

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Φιλοσοφική Σχολή

Τμήμα Φιλολογίας

Τομέας Γλωσσολογίας

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Γλωσσολογική Θεωρία και Έρευνα

Διπλωματική εργασία

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: κ. Λεκάκου Μαρίκα

**Η υπόσταση του Θεματικού Κριτηρίου στη σύγχρονη
συντακτική θεωρία: η περίπτωση των ελλειπόντων
αντικειμένων**

Βασιλική Λιάρου

A.M.: 255

Ιωάννινα, Νοέμβριος 2019

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	3
Κεφάλαιο 1 ^ο : Μια πρώτη προσέγγιση του Θεματικού Κριτηρίου.....	4
1.1 Η αναγκαιότητα ύπαρξης του Θεματικού Κριτηρίου	4
1.2 Θεματικοί ρόλοι	5
1.3 Οι ορισμοί του Θεματικού Κριτηρίου.....	7
1.4 Προβληματικές όψεις της υπόστασης του Θεματικού Κριτηρίου	10
1.5 Ορίσματα-Προσαρτήματα	13
1.6 Δομή εργασίας	15
Κεφάλαιο 2 ^ο : Μεταβατικά ρήματα χωρίς Αντικείμενο.....	16
2.1 Μεταβατικά ρήματα με ελλείπον εσωτερικό όρισμα.....	16
2.2 Μεθοδολογία Εντοπισμού και Καταγραφής Ρημάτων	16
2.3 Συντομογραφίες στην κατηγοριοποίηση των ρημάτων.....	20
Κεφάλαιο 3 ^ο : Επεξεργασία των δεδομένων.....	35
3.1 Κατηγοριοποίηση των μεταβατικών ρημάτων με ελλείπον αντικείμενο	35
3.2 Σημασιολογική κατηγορία ελλείποντος αντικειμένου	35
3.3 Συνεξέταση σημασιολογίας ελλείποντος αντικειμένου και ρηματικού κατηγορήματος	38
3.3.1 Αυθαίρετο (<i>arbitrary</i>) ελλείπον αντικείμενο	38
3.3.2 Παράλειψη Μη-Ορισμένου Αντικειμένου (ΠΑΜΟΑ)	47
3.3.3 Παράλειψη Ορισμένου στο Περιεκείμενο Αντικειμένου (ΠΟΣΠΑ).....	54
3.4 Ρήματα μεταβατικά των οποίων το αντικείμενο δεν παραλείπεται ποτέ	57
Κεφάλαιο 4 ^ο : Συσχέτιση των δεδομένων με το Θεματικό Κριτήριο.....	61
4.1 Συντακτική πραγμάτωση του ελλείποντος αντικειμένου.....	61
4.2 Οι θεματικοί ρόλοι του ελλείποντος αντικειμένου.....	65
4.3 Η παράλειψη του αντικειμένου	69
Κεφάλαιο 5 ^ο : Συμπεράσματα και προβληματισμοί.....	76
5.1 Συμπεράσματα	76
5.2 Ζητήματα ανοιχτά προς περαιτέρω έρευνα	77
Βιβλιογραφία.....	79
Παράρτημα.....	91

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Γλωσσολογική Θεωρία και Έρευνα» του Τμήματος Φιλολογίας, της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω όλους τους ανθρώπους που με βοήθησαν σε αυτή την πορεία προσφέροντάς μου καθοδήγηση και ηθική στήριξη. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να αποδώσω στην επιβλέπουσα καθηγήτρια της διπλωματικής μου εργασίας, κ. Μαρίκα Λεκάκου, Επίκουρη Καθηγήτρια Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Η εμπιστοσύνη που μου έδειξε, η στήριξη και η καθοδήγησή της σε επιστημονικό επίπεδο και οι εποικοδομητικές συζητήσεις μας ήταν τουλάχιστον πολύτιμες και καθοριστικές για την τελική μορφή της εργασίας μου. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τις καθηγήτριες Μαρία Μαστροπαύλου και Αλεξάνδρα Πρέντζα, καθώς, ως μέλη της εξεταστικής επιτροπής της εργασίας μου, συνέβαλαν σημαντικά στο τελικό αποτέλεσμα με τις επιστημονικές τους υποδείξεις και την πολύ υποστηρικτή τους διάθεση!

Θερμές ευχαριστίες οφείλω επιπλέον στο Ίδρυμα Ωνάση για την υποτροφία που μου παρείχε βοηθώντας έμπρακτα, άμεσα και αποφασιστικά την ερευνητική μου προσπάθεια. Χωρίς αυτό, η διαδρομή αυτής της εργασίας θα είχε να αντιμετωπίσει πολύ περισσότερα εμπόδια και δυσκολίες. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω και στους γονείς μου, Λαμπρινή και Θεόδωρο, που ανέχτηκαν να μην με βλέπουν όσο θα ήθελαν και με στήριζαν ψυχολογικά, αλλά και την αδερφή μου Εύη που πάντα πίστευε σε έμένα και επιφορτίστηκε με το να αποθηκεύει όλες τις πρόχειρες μορφές της εργασίας μου για να ικανοποιήσει την ανασφάλειά μου μήπως χάσω τα αρχεία!

Θα ήθελα ακόμη να αναγνωρίσω στον σύζυγό μου, Κλεάνθη, ότι χωρίς τη βοήθειά του, την υπομονή του και την πίστη του σε εμένα, αυτή η διπλωματική εργασία δεν θα μπορούσε να έχει ολοκληρωθεί. Τον ευχαριστώ επίσης για την πολύτιμη βοήθειά του να διερωτάται πάνω στα ίδια του τα εκφωνήματα για να διαπιστώσει αν θα μπορούσαν να αποτελέσουν εμπειρικό υλικό για τη μελέτη μου.

Κλείνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι υπεύθυνη για τυχόν λάθη, θεωρητικές ασυνέπειες και αστοχίες που φέρει αυτή η εργασία είμαι αποκλειστικά εγώ.

Νοέμβριος 2019,

Βασιλική Λιάρου

Κεφάλαιο 1^ο: Μια πρώτη προσέγγιση του Θεματικού Κριτηρίου

1.1 Η αναγκαιότητα ύπαρξης του Θεματικού Κριτηρίου

Η γλωσσολογική παρατήρηση της δομής των φράσεων και των προτάσεων οδήγησε τους ερευνητές στην άρνηση της άποψης ότι οι φράσεις και οι προτάσεις αποτελούν γραμμικές ακολουθίες λέξεων. Φαινόμενα όπως η αντικατάσταση μιας ομάδας λέξεων μέσα σε μία φράση/πρόταση από ένα άλλο στοιχείο (one-replacement στα αγγλικά, αντωνυμικό στοιχείο στα ελληνικά), αποδεικνύουν ότι υπάρχει κάποια ιεραρχική οργάνωση στη δομή των φραστικών κατηγοριών.

(1) α) The white dance dress with the pearls.

β) The one with the pearls.

(2) α) Το λευκό φόρεμα χορού με τις πέρλες.

β) Αυτό με τις πέρλες.

Η θεωρία του X-τονούμενου (X') (*X-bar theory*) (Chomsky 1970, Jackendoff 1977, Stowell 1981, Kornai & Pullum 1990) προέκυψε από αυτές τις γλωσσολογικές παρατηρήσεις. Οι κανόνες της για την συντακτική παραγωγή συνοψίζονται διαγλωσσικά στους εξής τρεις:

A) $XP \rightarrow (YP) X' / X' (YP)$

B) $X' \rightarrow X' (WP) / (WP) X'$

Γ) $X' \rightarrow X (ZP) / (ZP) X$

Ωστόσο, η ισχύς της θεωρίας του X-τονούμενου, όπως παρουσιάζεται παραπάνω, χρειάστηκε να περιοριστεί για να δικαιολογηθεί η παραγωγή προτάσεων που δεν αποκλείονται από την υιοθέτησή της, αλλά εμφανίζουν συντακτική ή σημασιολογική ανωμαλία, όπως οι ακόλουθες:

(3) * Η Μαρία μισεί.

(4) * Ο Γιάννης δάκρυσε τον κήπο.

(5) # Το ποτήρι αγαπά τον Νίκο.

(6) # Το ταξίδι ενθουσίασε τη χτένα.

Γι' αυτόν τον λόγο προτάθηκε η Αρχή της Προβολής (*Projection Principle*). Σύμφωνα με τον Chomsky (1986b: 84), η Αρχή της Προβολής διασφαλίζει ότι οι πληροφορίες από το Νοητικό Λεξικό (*Mental Lexicon*) αναπαρίστανται σε κάθε συντακτικό επίπεδο. Τόσο στη Βαθιά Δομή (ΒΔ) όσο και στην Επιφανειακή Δομή (ΕΔ) τα κατηγορήματα εμφανίζονται φέροντας όλα τα προβλεπόμενα ορίσματά τους, με τη σημασία που αυτά έχουν, ακόμη και αν δεν έχουν φωνολογικό περιεχόμενο και αποτελούν κενές κατηγορίες.

Για να εξασφαλιστεί η ισχύς και η εφαρμογή της Αρχής της Προβολής υποστηρίχτηκε από τον Chomsky (1986b) η ύπαρξη του Θεματικού Κριτηρίου (*Theta Criterion* ή *θ-criterion*). Πρόκειται για ένα φίλτρο που εντοπίζεται στο υπολογιστικό-παραγωγικό τμήμα της νοητικής γραμματικής και λειτουργεί ως επιτηρητής της ισχύος της Αρχής της Προβολής (*Projection Principle*). Έτσι λοιπόν το Θεματικό Κριτήριο φιλτράρει τις συντακτικές δομές πριν αυτές προφερθούν και εξασφαλίζει ότι το κάθε κατηγορημα (*predicate*) συνοδεύεται από τον κατάλληλο αριθμό ορισμάτων, όπως υπαγορεύει η καταχώρισή του στο νοητικό λεξικό.

1.2 Θεματικοί ρόλοι

Η σημασία που φέρει κάθε όρισμα ως εμπλεκόμενο στην κατάσταση, στο γεγονός ή τη σχέση που περιγράφει ένα κατηγορημα λέγεται θεματικός ρόλος (*thematic role, theta role* ή *θ role*) (Gruber 1965, Fillmore 1968). Σύμφωνα με τον Carnie (2013), οι πιο συνηθισμένοι και εύχρηστοι θεματικοί ρόλοι είναι οι εξής:

A) Δράστης (*Agent*): η έμψυχη οντότητα που ενεργεί (συνήθως με πρόθεση), π.χ. Ο Κώστας τιμώρησε τον συνάδελφό του.

B) Βιώνων (*Experiencer*): η έμψυχη οντότητα που βιώνει μία κατάσταση ή ένα γεγονός, π.χ. Η Μαρία χάρηκε/ Ο Γιώργος είδε τηλεόραση.

Γ) Θέμα (*Theme*): η οντότητα που δέχεται τη δράση ή την αλλαγή κατάστασης που δηλώνει το κατηγορημα, π.χ. Ο Γιάννης χτύπησε το κουδούνι.

Δ) Πηγή (*Source*): η οντότητα από την οποία ξεκινά η κίνηση που δηλώνει το κατηγορημα, π.χ. Αποσύρθηκα από τη δουλειά.

Ε) Στόχος (*Goal*): η οντότητα προς την οποία κατευθύνεται και στην οποία ολοκληρώνεται η κίνηση του κατηγορήματος, π.χ. Πηγαίνω στο αεροδρόμιο.

Στ) Τοποθεσία (*Location*): ο τόπος στον οποίο εκδηλώνεται η δράση ή η κατάσταση που εκφράζει το κατηγορήμα, π.χ. Είμαι στο σπίτι.

Ζ) Αποδέκτης (*Recipient*): η οντότητα που προσλαμβάνει αυτό που δηλώνει το κατηγορήμα, π.χ. Το έπαθλο απονεμήθηκε στην ομάδα.

Η) Όργανο (*Instrument*): το μέσο με το οποίο πραγματοποιείται η ενέργεια που δηλώνει το κατηγορήμα, π.χ. Το μαχαίρι αυτό κόβει τα πάντα.

Θ) Ευεργετούμενος (*Beneficiary*): Η οντότητα που επωφελείται από τη δράση που δηλώνει το κατηγορήμα, π.χ. Έκανε το τραπέζι στον Κώστα.

Με τη βοήθεια των θεματικών ρόλων αποδίδονται οι σημασιολογικοί περιορισμοί επιλογής κάθε κατηγορήματος. Το σύνολο των ορισμάτων που χρειάζεται ένα κατηγορήμα και ο θεματικός ρόλος που προσλαμβάνει το καθένα μπορούν να αναπαρασταθούν σε μια θεματική εσχάρα ή ένα θεματικό πλέγμα (*thematic grid, theta grid, th-grid ή θ-grid*). Ακολουθώντας τη μέθοδο με την οποία η Haegeman (1994) διαμορφώνει τη θεματική εσχάρα, προκύπτει για το ρήμα *θαυμάζω* το ακόλουθο θεματικό πλέγμα:

Θαυμάζω

<u>Βιώνων</u>	Θέμα
ΦΑ ¹	ΦΑ
i	j

Στα αριστερά της θεματικής εσχάρας γράφεται το ρηματικό κατηγορήμα του οποίου τα ορίσματα και τους θεματικούς τους ρόλους εξετάζουμε. Εντός της εσχάρας υπάρχουν τόσες στήλες όσες και τα ορίσματα του κατηγορήματος. Στην πρώτη γραμμή κάθε στήλης καταγράφεται ο θεματικός ρόλος του ορίσματος και η συντακτική του φύση (π.χ. Βιώνων, ΦΑ). Στη δεύτερη γραμμή υπάρχει ένας ενδείκτης

---

¹ Η ΦΑ είναι μία Φράση Άρθρου.

ο οποίος αντιστοιχίζει τον θεματικό ρόλο και τη συντακτική κατηγορία στη συντακτική τους πραγμάτωση εντός της πρότασης που περιέχει το κατηγορήμα.

Για παράδειγμα η ακόλουθη πρόταση αντιστοιχεί στη θεματική εσχάρα του ρήματος *θαυμάζω*:

(7) Ο Γιάννης_i θαυμάζει το τοπίο_j.

Ο θεματικός ρόλος που υπογραμμίζεται στη θεματική εσχάρα αντιστοιχεί στο εξωτερικό όρισμα.

1.3 Οι ορισμοί του Θεματικού Κριτηρίου

Για να διασφαλιστεί η ακριβής αντιστοιχία ανάμεσα στον αριθμό ορισμάτων κάθε κατηγορήματος, την ακριβή γραμματική κατηγορία και τον θεματικό ρόλο κάθε ορίσματος του έχει προταθεί το Θεματικό Κριτήριο. Η πρώτη και απλούστερη διατύπωση του ορισμού του έγινε από τον Chomsky (1981: 36) και είναι η εξής:

Θεματικό Κριτήριο²

(α) Κάθε όρισμα έχει έναν και μόνο έναν θεματικό ρόλο.

(β) Κάθε θεματικός ρόλος αποδίδεται σε ένα και μόνο ένα όρισμα.

Ωστόσο, ο ορισμός του Θεματικού Κριτηρίου γίνεται στο ίδιο βιβλίο του Chomsky (1981: 335) πιο σύνθετος³: η απόδοση θεματικών ρόλων γίνεται πλέον στις αλυσίδες και όχι σε μεμονωμένα όρισματα. Εντός μιας τέτοιας αλυσίδας υπάρχει μόνο μία θέση απόδοσης θεματικού ρόλου και μόνο ένα όρισμα σύμφωνα με τον δοθέντα ορισμό. Για να καταλήξει σε αυτήν την θέση ο Chomsky παρατηρεί προτάσεις που εμφανίζουν ένα πλεοναστικό στοιχείο (*expletive*), όπως η ακόλουθη:

(8) There is a man in the room.

---

² Chomsky (1981: 36): "Each argument bears one and only one θ -role, and each θ -role is assigned to one and only one argument".

³ Ο ακριβής ορισμός στον Chomsky (1981: 335) είναι ο εξής:

« θ -criterion: Given the structure S , there is a set K of chains, $K=\{C_i\}$, where $C_i=(a^1, \dots, a^i, \dots, a^n)$, such that:

- (i) if α is an argument of S , then there is a $C_i \in K$ such that $\alpha = a^i$ and a θ -role is assigned to C_i by exactly one position P .
- (ii) if P is a position of S marked with the θ -role R , then there is a $C_i \in K$ to which P assigns R , and exactly one a^j in C_i is an argument»

Στην πρόταση (8) η ΦΑ-όρισμα *a man* χρειάζεται θεματικό ρόλο. Σύμφωνα όμως με την Συνθήκη της Ορατότητας (*Visibility Condition*) (Chomsky 1986b) μια ΦΑ για να πάρει θεματικό ρόλο πρέπει να είναι ορατή. Για να είναι ορατή χρειάζεται πτώση. Εν προκειμένω, το ρήμα *is* πιστεύεται ότι δεν αποδίδει πτώση στο όρισμά του *a man*. Την πτώση λοιπόν η ΦΑ την προσλαμβάνει μέσω της αλυσίδας *<There, a man>*, η οποία έχει ως κεφαλή της το πλεοναστικό στοιχείο που φέρει πτώση. Σύμφωνα με τον Chomsky (1981: 334) για να αποδοθεί ένας θεματικός ρόλος σε μια θέση απόδοσης, πρέπει αυτή η θέση να βρίσκεται μέσα σε μια αλυσίδα που φέρει η ίδια πτώση ή έχει ως κεφαλή ένα όρισμα PRO, την κενή κατηγορία δηλαδή που συναντάμε στις δομές ελέγχου, ή ένα όρισμα pro, στις γλώσσες κενού υποκειμένου⁴.

Η ίδια ανάλυση επομένως μπορεί να υιοθετηθεί και για προτάσεις όπως οι ακόλουθες:

(9) It seems that he is happy. (Το προτασιακό συμπλήρωμα [*that he is happy*] παίρνει πτώση από την αλυσίδα *<It, that he is happy>* μιας και το πλεοναστικό *it* φέρει πτώση).

(10) John_i was hit t_i by a car. (Η θέση απόδοσης θεματικού ρόλου είναι αυτή που καταλαμβάνει το ίχνος της μετακινημένης ΦΑ. Για να πάρει όμως τον θεματικό ρόλο το ίχνος, παίρνει πρώτα την πτώση από την αλυσίδα *<John_i, t_i>*).

(11) Ο Γιώργος_i τιμωρήθηκε t_i από τον πατέρα του. (Όπως στην πρόταση (10)).

Οι παραπάνω παρατηρήσεις οδήγησαν τον Chomsky (1981) σε νέους ορισμούς που συμπυκνώνουν όμως το ίδιο νόημα^{5,6}. Ο θεματικός ρόλος αποδίδεται σε μία αλυσίδα, ακόμη κι αν αυτή περιλαμβάνει μόνο ένα στοιχείο που παραμένει στην αρχική του θέση. Εντός αυτής της αλυσίδας υπάρχει μόνο μία θέση απόδοσης πτώσης, μόνο μία

⁴ Chomsky (1981:334): «Suppose that the position *P* is marked with the θ -role *R* and $C = (\alpha_1, \dots, \alpha_n)$ is a chain. Then *C* is assigned *R* by *P* if and only if for some *l*, α_l is in position *P* and *C* has Case or is headed by PRO».

⁵ Chomsky (1986b: 96-97): «a position *P* is visible in a chain if the chain contains a Case- marked position, which we may take to be the head. (83) Each argument α appears in a chain containing a unique visible θ -position *P*, and each θ -position *P* is visible in a chain containing a unique argument α »

⁶ Chomsky (1986b: 135): «A CHAIN has at most one θ -position; a θ -position is visible in its maximal CHAIN». Chomsky (1986b: 133): «... if the CHAIN *C* is maximal, it contains an argument that originated in a D-structure θ -position».

θέση απόδοσης θεματικού ρόλου και μόνο ένα όρισμα. Στην ευτυχή περίπτωση που η αλυσίδα περιλαμβάνει μόνο ένα όρισμα που βρίσκεται στην αρχική του θέση, τα τρία παραπάνω στοιχεία συμψηφίζονται σε αυτό το όρισμα και στη θέση που καταλαμβάνει. Στην περίπτωση όμως που η αλυσίδα περιλαμβάνει περισσότερα του ενός στοιχεία, τότε πρέπει να γίνει μεταβίβαση πτώσης για να αποδοθεί ο θεματικός ρόλος στην θέση απόδοσής του.

Το πιο αξιοσημείωτο στην ανάλυση του Chomsky για την απόδοση θεματικών ρόλων μόνο σε αλυσίδες είναι ότι εντός των αλυσίδων τα στοιχεία (το μοναδικό όρισμα και το ένα ή τα περισσότερα μη-ορίσματα) μοιράζονται όχι μόνο την πτώση αλλά και τον θεματικό ρόλο^{7,8}. Αυτό το φαινόμενο λέγεται «μεταβίβαση θεματικού ρόλου» (*θ-transmission*). Για παράδειγμα, εξετάζοντας ξανά την πρόταση (8) *There is a man in the room*, παρατηρούμε ότι σύμφωνα με την ανάλυση του Chomsky το πλεοναστικό *there* δίνει πτώση στην ΦΑ *a man*, η οποία, ορατή πλέον για να λάβει θεματικό ρόλο, τον μεταβιβάζει στο πλεοναστικό *there*.

Ωστόσο, αυτό που πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα είναι ότι ο θεματικός ρόλος αποδίδεται σε μία αλυσίδα που φέρει μόνο ένα όρισμα. Η σχέση ένα προς ένα μεταξύ θεματικού ρόλου και ορίσματος διατηρείται σταθερή παρά τους ποικίλους ορισμούς. Αυτό που αλλάζει είναι η θέση απόδοσης του θεματικού ρόλου (αλυσίδα ή όρισμα). Επίσης, ακόμη και στο ενδεχόμενο ο θεματικός ρόλος να μεταβιβάζεται από ένα όρισμα σε ένα άλλο στοιχείο της αλυσίδας στην οποία ανήκει, και πάλι δεν παραβιάζεται η αντιστοιχία ένα προς ένα μεταξύ θεματικού ρόλου και ορίσματος, καθώς η αλυσίδα περιλαμβάνει υποχρεωτικά κατά τον Chomsky μόνο ένα όρισμα, κι έτσι το στοιχείο στο οποίο μεταβιβάζεται ο θεματικός ρόλος είναι μη ορισματικό.

---

⁷ Chomsky (1981: 334): «...*θ*-role is assigned to an element α in a *θ*-marked position *P* and is then inherited (upwards or downwards) by an argument in the chain containing α , but only if the chain has Case (which generally means that its head is in a Case-marked position) or the head is a PRO». Δηλαδή ένας θεματικός ρόλος μπορεί να αποδοθεί σε ένα στοιχείο α (μη ορισματικό) που καταλαμβάνει μια θέση απόδοσης θεματικού ρόλου και στη συνέχεια να μεταβιβαστεί σε ένα όρισμα που βρίσκεται στη ίδια αλυσίδα με το α , υπό την αυστηρή προϋπόθεση ότι αυτή η αλυσίδα φέρει πτώση (δηλαδή η κεφαλή της βρίσκεται σε θέση απόδοσης θεματικού ρόλου ή είναι PRO).

⁸ Chomsky (1986b: 96): «...Case is “transferred” from the head to the terminal position of the chain making the latter visible to receive the *θ*-role that it, in turn, “transfers” to the argument that heads the chain». Δηλαδή η Πτώση μεταφέρεται από την κεφαλή στην τελική θέση μιας αλυσίδας και έτσι την καθιστά ορατή για να της αποδοθεί ο θεματικός ρόλος που της αντιστοιχεί. Αυτός ο θεματικός ρόλος μεταβιβάζεται στη συνέχεια, αντιστρόφως, από την τερματική θέση στην κεφαλή της αλυσίδας.

Επομένως, στην ουσία του Θεματικού Κριτηρίου, ένας θεματικός ρόλος αποδίδεται σε ένα και μόνο ένα όρισμα και κάθε όρισμα φέρει έναν και μόνο έναν θεματικό ρόλο. Δεν μπορεί να υπάρχουν περισσότερα ορίσματα σε σχέση με τους θεματικούς ρόλους ούτε είναι δυνατόν να παραλείπεται κάποιο όρισμα και ο θεματικός ρόλος που του αντιστοιχεί να μην μπορεί να αποδοθεί σε καμία οντότητα.

1.4 Προβληματικές όψεις της υπόστασης του Θεματικού Κριτηρίου

Η ανάλυση που προηγήθηκε αναφορικά με το Θεματικό Κριτήριο φαίνεται να παρουσιάζει προβλήματα σε ορισμένες κατηγορίες ρηματικών κατηγορημάτων και συντακτικών δομών. Παρακάτω θα αναφερθούν επιγραμματικά κάποιες περιπτώσεις που το Θεματικό Κριτήριο φαίνεται να μην τηρείται.

Στην Ομάδα Α συγκεντρώνονται οι περιπτώσεις συντακτικών δομών όπου ένα όρισμα φαίνεται να παραλείπεται. Σε αυτή τη συνθήκη παραβιάζεται η δεύτερη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου ((β) Κάθε θεματικός ρόλος αποδίδεται σε ένα και μόνο ένα όρισμα), παραμένει δηλαδή ένας θεματικός ρόλος χωρίς όρισμα που μπορεί να τον εκφράσει.

Στην Ομάδα Β συναντάμε την περίπτωση υποχρεωτικής παρουσίας ενός προσαρτήματος, το οποίο φαίνεται να συμπεριφέρεται σαν όρισμα, χωρίς όμως να υπάρχει θεματικός ρόλος να του αποδοθεί. Παραβιάζεται έτσι η πρώτη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου ((α) Κάθε όρισμα έχει έναν και μόνο έναν θεματικό ρόλο).

Ομάδα Α

Α) Τα ρήματα βρώσης και πόσης, όπως και κάποια άλλα ρήματα παραλείπουν συχνά το εσωτερικό όρισμα, π.χ.:

- (12) α. Ο Γιάννης έφαγε σούπα.
β. Ο Γιάννης έφαγε.
- (13) α. Η Μαρία ήπια τσάι.
β. Η Μαρία ήπια (σε αυτήν την περίπτωση βέβαια εννοείται κάποιο αλκοολούχο ποτό, οπότε αλλάζει η σημασία του ρήματος).
- (14) α. Ο Νίκος διαβάζει εφημερίδα.

β. Ο Νίκος διαβάζει.

(15) α. Η Ζωή ζωγράφισε μια παραλία.

β. Η Ζωή ζωγράφισε.

Τι συμβαίνει με αυτά τα ρήματα; Παρατηρείται καθολικά διαφοροποίηση στη σημασία της πρότασης όταν παραλείπεται το αντικείμενο; Μπορούμε να ισχυριστούμε ότι με την παράλειψη του εσωτερικού ορίσματος ο θεματικός ρόλος του θέματος δεν αποδίδεται πουθενά και έτσι παραβιάζεται η δεύτερη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου; Αυτό το τελευταίο ερώτημα θα γίνει προσπάθεια να απαντηθεί στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας.

Β) Πώς εξηγείται η συχνή παράλειψη του έμμεσου αντικειμένου και του αντίστοιχου θεματικού ρόλου ορισμένων διμετάβατων ρημάτων σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα (Barss & Lasnik 1986, Larson 1988); Για παράδειγμα:

(16) α. Του ζήτησε βοήθεια.

β. Ζήτησε βοήθεια.

Γ) Προβληματική είναι η ανάλυση και της παθητικής δομής (Chomsky 1986a, Jaeggli 1984,1986, Collins 2005) υπό το πρίσμα του Θεματικού Κριτηρίου. Ότι αφορά την απόδοση θεματικού ρόλου στο εσωτερικό όρισμα έχει ήδη εξηγηθεί εν συντομία παραπάνω (βλ. (10)/(11)). Αυτό που παραμένει ζήτημα είναι η εξήγηση της μη απόδοσης του «εξωτερικού» θεματικού ρόλου⁹. Και πάλι φαίνεται να παραβιάζεται η δεύτερη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου. Αν δεχτούμε ότι ο «εξωτερικός» θεματικός ρόλος αποδίδεται στην Προθετική Φράση (ΠροθΦ) του ποιητικού αιτίου (*by-phrase*) (Marantz, 1984), πρέπει να εξηγήσουμε πώς γίνεται να αποδίδεται σε ένα μη-όρισμα ή αν αυτή η ΠροθΦ είναι όρισμα γιατί παραλείπεται (βλ. 1.5 για τη σύνδεση της έννοιας του ορίσματος με την υποχρεωτική συντακτική πραγμάτωση). Από την άλλη πλευρά, αν δεχτούμε ότι απορροφάται από το μεσοπαθητικό πρόσφυμα (Chomsky 1986a, Jaeggli 1984,1986, Collins 2005) και πάλι βρισκόμαστε ενώπιον μιας προβληματικής ανάλυσης για το Θεματικό Κριτήριο.

---

⁹ Οι όροι «εξωτερικός/εσωτερικός θεματικός ρόλος» χρησιμοποιούνται καταχρηστικά παράλληλα με τους όρους «εξωτερικό/εσωτερικό όρισμα». Η έννοια «εξωτερικός/ εσωτερικός» είναι συντακτική και όχι σημασιολογική.

Δ) Ρίχνοντας μια ματιά στις Δομές Μέσης Διάθεσης (στο εξής ΔΜΔ) (Fagan 1988, Ackema & Schoorlemmer 1994, 1995) παρατηρούμε ότι, όπως και στις παθητικές δομές, δεν εμφανίζεται το εξωτερικό όρισμα και ο αντίστοιχος «εξωτερικός» θεματικός ρόλος του δράστη, π.χ.:

(17) This book reads easily.

Ε) Προβληματισμό μας προκαλεί και η περίπτωση των αναιτιατικών ρημάτων που υφίστανται αντιμεταβιβαστική εναλλαγή¹⁰. Για παράδειγμα:

(18) α. Η Μαρία άνοιξε την πόρτα.

β. Η πόρτα άνοιξε.

Πώς εξηγείται και πάλι η μη παρουσία του εξωτερικού ορίσματος που προσβάλλει τη δεύτερη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου; Συνδέεται αυτή η παράλειψη του εξωτερικού ορίσματος με διαφορά στη σημασία της πρότασης; Μπορεί π.χ. στην πρόταση (18) β. η Μαρία να άνοιξε την πόρτα;

Ομάδα Β

Α) Οι ΔΜΔ, εκτός από το ελλείπον εξωτερικό όρισμα, εμφανίζουν υποχρεωτικά (τουλάχιστον σε κάποιες γλώσσες)¹¹ μία επιρρηματική φράση. Στο παράδειγμα (17) που επαναλαμβάνεται εδώ ως (19), φαίνεται καθαρά η υποχρεωτική παρουσία της επιρρηματικής φράσης:

---

¹⁰ Τα αντιμεταβιβαστικά ρήματα με μεταβιβαστική εναλλαγή (*anticausatives with causative alternation*) είναι μία κατηγορία αναιτιατικών ρημάτων, ρημάτων δηλαδή των οποίων το μοναδικό όρισμα έχει μετακινηθεί στη θέση του υποκειμένου για να πάρει πτώση (Perlmutter 1978, Burzio 1981/1986, Grimshaw 1987, Belletti 1988, Chierchia 1989, Embick 2003, Alexiadou, Anagnostopoulou & Martin 2004 κ.ά).

- (i) α. The vase broke.
β. John broke the vase.
(ii) α. Το βάζο έσπασε.
β. Ο Γιάννης έσπασε το βάζο.

¹¹ Στην ελληνική γλώσσα π.χ. η αντίστοιχη επιρρηματική φράση στις ΔΜΔ δεν είναι υποχρεωτική:

- (i). α. Αυτό το βιβλίο διαβάζεται ευχάριστα.
β. Αυτό το βιβλίο διαβάζεται.

Σε αυτήν την περίπτωση βέβαια φαίνεται ότι ο ίδιος ο ρηματικός τύπος «διαβάζεται» είναι χρωματισμένος σημασιολογικά με την έννοια της ευκολίας/ευχαρίστησης, ενώ στον προφορικό λόγο διατυπώνεται με διαφορετικό επιτονισμό.

(19) α. This book reads easily.

β. *This book reads.

Τι συμβαίνει με αυτή την επιρρηματική φράση; Μπορεί να θεωρηθεί όρισμα επειδή είναι υποχρεωτική (βλ. υποενότητα 1.5), το οποίο δεν φέρει θεματικό ρόλο;

Β) Σε μία πρόταση είναι δυνατόν ένα όρισμα να φέρει περισσότερους του ενός θεματικούς ρόλους. Για παράδειγμα:

(20) Ο Γιάννης έφαγε τη σούπα ζεστή.

Στο (20) η ΦΑ *τη σούπα* προσλαμβάνει δύο θεματικούς ρόλους. Αυτόν του θέματος από το κατηγορήμα *έφαγε* και έναν ακόμη από το κατηγορήμα *ζεστή*. Και στην περίπτωση της δευτερογενούς κατηγορήσης λοιπόν (Rapoport 1990,1993, Mallén 1991, Irimia 2005, Winkler 2011), όπως στην πρόταση (20), δημιουργείται σε πρώτο επίπεδο η εντύπωση ότι παραβιάζεται η πρώτη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου.

Από τις παραβιάσεις του Θεματικού Κριτηρίου που συζητήθηκαν παραπάνω, η παρούσα εργασία θα εστιάσει μόνο στην πρώτη και τη δεύτερη, στην παράλειψη δηλαδή του εσωτερικού ορίσματος και ειδικότερα της ΦΑ-αντικειμένου (είτε είναι Θέμα είτε Στόχος) σε μεταβατικά ρηματικά περιβάλλοντα.

1.5 Ορίσματα-Προσαρτήματα

Όπως σημειώθηκε παραπάνω το Θεματικό Κριτήριο εξασφαλίζει την ορθή συντακτική πραγμάτωση σε μία πρόταση των ορισμάτων που φέρει ένα κατηγορήμα στην καταχώρισή του στο Νοητικό Λεξικό. Τι νοείται όμως ως όρισμα; Σύμφωνα με τον Ackema (2015) ο όρος «όρισμα» (*argument*) έχει και συντακτικές και σημασιολογικές διαστάσεις. Στη σημασιολογική του διάσταση δηλώνει τον συμμετέχοντα (*participant*) στην ενέργεια/κατάσταση που δηλώνει το ρήμα. Για παράδειγμα, στην πρόταση (21):

(21) Η Μαρία είδε τον Γιώργο.

οι ΦΑ *Η Μαρία* και *τον Γιώργο* συνιστούν σημασιολογικά ορίσματα του κατηγορήματος *είδε*, εφόσον εκφράζουν τους δύο εμπλεκόμενους στη διαδικασία της όρασης.

Στη συντακτική διάσταση του όρου εννοούνται τα συντακτικά συστατικά που συνοδεύουν ένα κατηγορημα. Στην πρόταση (21) λ.χ. η ΦΑ *Η Μαρία* αποτελεί το υποκείμενο του ρήματος *είδε*, ενώ η ΦΑ *τον Γιώργο* αποτελεί το αντικείμενο. Ανάμεσα στα σημασιολογικά και τα συντακτικά ορίσματα υπάρχει προφανής συσχέτιση αλλά όχι πάντα σχέση ένα προς ένα, π.χ.

(22) Η Μαρία έδωσε τα παιχνίδια της.

Τα σημασιολογικά ορίσματα είναι τρία (το πρόσωπο που ενεργεί, ο αποδέκτης της ενέργειας και το αντικείμενο που δίνεται) ενώ τα συντακτικά ορίσματα μόλις δύο: *Η Μαρία* (Ενεργών-Υποκείμενο ρήματος) και *τα παιχνίδια της* (το αντικείμενο/τα αντικείμενα που δίνονται- Αντικείμενο ρήματος). Το σημασιολογικό όρισμα του αποδέκτη δεν φαίνεται να πραγματώνεται συντακτικά.

Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι κατά τον Ackema (2015) ο όρος «όρισμα» έχει καταλήξει να φέρει ως κύρια σημασία τη συντακτική. Σπάνια χρησιμοποιείται στη σημασιολογική του διάσταση¹². Σε κάθε περίπτωση πάντως η έννοια «όρισμα» στη συντακτική της διάσταση προσεγγίζεται ως αντίθετη του όρου «προσάρτημα» (*adjunct*). Με δεδομένο ότι ο πυρήνας της εργασίας αυτής ασχολείται με την εφαρμογή του Θεματικού Κριτηρίου, το οποίο αφορά ορίσματα, κρίνεται απαραίτητο να γίνει αναφορά στη διάσταση ανάμεσα στις δύο φραστικές κατηγορίες, το όρισμα και το προσάρτημα.

Αν ρίξουμε μια προσεκτικότερη ματιά στους κανόνες της θεωρίας του X-τονούμενου, θα παρατηρήσουμε ότι το όρισμα συμπίπτει με τη φραστική κατηγορία $ZP: (Γ) X' \rightarrow X (ZP) / (ZP) X$. Πρόκειται δηλαδή για μία φράση που είναι αδερφός κόμβος της κεφαλής X μιας μέγιστης προβολής (Carnie 2013). Εφόσον εστιάζουμε σε ρηματικές μέγιστες προβολές, το όρισμα (ZP) είναι η φράση που αποτελεί το συμπλήρωμα του ρήματος. Ως τέτοια φράση βρίσκεται πολύ κοντά στο ρήμα και είναι δύσκολο να βρεθεί μακριά από αυτό (εκτός αν μετακινηθεί το ρήμα). Από την άλλη πλευρά, το προσάρτημα αντιστοιχεί στη φραστική κατηγορία $WP: (B) X' \rightarrow X' (WP) / (WP) X'$, είναι

---

¹² Τις περισσότερες φορές μάλιστα βρίσκεται σε απόλυτη ταύτιση με τον όρο συμπλήρωμα (*complement*), χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ότι ο τελευταίος όρος είναι ακόμη στενότερος του «συντακτικού ορίσματος», εφόσον αποκλείει το συντακτικό όρισμα του Υποκειμένου.

δηλαδή αδερφός κόμβος της ενδιάμεσης προβολής X' . Ως τέτοιος έχει μια πιο χαλαρή σύνδεση με το ρήμα.

Τις περισσότερες φορές όμως είναι δύσκολο να αντιληφθούμε τη φύση μιας φραστικής κατηγορίας ως προς τη θεωρία του X' και έτσι να διακρίνουμε τα ορίσματα-συμπληρώματα από τα προσαρτήματα. Γι' αυτόν τον λόγο ο Ackema (2015) συγκεντρώνει ένα πλήθος διαγνωστικών κριτηρίων εντοπισμού ορισμάτων-προσαρτημάτων, εκ των οποίων το πιο σύνηθες είναι το ακόλουθο:

Τα ορίσματα είναι υποχρεωτικά (ή ορθότερα μπορεί να είναι) ενώ τα προσαρτήματα είναι προαιρετικά (ή ορθότερα δεν είναι κατά κανόνα υποχρεωτικά).

Σε αυτόν τον τρόπο διάκρισης στηρίζεται το περιεχόμενο της εργασίας αυτής. Παρότι και πάλι εντοπίζονται εξαιρέσεις, στις οποίες θα εστιάσει και η ανάλυση που ακολουθεί (συγκεκριμένα στην περίπτωση των ορισμάτων-αντικειμένων που δεν πραγματώνονται συντακτικά), αυτή η μέθοδος διάκρισης είναι πιο εύχρηστη ως διαγνωστικό κριτήριο.

1.6 Δομή εργασίας

Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει τη μεθοδολογία εντοπισμού του εμπειρικού υλικού στο οποίο στηρίχτηκε η εργασία, των ρημάτων δηλαδή που εμφανίζονται σε συντακτικά περιβάλλοντα χωρίς το αντικείμενό τους, καθώς και τις ίδιες τις λίστες ρημάτων. Το τρίτο κεφάλαιο ασχολείται με την κατηγοριοποίηση των ρημάτων με ελλείπον αντικείμενο με κριτήριο τόσο τη φύση του ελλείποντος αντικειμένου όσο και τη σημασία τους. Το τέταρτο κεφάλαιο συζητά τα δεδομένα του τρίτου κεφαλαίου υπό το πρίσμα του Θεματικού Κριτηρίου και προτείνει λύση στο πρόβλημα που αυτά τα δεδομένα προκαλούν στη συντακτική θεωρία. Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο θέτει ερωτήματα για περαιτέρω έρευνα και ανακεφαλαιώνει τα πορίσματα της εργασίας.

Κεφάλαιο 2^ο: Μεταβατικά ρήματα χωρίς Αντικείμενο

2.1 Μεταβατικά ρήματα με ελλείπον εσωτερικό όρισμα

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, στο επίκεντρο της παρούσας εργασίας βρίσκονται τα μεταβατικά ρήματα τα οποία εμφανίζονται χωρίς το εσωτερικό τους όρισμα.

Καταρχάς, αυτό που πρέπει να διευκρινιστεί για αυτή την κατηγορία μεταβατικών ρημάτων που μπορούν να παραλείψουν το αντικείμενό τους είναι ότι η παρουσία του εσωτερικού ορίσματος φαίνεται να είναι προαιρετική. Υπάρχουν δηλαδή συγκεκριμένα περιβάλλοντα και χρήσεις όπου εμφανίζονται με το εσωτερικό τους όρισμα και άλλα στα οποία αυτό το εσωτερικό όρισμα απουσιάζει.

Επίσης, έχει σημασία να σημειωθεί ότι από όλα τα μεταβατικά ρήματα που μπορούν να παραλείψουν το εσωτερικό τους όρισμα, η παρούσα εργασία ασχολείται μόνο με αυτά που παραλείψουν το εσωτερικό όρισμα Αντικειμένου που πραγματώνεται συντακτικά ως μία Φράση Άρθρου (ΦΑ).

Δεν εξετάζονται δηλαδή τα ρήματα που δέχονται ως συμπλήρωμά τους κάποια Προθετική Φράση (ΠροθΦ)¹ ή κάποια Φράση Συμπληρωματικού Δείκτη (ΦΣΔ).

2.2 Μεθοδολογία Εντοπισμού και Καταγραφής Ρημάτων

Για τον εντοπισμό και τη συγκέντρωση των ρημάτων της εργασίας χρησιμοποιήθηκε το *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* του Γ. Μπαμπινιώτη, στην ηλεκτρονική δεύτερη έκδοσή του (2002), καθώς και το *Χρηστικό λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας* της Ακαδημίας Αθηνών (2014).

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν η εξής. Ξεκινώντας από την ηλεκτρονική δεύτερη έκδοση του Λεξικού της Νέας ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη έγινε προσπάθεια σε κάθε σελίδα να εντοπιστούν τα ρήματα και ειδικότερα τα μεταβατικά

---

¹ Τέτοια ρήματα που δέχονται ως συμπλήρωμα ΠροθΦ, την οποία όμως μπορούν και να παραλείψουν είναι ενδεικτικά τα εξής: *αδιαφορώ, ανταποκρίνομαι, εισβάλλω, ξεμπλέκω, συνεννοούμαι* κ.λπ. Ρήματα των οποίων το συμπλήρωμα είναι ΦΣΔ είναι ενδεικτικά τα εξής: *αδυνατώ, αμφιβάλλω, δύναμαι, πασχίζω* κ.ά.

ρήματα. Στη συνέχεια, για το κάθε μεταβατικό ρήμα που είχα εντοπίσει διάβαζα τις πληροφορίες του σχετικού λήμματος για να διαπιστώσω αν στην καταχώρισή του υπήρχε η δήλωση ότι αυτό το ρήμα είναι και μεταβατικό και αμετάβατο. Είτε αυτή η πληροφορία υπήρχε στο λήμμα του ρήματος είτε όχι, το επόμενο βήμα ήταν να δοκιμάσω μόνη μου χρήσεις του συγκεκριμένου κάθε φορά μεταβατικού ρήματος που θα μπορούσαν να παραλείπουν το αντικείμενο ΦΑ. Αν αυτό μπορούσε να συμβεί, τότε το εν λόγω ρήμα καταγραφόταν σε μία ειδική λίστα που διαμόρφωσα με όλα τα μεταβατικά ρήματα που μπορούν να παραλείπουν το αντικείμενό τους.

Στην ίδια διαδικασία υποβάλλονταν σε δεύτερο χρόνο και τα αμετάβατα ρήματα κάθε σελίδας. Ήλεγχα δηλαδή την ενδεχόμενη ύπαρξη μεταβατικών συντακτικών χρήσεων ενός αμετάβατου ρήματος². Σε περίπτωση που εντοπιζόταν ρήμα αμετάβατο που, διατηρώντας σταθερή τη σημασία του, μπορούσε να εμφανίσει και μεταβατική χρήση, τότε καταχωριζόταν στη ίδια λίστα με τα μεταβατικά ρήματα που μπορούν να εντοπιστούν χωρίς το αντικείμενό τους.

Ένα από τα οφέλη που προέκυψαν καθώς δοκίμαζα η ίδια συντακτικές χρήσεις των ρημάτων ήταν ότι ήμουν επίσης σε θέση να εξαιρέσω από την κατηγοριοποίησή μου ρήματα που χαρακτηρίζονται στο λήμμα τους ως μεταβατικά και αμετάβατα, ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για μεταβιβαστικά ρήματα με αντιμεταβιβαστικό αντίστοιχο³ (π.χ. «σπάω»). Τα ρήματα αυτά (μεταβιβαστικά σε αντιμεταβιβαστική εναλλαγή), παρότι στην αντιμεταβιβαστική τους εκδοχή δεν εμφανίζουν αντικείμενο (π.χ. *Το βάζο έσπασε*) δεν εντάχθηκαν στα ρήματα της εργασίας γιατί πρόκειται για μία ιδιαίτερη συντακτική δομή όπου το υποκείμενο της Επιφανειακής Δομής είναι το μετακινημένο αντικείμενο της Βαθιάς Δομής. Δεν μπορούμε επομένως να θεωρήσουμε αυτά τα ρήματα ως απλά μεταβατικά που μπορεί να είναι και αμετάβατα, όπως π.χ. το ρήμα *ακούω*. Αυτή η κατηγορία ρημάτων (μεταβιβαστικά σε αντιμεταβιβαστική εναλλαγή) καθώς και όλα τα υπόλοιπα μεταβατικά ρήματα που δεν εμφανίζονται σε καμία δική μου δοκιμή συντακτικών χρήσεων χωρίς το

---

² Ένα τέτοιο ρήμα είναι το «χορεύω». Συνηθέστερη είναι η χρήση του χωρίς ΦΑ-αντικείμενου, αλλά μπορεί να συνοδευτεί και από (σύστοιχο) αντικείμενο, π.χ. «Χορεύει εδώ και πέντε χρόνια μπαλέτο».

³ Βλ. την υποσημείωση 11 του 1^{ου} κεφαλαίου.

αντικείμενό τους, καταγράφηκαν σε μία δεύτερη λίστα (μεταβατικά ρήματα που δεν εμφανίζουν ελλείπον αντικείμενο, βλ. Παράρτημα).

Η διαδικασία που αναλύθηκε παραπάνω ακολουθήθηκε για όλα τα μεταβατικά ρήματα (και τα αμετάβατα) κάθε σελίδας του λεξικού. Να σημειωθεί ότι το *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* του Γ. Μπαμπινιώτη, στη δεύτερη ηλεκτρονική του έκδοση, αποτελείται από 1.964 δίσητες σελίδες λημμάτων (2.030 σελίδες συνολικά).

Μετά από την προσπέλαση όλων των λημμάτων του *Λεξικού της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* και τη συγκέντρωση όλων των μεταβατικών ρημάτων με πιθανό ελλείπον αντικείμενο σε μία λίστα, καθώς και όλων των μεταβατικών ρημάτων που δεν εμφανίζουν ελλείπον αντικείμενο σε μία δεύτερη λίστα, ακολουθήθηκε ακριβώς η ίδια διαδικασία με το *Χρηστικό λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας* της Ακαδημίας Αθηνών. Αυτό το βήμα προέκυψε ως μεθοδολογική αναγκαιότητα προκειμένου να επιβεβαιωθεί η πρώτη κατάταξη των δεδομένων με την προσπέλαση των ρημάτων ενός διαφορετικού λεξικού (το οποίο αποτελείται από 1.796 τρίσητες σελίδες λημμάτων και 1.819 σελίδες συνολικά). Παράλληλα, από αυτή τη διαδικασία προστέθηκαν στις δύο λίστες επιπλέον ρήματα, τα οποία είτε δεν υπήρχαν ως λήμματα στο *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας* είτε (κυρίως) είχαν εκ παραδρομής παραλειφθεί στην πρώτη προσπέλαση των δεδομένων.

Από αυτή τη διπλή προσπέλαση όλων των μεταβατικών (και αμετάβατων) ρημάτων των δύο λεξικών, προέκυψαν δύο αλφαβητικές λίστες. Η πρώτη περιλαμβάνει όλα τα μεταβατικά ρήματα που μπορούν σε ορισμένα συντακτικά περιβάλλοντα να παραλείπουν το αντικείμενό τους και η δεύτερη όλα εκείνα τα μεταβατικά ρήματα που δεν παραλείπουν ποτέ το αντικείμενό τους (Παράρτημα).

Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι δεν λήφθηκαν υπόψη ούτε συμπεριλήφθηκαν στους πίνακες ρήματα που χαρακτηρίζονται στο λήμμα τους ως μεταβατικά και συνάμα αμετάβατα, αλλά σε αυτές τις δύο συντακτικές χρήσεις αντιστοιχούν διαφορετικές σημασίες⁴. Αυτό έγινε με την ιδέα ότι η ίδια λέξη συνιστά στις

---

⁴ Ένα τέτοιο παράδειγμα ρήματος είναι το «γελώ», το οποίο χαρακτηρίζεται στο *Χρηστικό λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας* της Ακαδημίας Αθηνών ως αμετάβατο και μεταβατικό. Στην πραγματικότητα όμως η μεταβατική του χρήση συνεπάγεται και αλλαγή σημασίας, εφόσον παύει να δηλώνει την ενέργεια του γέλιου και χρησιμοποιείται για να δηλώσει κοροϊδία και εμπαιγμό (δηλαδή τη σημασία

διαφορετικές σημασιολογικές της χρήσεις διαφορετικό λήμμα στο νοητικό μας λεξικό. Επίσης, η ρηματική σημασία δεν είναι ασύνδετη με τη δυνατότητα παράλειψης του αντικειμένου, αλλά απαιτείται συστηματική έρευνα για να εντοπιστούν γενικεύσεις που να εξηγούν ποιες ρηματικές σημασίες δεν επιτρέπουν το φαινόμενο αυτό.

Στο επόμενο στάδιο της εργασίας, όλα τα ρήματα που διαπιστώθηκε ότι εμφανίζουν προαιρετικό αντικείμενο (είτε θεωρούνται κατά κανόνα μεταβατικά είτε αμετάβατα) ελέγχθηκαν στον Εθνικό Θησαυρό Ελληνικής Γλώσσας (ΕΘΕΓ), με σκοπό να εντοπιστεί έστω μία πρόταση χωρίς αντικείμενο για κάθε μεταβατικό ρήμα που είχε καταχωρισθεί στη λίστα. Με αυτόν τον τρόπο, έγινε προσπάθεια να περιοριστεί η πιθανότητα λάθους, καθώς πλέον κριτήριο για την παρουσία ενός ρήματος στον κατάλογο των μεταβατικών ρημάτων με ελλείπον όρισμα αντικειμένου δεν θα ήταν οι δικές μου κρίσεις γραμματικότητας στις προτάσεις που είχα επινοήσει κατά την προσπέλαση των λημμάτων των λεξικών, αλλά συγκεκριμένες «υπαρκτές» προτάσεις ενός μεγάλου σώματος κειμένων.

Ο έλεγχος των ρημάτων στον ΕΘΕΓ έγινε σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους. Κατά την πρώτη περίοδο (Ιούλιος-Αύγουστος 2018) η αναζήτηση προτάσεων έγινε με πλήρη πρόσβαση στον Θησαυρό λόγω αξιοποίησης ενεργής φοιτητικής συνδρομής. Κατά τη δεύτερη χρονική περίοδο (Ιανουάριος 2019), η πρόσβαση στον ΕΘΕΓ ήταν η προβλεπόμενη μόνο για επισκέπτες. Το γεγονός αυτό δημιούργησε αντικειμενικές δυσκολίες, καθώς τα εμφανιζόμενα αποτελέσματα προτάσεων ανά εισερχόμενο λήμμα ήταν το πολύ πενήντα. Βέβαια, κάνοντας αναζήτηση όχι με βάση το λήμμα του ρήματος αλλά με διάφορες επιμέρους λέξεις του κλιτικού του παραδείγματος, είχα τη δυνατότητα να εμφανίζω περισσότερα αποτελέσματα (περισσότερες σελίδες πενήντα προτάσεων). Για παράδειγμα, για το ρήμα *ειρωνεύομαι* εκτός από τις πενήντα προτάσεις που εμφανίζονται στον ΕΘΕΓ για το λήμμα, μπορούσα να εμφανίσω άλλες πενήντα προτάσεις για τον τύπο *ειρωνεύεσαι, ειρωνεύεται* κ.ο.κ.

του ρήματος «περιγελώ»). ΕΘΕΓ: «Μπορεί να 'χουμε φασαρίες, αν μας ζορίσουν ή πιάσουν κανέναν από μας. Θέλουμε να ξέρουμε... αν... αν σας διατάξουνε να... - Να σας χτυπήσουμε; κορόιδεψε ο Στρατολόγος. - Ναι. - Άει στο διάλο. - **Μην το γελάς**».

Έτσι, πολλαπλασίαζα τις προτάσεις που μου παρείχε η αναζήτηση, ώστε να καταφέρω να εντοπίσω έστω μία πρόταση που να φέρει τα συντακτικά χαρακτηριστικά που ήθελα (απουσία αντικειμένου).

Έτσι, προέκυψε μία λίστα 640 ρημάτων σε ένα σύνολο 3.761 μεταβατικών ρημάτων τα οποία εντοπίστηκαν στην συντριπτική τους πλειονότητα από την προσπέλαση των λεξικών, ενώ προστέθηκαν στο υλικό αυτής της αναζήτησης και λίγα επιπλέον ρήματα από τον ΕΘΕΓ (λιγότερα του 10% του συνόλου των ρημάτων). Ο ΕΘΕΓ εμπλούτισε τα ρήματα της εργασίας γιατί προστέθηκαν στον αρχικό πυρήνα άλλα που εντόπιζα στις προτάσεις-παραδείγματα του, τα οποία επίσης δεν παρουσίαζαν αντικείμενο και δεν υπήρχαν στις δικές μου αρχικές λίστες που προέκυψαν από την έρευνα στα λεξικά. Από αυτά τα 640 ρήματα μόλις τα 108 δεν κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν σε προτάσεις χωρίς το αντικείμενό τους στον ΕΘΕΓ. Αυτό οφειλόταν κατά κανόνα στο ότι για το λήμμα του κάθε ρήματος από αυτά τα 108 είτε δεν υπήρχαν στον ΕΘΕΓ πολλές καταχωρίσεις, οπότε ήταν σχεδόν ανέφικτο να εντοπιστεί μία πρόταση χωρίς αντικείμενο, είτε δεν κατάφεραν να αποδώσουν καρπούς οι πολλαπλές αναζητήσεις λέξεων-κλιτικών τύπων του ρήματος. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι από αυτά τα 640 ρήματα, τα 605 μελετήθηκαν περαιτέρω. Για τα υπόλοιπα 35, σε έναν δεύτερο έλεγχο του υλικού, διαπιστώθηκε ότι το συμπλήρωμα που παραλείπουν δεν είναι τελικά ΦΑ αλλά ΦΣΔ. Γι' αυτόν τον λόγο εξαιρέθηκαν από την ενδελεχή μελέτη των δεδομένων και σημειώνονται με μπλε γραμματοσειρά στη λίστα που ακολουθεί (και παρατίθενται επίσης σε διακριτό πίνακα στο τέλος του 2^{ου} κεφαλαίου).

2.3 Συντομογραφίες στην κατηγοριοποίηση των ρημάτων

Στη λίστα των ρημάτων (βλ. παρακάτω) που αποτελούν το κύριο αντικείμενο της εργασίας αναγράφεται μέσα σε παρένθεση η πληροφορία για τη μεταβατική και συγχρόνως αμετάβατη υπόστασή τους, μόνο στην περίπτωση που αυτή η πληροφορία εντοπίζεται και στο λεξικό (στο ένα από τα δύο ή και στα δύο). Η συντομογραφία «αμετ.» αντιστοιχεί στη λέξη «αμετάβατο» και η συντομογραφία «μτβ.» στη λέξη «μεταβατικό».

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι για τα ρήματα της εργασίας που η κύρια χρήση τους, σύμφωνα με τις κωδικοποιημένες πληροφορίες των λεξικών, είναι η αμετάβατη, αλλά μπορούν, κρατώντας σταθερή τη σημασία τους, να χρησιμοποιηθούν και μεταβατικά, αναγράφεται εντός παρενθέσεως πρώτα η συντομογραφία «αμετ.» και μετά η συντομογραφία «μτβ.», όπου τα λεξικά δίνουν τη σχετική πληροφορία.

Ακόμη, αν ένα ρήμα μπορεί να παραλείπει το αντικείμενό του μόνο σε μία από τις σημασίες του, η ειδική αυτή σημασία δηλώνεται εντός παρενθέσεως. Για παράδειγμα, το ρήμα «ερμηνεύω» μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μεταβατικό και ως αμετάβατο με την καλλιτεχνική σημασία «τραγουδώ».

Όσον αφορά την εξαντλητική λίστα των μεταβατικών ρημάτων που δεν εμφανίζονται σε κανένα περιβάλλον χωρίς την ΦΑ-αντικείμενο που αποτελεί το συμπλήρωμά τους (βλ. Παράρτημα), και σε αυτήν την περίπτωση δηλώνεται εντός παρενθέσεως αν τα ρήματα φέρουν κάποια ειδική σημασία.

Επίσης, δηλώνεται αν τα ρήματα είναι μεταβιβαστικά με αντιμεταβιβαστικό αντίστοιχο με τη συντομογραφία «αντιμ.».

Ακολουθούν οι λίστες ανά γράμμα των ρημάτων που μπορούν να εμφανίζονται χωρίς την ΦΑ-αντικείμενο τους. Εντός αυτών τα 35 ρήματα με υπογράμμιση και έντονη γραφή δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη καθώς το αντικείμενο που μπορούν να παραλείψουν είναι ΦΣΔ (η πληροφορία αυτή δηλώνεται εντός παρενθέσεως). Αυτά τα 35 ρήματα παρατίθενται σε έναν διακριτό πίνακα στο τέλος των λιστών που αποτελούν το κύριο αντικείμενο μελέτης της εργασίας.

Α (85)

αβγοκόβω	ανταπαντώ
αγαπώ (αμετ. & μτβ.)	αντέχω (μτβ. & αμετ.)
αγιογραφώ	αντιγράφω (μτβ. & αμετ.)
αγναντεύω	αντιμιλώ
αγριεύω (αμετ. & μτβ.)	αντιστέκομαι
αγριοκοιτάζω	<u>ανυπομονώ (+/- ΦΣΔ)</u>
αδρανοποιώ	αξιζώ
αδροπληρώνω	απαγγέλλω
<u>αδυνατώ (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>	απαντώ
άδω (αμετ. & μτβ.)	<u>απαξιώ (+/- ΦΣΔ)</u>
αερίζω	απελπίζω
<u>αισιοδοξώ (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>	απλώνω
<u>αισχύνομαι (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>	αποβλακώνω
αιχμαλωτίζω στη μεταφορική σημασία (αμετ. & μτβ.)	απογοητεύω
ακολουθώ (αμετ. & μτβ.)	αποδίδω
ακούω	αποδομώ
ακτινοβολώ (αμετ. & μτβ.)	αποθαρρύνω
αλατίζω	αποθαυμάζω
αλέθω	αποθηριώνω
αλωνίζω (κυριολεκτικά)	αποκαρδιώνω
αμπαρώνω	αποκοιμίζω
<u>αμφιβάλλω (+/- ΦΣΔ)</u>	αποκτηνώνω
αναγεννώ	αποπροσανατολίζω
αναγιγνώσκω	<u>απορώ (+/- ΦΣΔ)</u>
αναγνωρίζω	αποστηθίζω
αναζωογονώ	αποσυντονίζω
αναθεματίζω	αποταμιεύω
αναθεωρώ	αποτρώ(γ)ω
αναισθητοποιώ (μεταφορικά)	<u>αποτυγχάνω (μτβ. & αμετ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
ανακεφαλαιώνω	αποφασίζω
ανακουφίζω	αποφέρω (μτβ. & αμετ.)
ανακυκλώνω	αποφορτίζω
αναλαμβάνω	αποχαυνώνω
αναμένω	απωθώ
ανανεώνω	αράζω
αναπνέω	<u>αργώ (+/- ΦΣΔ)</u>
ανασταίνω	αρέσω
ανασυνθέτω	αρμέγω
ανεβαίνω	αρχίζω/αρχινώ αρχινίζω

	(όχι ως αντιμεταβιβαστικό (αντιμ.))
ανταγωνίζομαι	ασβεστώνω
ανταμείβω	ασημώνω
	αφομοιώνω
	αφοπλίζω
	αφυπνίζω

B (14)

βαθμολογώ
βαράω
βαριέμαι
βάφω
βελονιάζω
βλάπτω
βλαστημώ
βλασφημώ (μτβ. & αμετ.)
βλέπω
βοηθώ
βόσκω
βρίζω
βροντοφωνάζω
βυζαίνω

Γ (14)

γαληνεύω
γεμίζω
γεννώ
γιατρεύω
γιουχάρω/γιουχαίζω
γκρινιάζω
γλεντώ
γνωρίζω
γοητεύω
γουστάρω
γρατσοουνίζω
γράφω
γροικώ
γρουσουζεύω

Δ (32)

δαγκώνω	<u>διατάζω (+/- ΦΣΔ)</u>
δαιμονοποιώ	<u>διατίθεμαι (+/- ΦΣΔ)</u>
δακτυλογραφώ	διαφεντεύω
δελεάζω	διαφεύγω
δέρνω	διαφθείρω
δημιουργώ (μτβ. & αμετ.)	διαστρέφω
διαβάζω (μτβ. & αμετ.)	διδάσκω (μτβ. & αμετ.)
διαβαίνω	διευκολύνω
διαιτητεύω	δικάζω
διακινδυνεύω	δίνω
διακονεύω	διοικώ
διακόπτω	διορθώνω
<u>διαμαρτύρομαι (+/- ΦΣΔ)</u>	<u>διστάζω (+/- ΦΣΔ)</u>

διαπραγματεύομαι	διχάζω
διαστρεβλώνω	δοκιμάζω
διαστρέφω	δύναμαι (+/- ΦΣΔ)

Ε (66)

εγκαταλείπω (μτβ. & αμετ.)	εξαγριώνω
εγχειρίζω (με τη σημασία «κάνω επέμβαση»)	εξανθρωπίζω
εθίζω	εξαπατώ
ειρωνεύομαι	εξετάζω
εκβαρβαρώνω	εξιδανικεύω
εκδημοκρατίζω	εξιλιώνω
εκδικούμαι	εξομολογώ (μτβ. & αμετ.)
εκθαμβώνω	εξοργίζω
εκθηλώνω	εξουθενώνω
εκμαυλίζω	εξουσιάζω (μτβ. & αμετ.)
εκπλήσσω	εξοφλώ
εκπολιτίζω	εξυπηρετώ
εκπορνεύω	επαναλαμβάνω
εκτιμώ	επανορθώνω (μτβ. & αμετ.)
εκφραυλίζω	επείγομαι (μτβ. & αμετ.)
εκφορτίζω	επευφημώ
εκφυλίζω	επιβλέπω
εκχυδαίζω	επιθεωρώ
ελκύω	επικρατώ (+ γενική)
ελπίζω	επιλαμβάνομαι
εμπνέω	επινοώ ⁵
εμπορεύομαι (μτβ. & αμετ.)	επιστατώ (μτβ. & αμετ.)
εμπυχώνω	επιταχύνω
εναντιώνομαι	επιτίθεμαι
ενημερώνω	επιτυγχάνω
ενθουσιάζω	έπομαι (μτβ. & αμετ.)
ενθυμούμαι (μτβ. & αμετ.)	ερμηνεύω (με τη σημασία τραγουδώ)
ενοχλώ (μτβ. & αμετ.)	ερωτεύομαι
ενσωματώνω	ευαισθητοποιώ
εντυπωσιάζω	ευελπιστώ

⁵ Η αμετάβατη συντακτική χρήση του ρήματος *επινοώ* μου φαίνεται πολύ περίεργη. Ενδεχομένως στη συγκεκριμένη πρόταση το ρήμα να φέρει κάποια άλλη σημασία και όχι αυτή του *εφευρίσκω*, *ανακαλύπτω* ή του *μηχανεύομαι*. Ίσως να βρίσκεται πιο κοντά στη σημασία «σκέφτομαι πάνω σε κάτι/σε κάποιο θέμα» αν λάβουμε υπόψη την ετυμολογία του ρήματος (επί + νώ).

ενυδατώνω	ευτυχώ (αμετ. & μτβ.)
εξαγιάζω	ευφραίνω
εξαγνίζω	εφάπτομαι (μτβ. & αμετ.)

Ζ (10)

ζαβλακώνω
ζαλίζω
ζηλεύω
ζημιώνω (μτβ. & αμετ.)
ζητιανεύω
ζητάω
ζητοκραυγάζω
ζυμώνω
ζωγραφίζω
ζωογονώ

Θ (8)

θαμπώνω (μτβ. & αμετ.) (με τη σημασία «εκπλήσσω»)
θέλω
θερίζω (κυριολεκτικά και μεταφορικά)
θλίβω
θρηνώ (μτβ. & αμετ.)
θυμάμαι
θυμιάζω (μτβ. & αμετ.)
θυσιάζω με την κυριολεκτική σημασία (μτβ. & αμετ.)

Ι (2)

ικανοποιώ
ιππεύω

Κ (78)

καθαγιάζω	κλαδεύω
καθαγνίζω	κλάνω
καθαρίζω (μτβ. & αμετ.)	κλέβω (μτβ. & αμετ.)
καθηλώνω	κλειδαμπαρώνω
καθυστερώ (μτβ. & αμετ.)	κλειδώνω (μτβ. & αμετ.)
κακολογώ	κληρώνω (μτβ. & αμετ.)
κακοπληρώνω	κλοτσάω (αμετ. & μτβ.)
καλακούω (μτβ. & αμετ.)	κόβω (αμετ. & μτβ.)
καλοβλέπω (μτβ. & αμετ.)	κοιτάζω (αμετ. & μτβ.)
καλοζώ (αμετ. & μτβ.)	κολάζω
καλοπληρώνω (μτβ. & αμετ.)	κολακεύω
καλοσυνηθίζω (μτβ. & αμετ.)	κολατσίζω (αμετ. & μτβ.)
καλουπώνω (κυριολεκτικά)	κολυμπώ (αμετ. & μτβ.)
καμαρώνω (μτβ. & αμετ.)	<u>κολώνω (+/- ΦΣΔ)</u>
κα(ν)νονιοβολώ	<u>κομπάζω (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
καντηλιάζω (μτβ. & αμετ.) (μεταφορικά)	κονομάω
καπνίζω (μτβ. & αμετ.)	<u>κοντεύω (μτβ. & αμετ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
καρτερώ (μτβ. & αμετ.)	<u>κόπτομαι (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
καταθλίβω	<u>κορδώνομαι (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
κατακρίνω	κοροϊδεύω (μτβ. & αμετ.)
καταλαβαίνω	κορτάρω (μτβ. & αμετ.)
καταπίνω (μτβ. & αμετ.)	κοσκινίζω
καταπλήσσω	κοστιζώ
καταριέμαι	κουβεντιάζω (αμετ. & μτβ.)
κατασκοπεύω	κουράζω
καταστρέφω	κουρδίζω
καταφάσκω (αμετ. & μτβ.)	κουρεύω
καταχαίρομαι	κουτουλώ (αμετ. & μτβ.)
καταχειροκροτώ	κουτσομπολεύω (αμετ. & μτβ.)
κατεβαίνω	κραυγάζω
κατηγορώ	κρένω (μτβ. & αμετ.)
κατηφορίζω	κρίνω (μτβ. & αμετ.)
κατουρώ	κριτικάρω
<u>καυχιέμαι (+/- ΦΣΔ)</u>	κρυφακούω
κεντράρω (αμετ. & μτβ.)	κτίζω
κεντώ (μτβ. & αμετ.)	κυβερνώ (μτβ. & αμετ.)
κερδίζω	κυνηγώ
κερνώ	κυοφορώ (μτβ. & αμετ.)
<u>κινδυνεύω (μτβ. & αμετ.) (+/- ΦΣΔ)</u>	κωλυσιεργώ (αμετ. & μτβ.)

Λ (10)

λεπτολογώ (αμετ. & μτβ.)
λησμονώ
ληστεύω
λιβανίζω
λιγώνω
λιτανεύω (μτβ. & αμετ.)
λογαριάζω
λοξοκοιτάζω (μτβ. & αμετ.)
<u>λυσσάω (μεταφορικά) (+/- ΦΣΔ)</u>
λυτρώνω

Μ (28)

μαγειρεύω (μτβ. & αμετ.)
μαγεύω
μαγνητίζω (μτβ. & αμετ.)
μαγνητοσκοπώ
μαθαίνω (μτβ. & αμετ.)
μαλθακώνω
μαλώνω (μτβ. & αμετ.)
μανταλώνω
μαντεύω (μτβ. & αμετ.)
μαρκάρω
μασουλώ/ μασώ (μτβ. & αμετ.)
μαστορεύω
ματιάζω
μάχομαι (αμετ. & μτβ.)
μελετώ (μτβ. & αμετ.)
<u>μεριμνώ (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
μεταλαβαίνω (αμετ. & μτβ.)
μετανιώνω (αμετ. & μτβ.)
μεταφράζω
μετρώ
μισώ
μοιράζω (μτβ. & αμετ.)
μοιρολογώ (μτβ. & αμετ.)
μου(ν)τζώνω
μουρμουρίζω (μτβ. & αμετ.)
μπερδεύω
μπορώ (μτβ. & αμετ.)
μυρίζω (μτβ. & αμετ.)

Ν (8)

ναρκώνω
νικώ (μτβ. & αμετ.)
νοιάζομαι (μτβ. & αμετ.)
νοικιάζω
νοικοκυρεύω
νομοθετώ (μτβ. & αμετ.)
νουθετώ
ντρέπομαι (αμετ. & μτβ.)

Ξ (32)

ξαναβλέπω
ξαναγράφω
ξαναδοκιμάζω
ξαναζώ
ξανακερδίζω
ξανακοιτάζω
ξανακούω
ξαναμετρώνω
ξαναμοιράζω
ξανανεβαίνω
ξαναπαίρνω (τηλέφωνο ή οτιδήποτε άλλο)
ξαναπίνω
<u>ξαναπροσπαθώ (+/- ΦΣΔ)</u>
ξαναρίχνω (για τράπουλα)
<u>ξαναρωτώ (+/- ΦΣΔ)</u>
ξανασκέφτομαι
ξανατρώνω (μτβ. & αμετ.)
ξαναχτίζω
ξεκινώ
ξεματιάζω
ξεπαρκάρω (μτβ. & αμετ.)
ξεπουλώ (μτβ. & αμετ.)
ξεσκονίζω
ξεστολίζω (για το χριστουγεννιάτικο δέντρο)
ξεστρώνω (για χαλιά)
ξεσυνηθίζω
ξεφορτώνω (μτβ. & αμετ.)
ξεχνώ (μτβ. & αμετ.)
ξεχρεώνω (μτβ. & αμετ.)
ξοδεύω
ξοφλώ
ξυρίζω (μτβ. & αμετ.)

Ο (12)

οδηγώ (κυριολεκτικά & μεταφορικά)
<u>ολιγωρώ (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
ολοκληρώνω (μτβ. & αμετ.) (κυριολεκτικά και μεταφορικά)
ομολογώ
ονειρεύομαι (μτβ. & αμετ.)
<u>ονειροπολώ (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
ονοματίζω
οπλίζω (μτβ. & αμετ.)
οργώνω
ορθογραφώ
οσφραίνομαι
ουρώ (αμετ. & μτβ.)

Π (71)

παζαρεύω
παθαίνω
παθιάζω
παιδαγωγώ
παιδεύω
παίζω (μτβ. & αμετ.)
πακετάρω
<u>παλεύω (+/- ΦΣΔ)</u>
πανηγυρίζω
πανικοβάλλω
παντρεύομαι (Παθητική Φωνή του ρήματος «παντρεύω»)
παπαγαλίζω
παράγω
παραδειγματίζω
παρακαλώ
παρακολουθώ
παρακούω (αμετ. & μτβ.)
παρανοώ
παραπίνω
παραπλανώ
παραπληροφορώ
παρατηρώ
παρηγορώ
παρκάρω (μτβ. & αμετ.)
πασάρω
<u>πασχίζω (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
πείθω
πενθώ (μτβ. & αμετ.)
περιγράφω
περιδιαβαίνω (μτβ. & αμετ.)
περιδρομιάζω (μτβ. & αμετ.)
περιμένω (μτβ. & αμετ.)
πετυχαίνω (μτβ. & αμετ.) (μπορεί να είναι και αντιμεταβιβαστικό)
πηδάω (αμετ. & μτβ.)
πilotάρω

Π

πίνω
πιπιλίζω
πλανεύω
πλέκω
πλένω (μτβ. & αμετ.)
πληκτρολογώ
πληρώνω (μτβ. & αμετ.)
πλησιάζω
πολεμώ (αμετ. & μτβ.)
ποστάρω (μτβ. & αμετ.)
ποτίζω (μτβ. & αμετ.)
πουλώ (μτβ. & αμετ.)
πράττω (μτβ. & αμετ.)
προβληματίζω
προδικάζω
προεδρεύω (αμετ. & μτβ.)
προηγούμαι (αμετ. & μτβ.)
προΐσταμαι
προκαλώ (μτβ. & αμετ.)
προλαβαίνω
προλογίζω
προπαγανδίζω
προσβάλλω
προσελκύω
<u>προσεύχομαι</u> <u>(αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
προσέχω (αμετ. & μτβ.)
προσηλυτίζω
προσθέτω (μτβ. & αμετ.)
προσκυνώ (μτβ. & αμετ.)
προσπαθώ (αμετ. & μτβ.)
προσπερνώ
<u>προσποιούμαι</u> <u>(αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
προστάζω
προσφέρω
προτρέχω (αμετ. & μτβ.)
προφταίνω (μτβ. & αμετ.)
πυροβολώ (αμετ. & μτβ.)

P (7)

ράβω (αμετ. & μτβ.)
ρεφάρω (αμετ. & μτβ.)
ριμάρω (μτβ. & αμετ.)
ρισκάρω (μτβ. & αμετ.)
ριψοκινδυνεύω (μτβ. & αμετ.)
ρουφιανεύω
ρωτάω

Σ (74)

σαγηνεύω
σαϊτεύω
σαλπίζω
σατιρίζω
σέβομαι
σερβίρω
σημαδεύω (μτβ. & αμετ.)
σημειώνω
σιγοψιθυρίζω
σιδερώνω
σιμώνω (μτβ. & αμετ.)
σιροπιάζω (μτβ. & αμετ.)
σιχαίνομαι
σιχιρίζω
σκάβω (μτβ & αμετ.)
σκαλίζω
σκανδαλίζω
σκέφτομαι
σκηνογραφώ
σκηνοθετώ
σκοράρω
σκοτώνω
σκουπίζω
σνιφάρω
σνομπάρω
σοκάρω
σουβλίζω (μτβ. & αμτβ.)

Σ

σουτάρω	συλλογίζομαι
σπαταλώ	συμμαζεύω (μτβ. & αμετ.)
σπέρνω	<u>συμπροσεύχομαι (μτβ. & αμετ.)</u>
σπικάρω	<u>(+/- ΦΣΔ)</u>
σπουδάζω (μτβ. & αμετ.)	συμφέρω
σπρώχνω (μτβ. & αμετ.)	<u>συμφωνώ (αμετ. & μτβ.) (+/- ΦΣΔ)</u>
σταματώ (μτβ. & αμετ.)	συναρπάζω
στενογραφώ	συνεισφέρω
στιγματίζω	συνεορτάζω (μτβ. & αμετ.)
στολίζω (για το χριστουγεννιάτικο δέντρο)	συνεπαίρνω
στοπάρω (μτβ. & αμετ.)	συνετίζω
στουκάρω	συνεχίζω (αμετ. & μτβ.)
στοχάζομαι	συνηθίζω (μτβ. & αμετ.)
στραβοκοιτάζω	συνταράσσω
στραβοπατώ	συντομεύω (μτβ. & αμετ.)
στύβω	συνυπογράφω
συγγράφω	συσσωρεύω
συγκινώ	σφουγγαρίζω (μτβ. & αμετ.)
συγκλονίζω	σφυρίζω (αμετ. & μτβ.)
συγκρίνω	σχεδιάζω
συγυρίζω (μτβ. & αμετ.)	σχολιάζω
συγχωρώ	σχολώ (αμετ. & μτβ.)
συζητώ (αμετ. & μτβ.)	σωφρονίζω
συκοφαντώ	
συλλαβίζω (μτβ. & αμετ.)	

Τ (24)

τάζω
τακτοποιώ
τέρπω
τηγανίζω (μτβ. & αμετ.)
τηλεφωνώ (αμετ. & μτβ.)
τολμάω (μτβ. & αμετ.)
τοξεύω (αμετ. & μτβ.)
τραγουδώ (αμετ. & μτβ.)
τραμπουκίζω (μτβ. & αμετ.)
τραυλίζω (αμετ. & μτβ.)
τρελαίνω
τρίβω
τρολάρω
τρομάζω
τρυγώ
τρώω (αμετ. & μτβ.)
τσακίζω (μτβ. & αμετ.)
τσαπίζω
τσεκάρω
τσιμπολογώ
τσοντάρω
τυπώνω
τυφλώνω
τυχαίνω

Υ (14)

υιοθετώ
υπακούω (αμετ. & μτβ.)
υπεργενικεύω
υπερέχω (μτβ. & αμετ.)
υπερθεματίζω
υπερκαταναλώνω (μτβ. & αμετ.)
υπερτερώνω (μτβ. & αμετ.)
υπνωτίζω (με τη μεταφορική σημασία)
υπογράφω
<u>υποκρίνομαι (+/- ΦΣΔ)</u>
υπολείπομαι
υπομένω
υπονομεύω
υφαίνω

Φ (19)

φανατίζω
φασκελώνω
φενακίζω
φθειρώ
φιλοσοφώ (αμετ. & μτβ.)
<u>φιλοτιμούμαι (+/- ΦΣΔ)</u>
φιλώ
φλερτάρω
φοβάμαι (αμετ. & μτβ.)
φοβίζω
φορτώνω (μτβ. & αμετ.) (κυριολεκτικά)
φουρνίζω
φρεζάρω (αγροτικός όρος)
φτύνω (αμετ. & μτβ.)
φυσώ (αμετ. & μτβ.)
φωνάζω (αμετ. & μτβ.)
φωτίζω (μτβ. & αμετ.)
φωτογραφίζω
φωτοτυπώ

Χ (18)

χαϊδεύω
χαιρετώ
χαίρομαι
χαλβαδιάζω
χαμογελώ (αμετ. & μτβ.)
χαμπαριάζω (μτβ. & αμετ.)
χάνω (μτβ. & αμετ.)
χέζω
χειροκροτώ (αμετ. & μτβ.)
χειρουργώ
χλευάζω
χορεύω (αμετ. & μτβ.)
χορογραφώ
χρησιμοδοτώ
χρονομετρώ
χρωστάω (μτβ. & αμετ.)
χτυπώ (μτβ. & αμετ.)
χωνεύω (αμετ. & μτβ.)

Ψ(13)

ψάλλω & ψέλλω (μτβ. & αμετ.)
ψαρεύω
ψεκάζω (μτβ. & αμετ.)
ψήνω
ψηφίζω (αμετ. & μτβ.)
ψιθυρίζω
ψιλοαργώ (μτβ. & αμετ.)
ψιλοδιαβάζω
ψιλοζηλεύω (μτβ. & αμετ.)
ψιλοκαταλαβαίνω
ψιλοφοβάμαι (μτβ. & αμετ.)
ψυχαγωγώ (μτβ. & αμετ.)
ψωνίζω (μτβ. & αμετ.)

Ω

Ρήματα των οποίων το ελλείπον αντικείμενο είναι ΦΣΔ

Α (9)	κορδώνομαι (αμετ. & μτβ.)
αδυνατώ (αμετ. & μτβ.)	Λ (1)
αισιοδοξώ (αμετ. & μτβ.)	λυσσάω (μεταφορικά)
αισχύνομαι (αμετ. & μτβ.)	Μ (1)
αμφιβάλλω	μεριμνώ (αμετ. & μτβ.)
ανυπομονώ	Ξ (2)
απαξιώ	ξαναπροσπαθώ
απορώ	ξαναρωτώ
αποτυγχάνω (μτβ. & αμετ.)	Ο (2)
αργώ	ολιγωρώ (αμετ. & μτβ.)
Δ (5)	ονειροπολώ (αμετ. & μτβ.)
διαμαρτύρομαι	Π (4)
διατάζω	παλεύω

διατίθεμαι	πασχίζω (αμετ. & μτβ.)
διστάζω	προσεύχομαι (αμετ. & μτβ.)
δύναμαι	προσποιούμαι (αμετ. & μτβ.)
Κ (7)	Σ (2)
καυχίεμαι	συμπροσεύχομαι (μτβ. & αμετ.)
κινδυνεύω (μτβ. & αμετ.)	συμφωνώ (αμετ. & μτβ.)
κολώνω	Υ (1)
κομπάζω (αμετ. & μτβ.)	υποκρίνομαι
κοντεύω (μτβ. & αμετ.)	Φ (1)
κόπτομαι (αμετ. & μτβ.)	φιλοτιμούμαι

Κεφάλαιο 3^ο: Επεξεργασία των δεδομένων

3.1 Κατηγοριοποίηση των μεταβατικών ρημάτων με ελλείπον αντικείμενο

Η λίστα των 605 ρημάτων που προηγήθηκε σε συνδυασμό με τις προτάσεις του ΕΘΕΓ που επαληθεύουν τη συντακτική πραγμάτωση αυτών των ρημάτων χωρίς αντικείμενο αποτέλεσαν πεδίο περαιτέρω μελέτης στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας. Το πρώτο ερώτημα που έπρεπε να απαντηθεί είναι γιατί ένας τόσο σημαντικός αριθμός μεταβατικών ρημάτων (605 ρήματα σε ένα σύνολο 3.761), το 1/6 δηλαδή, μπορούν να παραλείπουν το αντικείμενό τους. Είναι η φύση του ελλείποντος αντικειμένου που διαδραματίζει κύριο ρόλο στην παράλειψή του ή υπάρχει κάτι ιδιαίτερο στη σημασία αυτών των 605 ρημάτων που τα κάνει να διαφοροποιούνται από τα υπόλοιπα μεταβατικά;

Για να απαντηθούν τα παραπάνω ερωτήματα ακολούθησε επεξεργασία του διαθέσιμου υλικού ως προς τους δύο προαναφερθέντες άξονες, δηλαδή ως προς ιδιότητες του ελλείποντος αντικειμένου και ως προς ιδιότητες του ίδιου του ρήματος.

3.2 Σημασιολογική κατηγορία ελλείποντος αντικειμένου

Σύμφωνα με τον Rizzi (1986) υπάρχουν τρεις κατηγορίες προαιρετικών ορισμάτων άμεσου αντικειμένου (*optional argument*). Συγκεκριμένα, η πρώτη κατηγορία ελλείποντος αντικειμένου του Rizzi είναι αυτή που έχει τα χαρακτηριστικά [+ ανθρώπινο, + γενικευτικό]. Πρόκειται για το όρισμα που ο Rizzi χαρακτηρίζει αυθαίρετο (*arbitrary (arb)*) αντικείμενο.

(1) α. This leads (people) to the following conclusion.

β. Questo conduce (la gente) alla seguente conclusione.

(Το παράδειγμα (1) στον Rizzi (1986))

Τα χαρακτηριστικά αυτής της κατηγορίας προαιρετικού ορίσματος έχουν προσδιοριστεί και αναλυθεί από πολλούς ερευνητές (Rizzi 1986, Belletti & Rizzi 1988,

Anagnostopoulou 1996/1999, Kordoni 2001, Καλαμίδα 2013) και αναπτύσσονται αναλυτικότερα στην υποενότητα 3.3.1 που ακολουθεί.

Η δεύτερη κατηγορία ελλείποντος αντικειμένου του Rizzi (1986) περιλαμβάνει αντικείμενα τα οποία λείπουν είτε επειδή είναι σύστοιχα¹ των μεταβατικών ρημάτων στα οποία είναι συμπληρώματα (π.χ. *Ο Γιάννης έφαγε (φαγητό)*) είτε επειδή μπορούν να εννοηθούν εύκολα γιατί είναι άμεσα συνδεδεμένα με τη ρηματική σημασία (π.χ. *Η Μαρία αγιογραφεί πολύ καλά (εικόνες, εκκλησίες κ.λπ.)*). Δεν χρειάζεται επομένως απαραίτητως να υπάρχει ετυμολογική συγγένεια μεταξύ ρήματος και ελλείποντος αντικειμένου ώστε το τελευταίο να παραλειφθεί. Αυτή η δεύτερη κατηγορία ονομάζεται από τον Rizzi “*unspecified object deletion*” και στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας θα φέρει τον τίτλο ΠΑΜΟΑ από την ελληνική απόδοση του όρου «Παράλειψη Μη-Ορισμένου² Αντικειμένου».

(2) Ο Γιάννης έφαγε ____ . (Το αντίστοιχο παράδειγμα του Rizzi: *John ate ____* .)

Και αυτή η κατηγορία ελλειπόντων αντικειμένων έχει μελετηθεί αρκετά (Jones 1988, Massam 1990, Macfarland 1995, Horita 1996, Horrocks & Stavrou 2010, Gianollo & Lavidas 2013, Lavidas 2013 κ.ά.) με αποτέλεσμα να έχουμε μια ικανοποιητική εικόνα των χαρακτηριστικών της (βλ. υποενότητα 3.3.2). Στην πραγματικότητα, πρόκειται για αντικείμενα που χαρακτηρίζονται από τον Rizzi (1986) ως κανονικά (*canonical*) ή αρχετυπικά (*prototypical*) δεδομένου ότι, παρότι παραλείπονται, είναι αλληλένδετα με τη ρηματική ενέργεια και ως εκ τούτου δεν δημιουργεί καμία δυσκολία κατανόησης του νοήματος η απουσία τους. Μοιάζει δηλαδή να ενέχονται στη ρηματική σημασία.

---

¹ Σύμφωνα με τον ορισμό των Gianollo & Lavidas (2013) ως σύστοιχα αντικείμενα ορίζονται τα ουσιαστικά που συνδέονται μορφολογικά ή σημασιολογικά με το ρήμα: “*Cognate Nouns (CNs) are nouns that are morphologically (or, in a broader sense, semantically) related to the verb (figura etymologica)*”.

² Το ελλείπον αντικείμενο αυτής της κατηγορίας δεν ορίζεται στο περικείμενο. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με την Haegeman (1985), στην οποία παραπέμπει και ο Rizzi (1986), το νόημα μίας πρότασης με ελλείπον αντικείμενο αυτής της κατηγορίας, μπορεί να επηρεαστεί μερικώς και από την πραγματολογία. Το παράδειγμα που εντοπίζεται στον Rizzi (1986) είναι χαρακτηριστικό της επίδρασης της πραγματολογίας στη σημασία του ελλείποντος αντικειμένου αυτής της κατηγορίας: «*if we are discussing the progress of patients who were unable to eat before, They are eating may simply refer to their eating anything, even if they are not taking meals.*»

Η τρίτη κατηγορία ελλειπόντων αντικειμένων του Rizzi (1986) περιλαμβάνει τα αντικείμενα που παραλείπονται επειδή έχουν προαναφερθεί στο περικείμενο. Σε αυτή την περίπτωση η παράλειψη του αντικειμένου έξω από το πλαίσιο των συμφραζομένων θα οδηγούσε σε αντιγραμματικότητα. Αυτή η τρίτη κατηγορία αντιστοιχεί σε αυτό που η Napoli (1983) αποκαλεί «*Null complement anaphora*» (NCA). Στο πλαίσιο της παρούσας εργασία θα χρησιμοποιηθεί το ακρωνύμιο ΠΟΣΠΑ από τον όρο «Παράλειψη Ορισμένου στο Περικείμενο Αντικειμένου».

(3) Ξέρω ____ . (Το αντίστοιχο παράδειγμα του Rizzi: *I know ____*.)

Τα χαρακτηριστικά αυτή της κατηγορίας ελλειπόντων αντικειμένων έχουν μελετηθεί αρκετά (Shopen 1972, 1973, Sag 1976, Grimshaw 1979, Napoli 1983, Dimitradis 1994, Giannakidou & Merchant 1997, Depiante 2018 κ.ά.) και παρουσιάζονται αναλυτικότερα στην υποενότητα 3.3.3.

Έχοντας υπόψη την κατηγοριοποίηση αυτή του Rizzi και εξετάζοντας τα θεωρητικά στοιχεία και τα χαρακτηριστικά που περιγράφουν την καθεμία από τις τρεις τάξεις ελλειπόντων αντικειμένων προσπάθησα να ελέγξω αν τα δικά μου δεδομένα μπορούν να καταταγούν σε αυτές τις κατηγορίες. Κατόπιν λοιπόν προσεκτικότερης μελέτης των 605 μεταβατικών ρημάτων με ελλείπον αντικείμενο και των προτάσεων που συγκεντρώθηκαν από τον ΕΘΕΓ, διαπίστωσα ότι τα δεδομένα μου συμφωνούν με την κατηγοριοποίηση του Rizzi. Έτσι, σε έναν δεύτερο χρόνο έγινε προσπάθεια αυτά τα 605 ρήματα να επιμεριστούν σε τρεις κατηγορίες ρημάτων που η καθεμία παρουσιάζει μία από τις τρεις προαναφερθείσες κατηγορίες ελλειπόντων αντικειμένων³.

---

³ Σε κάποιες περιπτώσεις ρημάτων ήταν δύσκολο να αποφασιστεί σε ποια από τις τρεις κατηγορίες ρηματικών κατηγορημάτων με ελλείπον αντικείμενο ανήκαν. Αυτό συνέβη γιατί τα περισσότερα από τα ρήματα με ελλείπον αντικείμενο μπορούν να εντάσσονται στην κατηγορία ΠΟΣΠΑ, αλλά η προσπάθεια εκ μέρους μου ήταν να επιχειρήσω να τα κατατάξω σε κάποια από τις άλλες δύο κατηγορίες πρώτα, όπου η παράλειψη του αντικειμένου δεν οφείλεται στο περικείμενο. Σε κάποιες περιπτώσεις ρημάτων η εγγραφή τους είναι διπλή, και στην ΠΟΣΠΑ δηλαδή και σε μία από τις άλλες δύο κατηγορίες, π.χ. το ρήμα *ακούω* εντάσσεται και στην ΠΑΜΟΑ και στην ΠΟΣΠΑ. Ωστόσο, το κάθε ρήμα υπολογίστηκε αριθμητικά μόνο μία φορά. Δεν υπάρχουν δηλαδή στα 605 ρήματα διπλές εγγραφές του ίδιου ρήματος.

3.3 Συνεξέταση σημασιολογίας ελλείποντος αντικειμένου και ρηματικού κατηγορήματος

Στη συνέχεια της εργασίας, η καθεμία από τρεις κατηγορίες ελλειπόντων αντικειμένων θα εξεταστεί αναλυτικά σε συνάρτηση με τη σημασία των ρηματικών κατηγορημάτων που επιτρέπουν την παράλειψή τους.

3.3.1 Αυθαίρετο (*arbitrary*) ελλείπον αντικείμενο

Το αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο είναι μία ιδιαίτερη κατηγορία απόντος αντικειμένου διότι συμψηφίζει τα χαρακτηριστικά [+ ανθρώπινο, + γενικευτικό]. Σύμφωνα με τον Rizzi (1986), το αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο (pro_{arb}) στα Ιταλικά εκτός από τα δύο προηγούμενα χαρακτηριστικά φέρει και το ακόλουθο [+ πληθυντικός]. Όπως όμως υποστηρίζουν οι Belletti & Rizzi (1988) στα Ιταλικά το χαρακτηριστικό [+ πληθυντικός] δεν ταυτίζεται πάντα σημασιολογικά με τον πληθυντικό αριθμό. Μπορεί δηλαδή να συμπίπτει με τον ενικό⁴.

Στην πρόταση που ακολουθεί δηλώνεται ποιο θα ήταν το αντικείμενο των ελληνικών αν πραγματωνόταν συντακτικά (σε κάποια από τις πιθανές συντακτικές του πραγματώσεις) και ταυτόχρονα διαγράφεται (π.χ. ~~τους ανθρώπους~~).

- (4) Πρόκειται για μία μουσικοχορευτική παράσταση που ενθουσιάζει ~~τους ανθρώπους~~! Βλέπουμε ότι το αντικείμενο που παραλείπεται φέρει τα χαρακτηριστικά [+ ανθρώπινο, + γενικευτικό].

Το χαρακτηριστικό [+ γενικευτικό] ([+ *generic*]) αποδίδεται στο αυθαίρετο ελλείπον όρισμα αντικειμένου επειδή εντοπίζεται σε προτάσεις με γενικευτική χρονική τοποθέτηση. Πιο συγκεκριμένα, οι προτάσεις στις οποίες μπορεί να παραλείπεται το αυθαίρετο αντικείμενο δεν έχουν κάποιο σαφή χρονικό προσδιορισμό (π.χ. χρονικό

---

⁴ Στα ελληνικά, όπως θα φανεί στο επόμενο κεφάλαιο, το ελλείπον αντικείμενο δεν πραγματώνεται συντακτικά (π.χ. ως *pro*). Γι' αυτόν τον λόγο δεν είμαστε σε θέση να συμπεράνουμε από άλλα στοιχεία στην πρόταση (π.χ. δευτερογενές κατηγορήμα/επίθετο) τον αριθμό που φέρει η ελλείπουσα ΦΑ-αντικειμένου ούτε επίσης το πρόσωπο και το γένος.

επίρρημα). Επιπλέον, διαγλωσσικά σε αυτές τις προτάσεις το ρήμα έχει [- συνοπτικό] ποιόν ενεργείας (π.χ. **ΕΘΕΓ**: «...Η εικόνα συνεπαίρνει»)^{5,6}.

Η παρατήρηση ότι αυτή η κατηγορία ελλειπόντων αντικειμένων είναι άρρηκτα συνυφασμένη (κατά κανόνα) με το [- συνοπτικό] ποιόν ενεργείας είναι ο λόγος που ο Franco (1990) αποκαλεί αυτά τα κατηγορήματα “*generic statements*” και οι Cummins & Roberge (2004) χαρακτηρίζουν το περιεχόμενο αυτής της κατηγορίας ως “*generic present text*”.

Ερχόμενοι στη σημασιολογική κατηγορία των ρηματικών κατηγορημάτων που επιτρέπουν αυθαίρετο αντικείμενο, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μία σχετική ομοιογένεια. Από τα 163 ρήματα τα 120 είναι ρήματα ψυχικού πάθους. Να σημειωθεί ότι για την κατάταξη των ρημάτων σε σημασιολογικές κατηγορίες, κριτήριο αποτέλεσε η κατηγοριοποίηση της Levin (1993).

---

⁵ Στα ελληνικά ωστόσο, σύμφωνα με τις Tsimplici & Papadopoulou (2006) μπορεί να παραλειφθεί το αντικείμενο και όταν το ρήμα βρίσκεται σε [+ συνοπτικό] ποιόν ενεργείας: Έγραψε. / Έγραφε. (το παράδειγμα (17) α. των Tsimplici & Papadopoulou: Eghrase. / Eghrafe.) Κατ’ αντίστοιχο τρόπο τα παράδειγμα (4) που δόθηκε παραπάνω θα μπορούσε να γραφεί ως εξής: Πρόκειται για μία μουσικοχορευτική παράσταση που θα ενθουσιάσει ~~τους ανθρώπους/το κοινό!~~ Βλέπουμε ότι το αντικείμενο που παραλείπεται φέρει τα χαρακτηριστικά [+ ανθρώπινο, - γενικευτικό]. Βέβαια, η παράλειψη του αντικειμένου στα ελληνικά ενός ρήματος με [+ συνοπτικό] ποιόν ενεργείας φαίνεται κατά τις Tsimplici & Papadopoulou να εμπίπτει κυρίως στην δεύτερη κατηγορία ελλείποντος αντικειμένου, που αντιστοιχεί στην κατηγορία του Rizzi (1986) “*unspecified object deletion*” (ΠΑΜΟΑ). Ωστόσο και σε αυτήν την κατηγορία, αν και εφικτή η παράλειψη του αντικειμένου, δεν προτιμάται από τους ενήλικες σε αντίθεση με τα παιδιά, όπως αποδεικνύει το πείραμα των Tsimplici & Papadopoulou. Συγκεκριμένα, οι ενήλικες αποφεύγουν την παράλειψη του αντικειμένου με [+ συνοπτικό] ποιόν ενεργείας στους παρελθοντικούς χρόνους, ενώ τα παιδιά προτιμούν να παραλείψουν το όρισμα αντικειμένου και στους παρελθοντικούς και στους παροντικούς ρηματικούς τύπους (Tsimplici & Papadopoulou, 2006: 1608).

⁶ Στην κατηγορία των ρημάτων με αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο, για την οποία οι Tsimplici & Papadopoulou (2006) δεν τοποθετούνται ξεκάθαρα για το αν μπορούν να παραλείψουν το αντικείμενό τους έχοντας [+ συνοπτικό] ποιόν ενεργείας, εντόπισα μόνο δύο ρήματα σε ένα σύνολο 163 ρημάτων, τα οποία σε πρόταση του ΕΘΕΓ είχαν [+ συνοπτικό] ποιόν ενεργείας. Πρόκειται για τα ακόλουθα δύο ρήματα με τις αντίστοιχες προτάσεις τους:

- (i) **ΑΓΑΠΩ**: ΕΘΕΓ: «Πρόκειται για έναν άνθρωπο που **αγάπησε** πολύ στη ζωή του, έτυχε να αγαπήσει δυο γυναίκες, δεν ήξερε ποια να διαλέξει, υπάρχει ενδιαφέρον στο χαρακτήρα του».
- (ii) **ΑΠΟΣΥΝΤΟΝΙΖΩ** (σπάνιο): ΕΘΕΓ: «Τίποτε από αυτά δεν γίνεται και ερχόμαστε μ’ ένα νομοσχέδιο, με μία πρωτοβουλία να ιδρύσουμε ένα Υπουργείο, το οποίο θα **αποσυντονίσει**, το οποίο θα δημιουργήσει νέα σύγχυση, ένα Υπουργείο αδύναμο.»

Τα παραπάνω παραδείγματα είναι προβληματικά και χρειάζονται περαιτέρω διερεύνηση.

Από τα 120 ρήματα ψυχικού πάθους που εντοπίστηκαν, μόλις τα πέντε που ακολουθούν έχουν Βιώνοντα (*Experiencer*) σε θέση Υποκειμένου.

- (5) **ΑΓΑΠΩ**: ΕΘΕΓ: «Πρόκειται για έναν άνθρωπο που **αγάπησε** πολύ στη ζωή του, έτυχε να **αγαπήσει** δυο γυναίκες, δεν ήξερε ποια να διαλέξει, υπάρχει ενδιαφέρον στο χαρακτήρα του».
- (6) **ΕΡΩΤΕΥΟΜΑΙ**: ΕΘΕΓ: «Όταν ερωτεύεται κάποιος άπειρες φορές σημαίνει ότι πραγματικά δεν **ερωτεύτηκε** ποτέ. /Πες, πες, πες όμως, χαλάρωσε κι αυτή. Κι **ερωτεύτηκε!!! Ερωτεύτηκε** τρελά!».
- (7) **ΜΙΣΩ**: ΕΘΕΓ: «ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΑΜΕ τα υπάρχοντά μας, και μειώσαμε τις αξίες μας. Μιλάμε πολύ, αγαπάμε σπάνια και **μισούμε** πιο συχνά».
- (8) **ΣΕΒΟΜΑΙ**: ΕΘΕΓ: «Και μια έξτρα συμβουλή προς τους νέους αθλητές είναι... Να μην κάνουν το λάθος και δουν το μπάσκετ ως επάγγελμα και οικονομική αποκατάστασή τους. Είναι ένα παιχνίδι που σε μαθαίνει να **σέβεσαι** και ν' αγαπάς».
- (9) **ΣΥΓΧΩΡΩ**: ΕΘΕΓ: «Έχω μάθει τόσα πολλά από τη δουλειά μου με τα παιδιά. Πόσο εύκολα **συγχωρούν** (σε αντίθεση με μας τους μεγάλους), πόσο αγαπούν το παιχνίδι και την αγκαλιά (μετά την παράσταση της “Χορεύτριας με ρόδες” θέλουν να αγκαλιάσουν τους ηθοποιούς, να ανέβουν στο καρτσάκι της Εϊμι, να της γράψουν γράμματα...) πόσο συνδεδεμένα με την καρδιά είναι και πόσο ζουν στο παρόν, στο εδώ και τώρα».

Τα υπόλοιπα 115 ρήματα ψυχικού πάθους έχουν Βιώνοντα σε θέση Αντικείμενου. Αυτός ο Βιώνων έχει, όπως σημειώθηκε, αυθαίρετη ερμηνεία με την έννοια ότι μπορεί να ικανοποιήσει τα χαρακτηριστικά [+ ανθρώπινο, + γενικευτικό]. Ενδεικτικά παρατίθενται οι ακόλουθες προτάσεις με ρήματα ψυχικού πάθους (κατά την κατηγοριοποίηση της Levin (1993)), των οποίων λείπει το αντικείμενο.

- (10) **ΑΝΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΩ**: ΕΘΕΓ: «Στο σημείο αυτό έχουν τις ρίζες τους οι αρχαιότερες καταγγελίες για την τέχνη των ήχων ότι **αναισθητοποιεί, μαλθακώνει, αποκοιμίζει**».
- (11) **ΑΦΟΠΛΙΖΩ**: ΕΘΕΓ: «Χωρίς αμφιβολία, ο κ. Παπανδρέου **αφοπλίζει** με την ειλικρίνειά του».

- (12) **ΕΞΟΥΘΕΝΩΝΩ**: ΕΘΕΓ: «Διασχίζουμε ένα τέταρτο του αιώνας γκρεμίζοντας βεβαιότητες, λαχανιάζοντας στο χείλος ενός παρόντος διαρκώς διαστελλόμενου, που **σαγηνεύει** κι **εξουθενώνει**».
- (13) **ΠΑΘΙΑΖΩ**: ΕΘΕΓ: «Όσο για την πολιτική, όπως ξεκάθαρα έδειξε η έρευνα που δημοσίευσε προχθές η «Ε», περισσότερο **απωθεί, απογοητεύει, εξοργίζει**, παρά **ελκύει** ή **παθιάζει**».
- (14) **ΣΥΓΚΙΝΩ**: ΕΘΕΓ: «Η καλή γλυπτική με αυτόν τον τρόπο **συγκινεί** αλλά απαιτεί παιδεία από την πλευρά του θεατή».

Εκτός από τα ρήματα ψυχικού πάθους, εντοπίζονται σε αυτήν την κατηγορία και 43 ρήματα δραστηριότητας (*activities*) των οποίων το υποκείμενο είναι Δράστης (*Agent*) και το ελλείπον αντικείμενο είναι Θέμα (*Theme*). Για παράδειγμα:

- (15) **ΔΙΑΤΑΖΩ**: ΕΘΕΓ: «Η πριγκίπισσα Νταϊάνα, πάλι, θέλει να ελέγχει προκαταβολικά τα κείμενα των συνεντεύξεων της. Είμαι φίρμα και **διατάζω!**».
- (16) **ΔΙΚΑΖΩ**: ΕΘΕΓ: «Ο Λούθηρος όμως θεωρεί ότι ο χρηστός κυβερνήτης (ο χριστιανός κυβερνήτης) πρέπει να υπερβαίνει τον νόμο και να **δικάζει** με τη σοφία που μπορεί να δώσει ο θεός.»
- (17) **ΚΑΤΗΓΟΡΩ**: ΕΘΕΓ: «1. Μήπως βρίζεις και λες λόγια προσβλητικά; 2. Μήπως **συκοφαντείς** και **κατηγορείς** άδικα;»
- (18) **ΣΚΟΤΩΝΩ**: ΕΘΕΓ: ««Είναι ωραίο να **σκοτώνεις**».»
- (19) **ΦΙΛΩ**: ΕΘΕΓ: «Οι άνθρωποι, είτε με κρύο είτε με ζέστη, βρίσκουν λόγους να ερωτεύονται, να πίνουν σαμπάνια, να **φιλούν**, να περπατούν στο δρόμο και να προσπαθούν να είναι νορμάλ.»

Σε όλα τα παραδείγματα παρατηρούμε ότι το Θέμα (το ελλείπον αντικείμενο δηλαδή) επηρεάζεται άμεσα από τη ρηματική ενέργεια (*affected*→ βλ. παρακάτω: Περιορισμός Επίδρασης (Affectedness Constraint)).

Κατηγορίες ρημάτων με ελλείπον αντικείμενο αυθαίρετης ερμηνείας (arb)

Ρήματα ψυχικού πάθους με
Βιώνοντα Υποκείμενο

5 Ρήματα

αγαπώ, ερωτεύομαι,
μισώ, σέβομαι, συγχωρώ

Ρήματα Δραστηριότητας
(activities) με Υποκείμενο
Δράστη και Αντικείμενο
Θέμα που δέχεται επίδραση
από τη ρηματική ενέργεια

43 Ρήματα

Ανταγωνίζομαι, βρίζω/υβρίζω,
γιατρεύω, διακονεύω/διακονώ,
διατάζω, δικάζω, εγχειρίζω,
εξαπατώ, εξομολογώ, ζημιώνω,
θερίζω (μτφ.), κακολογώ,
κατακρίνω, καταστρέφω,
κατηγορώ, κοροϊδεύω, κορτάρω,
κρίνω, κριτικάρω, ματιάζω,
ξεματιάζω, οδηγώ (μτφ.),
παιδαγωγώ, παραπληροφορώ,
πείθω, προσηλυτίζω, προστάζω,
σατιρίζω, σκοτώνω, σνομπάρω,
συκοφαντώ, συμφέρω, σχολιάζω,
σωφρονίζω, τραμπουκίζω,
φασκελώνω, φενακίζω, φιλώ,
φλερτάρω, χαϊδεύω, χειρουργώ,
χλευάζω, χρησιμοδοτώ

Ρήματα ψυχικού πάθους με
Βιώνοντα Αντικείμενο
Αιτιακά/μεταβιβαστικά ρήματα

115 Ρήματα

αγριεύω, αδρανοποιώ, αιχμαλωτίζω (μεταφορικά, στο
εξής μτφ.), αναγεννώ, αναζωογονώ, αναισθητοποιώ,
ανακουφίζω, ανανεώνω, ανασταίνω (μτφ.), αποβλακώνω,
απογοητεύω, απελπίζω, αποθαρρύνω, αποθηριώνω,
αποκαρδιώνω, αποκοιμίζω (μτφ.), αποκτηνώνω,
αποπροσανατολίζω, αποσυντονίζω, αποφορτίζω,
αποχαυνώνω, απωθώ, αρέσω, αφοπλίζω, αφυπνίζω,
βλάπτω, γαληνεύω, γεμίζω (μτφ.), γοητεύω, δελεάζω,
διαφθείρω, διαστρέφω, διχάζω, εθίζω, εκβαρβαρώνω,
εκδημοκρατίζω, εκθαμβώνω, εκθηλύνω, εκμαυλίζω,
εκπλήσσω, εκπολιτίζω, εκπορνεύω, εκφauλίζω,
εκφορτίζω, εκφυλίζω, εκχυδαίζω, ελκύω, εμπνέω,
εμψυχώνω, ενθουσιάζω, ενοχλώ, εντυπωσιάζω, εξαγιάζω,
εξαγνίζω, εξαγριώνω, εξανθρωπίζω, εξιλεώνω, εξοργίζω,
εξουθενώνω, ευαισθητοποιώ, ευφραίνω, ζαβλακώνω,
ζαλίζω, ζωογονώ, θαμπώνω (μτφ.), θέλγω, θλίβω,
καθαγιάζω, καθαγνίζω, καθηλώνω, καταθλίβω,
καταπλήσσω, κολάζω, κουράζω, κολακεύω, λιγώνω,
λυτρώνω, μαγεύω, μαγνητίζω, μαλθακώνω, μπερδεύω,
ναρκώνω, νουθετώ, ολοκληρώνω (με τη μεταφορική
σημασία «γεμίζω»), παθιάζω, παιδεύω, πανικοβάλλω,
παραδειγματίζω, παραπλανώ, παρηγορώ, πλανεύω,
προβληματίζω, προσβάλλω, προσελκύω, σαγηνεύω,
σαϊτεύω, σκανδαλίζω, σοκάρω, στιγματίζω, συγκινώ,
συγκλονίζω, συναρπάζω, συνεπαίρνω, συνετίζω,
συνταράσσω, τέρπω, τρελαίνω, τρομάζω, τσακίζω (μτφ.),
τυφλώνω (μτφ.), υπνωτίζω (μτφ.), φανατίζω, φθείρω,
φοβίζω, ψυχαγωγώ

3.3.1.1 Ρήματα ψυχικού πάθους

Σύμφωνα με τους Belletti & Rizzi (1988), Franco (1990) και Anagnostopoulou (1999) τα ρήματα ψυχικού πάθους είναι κατηγορήματα διαθέσια που η συντακτική τους πραγμάτωση περιλαμβάνει ένα Υποκείμενο και ένα εσωτερικό όρισμα Αντικειμένου. Το ένα όρισμα φέρει τον θεματικό ρόλο του Βιώνοντα (*Experiencer*) και το δεύτερο τον θεματικό ρόλο του Θέματος ή εναλλακτικά του Αιτίου (*Causer*). Στην πραγματικότητα αυτό το δεύτερο όρισμα είναι που προκαλεί το ψυχικό πάθος (*cause argument*). Τα ρήματα αυτά διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες.

Κατηγορία Α: Ο Βιώνων το ψυχικό πάθος είναι το Υποκείμενο του ρήματος και το Θέμα (που στην ουσία προκαλεί το ψυχικό πάθος) έχει τη συντακτική θέση του αντικειμένου, π.χ.

(20) α) Ο Γιάννης αγαπάει τα ζώα.

β) Ο Γιάννης ξέρει να αγαπάει.

Στην πρόταση (20) α) ο Γιάννης βιώνει το αίσθημα της αγάπης και η ΦΑ τα ζώα είναι ο αποδέκτης της αγάπης του Γιάννη, μία ΦΑ που φέρει τον θεματικό ρόλο του Θέματος. Το ίδιο συμβαίνει και στην πρόταση (20) β). Ο Γιάννης είναι ο Βιώνων και η ΦΑ αντικειμένου που λείπει είναι το Θέμα.

Από την έρευνά μας προέκυψαν πέντε ρήματα αυτής της κατηγορίας (αγαπώ, ερωτεύομαι, μισώ, σέβομαι, συγχωρώ: βλ. προτάσεις (5)-(9)), των οποίων το αντικείμενο-Θέμα μπορεί να παραλείπεται.

Κατηγορία Β: Στη δεύτερη κατηγορία ρημάτων ψυχικού πάθους εντάσσονται ρήματα των οποίων το υποκείμενο είναι αυτό που προκαλεί το ψυχικό πάθος (Θέμα ή Αίτιο), ενώ το αντικείμενο είναι ο Βιώνων το ψυχικό πάθος, π.χ.

(21) ΕΘΕΓ: «Η μεταολυμπιακή Ελλάδα **συναρπάζει** με τον μύθο της!» (βλ. και παραδείγματα (10)-(14)).

Κατά τις Tsimpli & Papadopoulou (2006), πρόκειται για ένα αντικείμενο κενού/ελλείποντος Βιώνοντα (*null experiencer*).

Το ποσοστό των ρημάτων ψυχικού πάθους αυτής της δεύτερης κατηγορίας, τα οποία παραλείπουν τον Βιώνοντα-αντικείμενο είναι πολύ υψηλό (115 ρήματα στο σύνολο των 163 ρημάτων με αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο). Επίσης, φαίνεται ότι τα ρήματα ψυχικού πάθους με Βιώνοντα-αντικείμενο συστηματικά ανήκουν στην κατηγορία ρημάτων που μπορούν να παραλείψουν το εσωτερικό τους όρισμα. Δεν εντοπίζεται δηλαδή ρήμα ψυχικού πάθους με Βιώνοντα-αντικείμενο το οποίο να είναι πάντα υποχρεωτικά μεταβατικό (τουλάχιστον όχι στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας).

Κατηγορία Γ: Στην τρίτη κατηγορία ανήκουν ρήματα των οποίων ο Βιώνων εκφράζεται είτε με ΦΑ σε γενική είτε με Προθετική Φράση (ΠροθΦ), π.χ.

- (22) α) Του Γιάννη του αρέσει το κυνήγι.
β) Στον Γιάννη αρέσει το κυνήγι.
- (23) α) Του κόσμου⁷ του αρέσει η δημοσιότητα.
β) Στον κόσμο αρέσει η δημοσιότητα.

Σύμφωνα με προσωπική παρατήρηση των δεδομένων, η ΦΑ σε γενική ή η ΠροθΦ μπορεί να είναι είτε οριστικής είτε αυθαίρετης/γενικευτικής ερμηνείας. Όπως φαίνεται στο παράδειγμα (22) ο Βιώνων το ψυχικό πάθος είναι μία ορισμένη οντότητα και μία οριστική ΦΑ. Αντίθετα, στο παράδειγμα (23) η ΦΑ του Βιώνοντα έχει τα χαρακτηριστικά του αυθαίρετου αντικειμένου [+ αυθαίρετο, + γενικευτικό], παρότι είναι επίσης μία οριστική ΦΑ.

Η πρώτη περίπτωση, όταν η ΦΑ σε γενική ή η ΠροθΦ είναι μία ορισμένη οντότητα (οριστική ΦΑ ή ΠροθΦ) (παράδειγμα (22)), δεν περιλαμβάνεται στις υπό εξέταση συντακτικές δομές αυτής της εργασίας, γιατί μας ενδιαφέρει το αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο, όπως αυτό που πραγματώνεται συντακτικά στην πρόταση (23). Ειδικότερα, οι προτάσεις του παραδείγματος (23) μπορούν να πάρουν τη μορφή:

- (24) Αρέσει η δημοσιότητα. / Η δημοσιότητα αρέσει.

---

⁷ Του κόσμου με τη σημασία των ανθρώπων.

(25) **ΑΡΕΣΩ**: ΕΘΕΓ: «**Αρέσει** δεν **αρέσει**, η Βουλή είναι μία μικρογραφία της κοινωνίας.»

Σε αυτή την περίπτωση λοιπόν η ελλείπουσα ΦΑ συμπίπτει με τα ελλείποντα αντικείμενα αυθαίρετης ερμηνείας. Να σημειωθεί ότι η παράλειψη της αυθαίρετης ΠροθΦ αντικειμένου δεν εξετάζεται περαιτέρω γιατί έχουμε αφήσει εκτός έρευνας την αποσιώπηση ΠροθΦ-ορισμάτων, εστιάζοντας μόνο στις ΦΑ.

Η Καλαμίδα (2013) προχωρά σε μία περαιτέρω κατηγοριοποίηση των ρημάτων ψυχικού πάθους στα Νέα Ελληνικά λαμβάνοντας υπόψη και τη μορφολογική πραγμάτωση της ρηματικής φωνής. Διακρίνει επομένως σε καθεμία από τις τρεις κατηγορίες επιπλέον υποκατηγοριοποιήσεις. Συγκεκριμένα, στα ρήματα ψυχικού πάθους της πρώτης κατηγορίας (με Βιώνοντα Υποκείμενο) εντοπίζει τρεις υποπεριπτώσεις: ρήματα με ενεργητική μορφολογία (π.χ. *αγωνιῶ, τρομάζω*), ρήματα με μεσοπαθητική μορφολογία (π.χ. *ενοχλούμαι, ερωτεύομαι*) και ρήματα ενεργητικής μορφολογίας που την εναλλάσσουν με τη μεσοπαθητική (π.χ. *αγαπῶ-αγαπιέμαι*). Στα ρήματα ψυχικού πάθους της δεύτερης κατηγορίας (με Βιώνοντα Αντικείμενο) διακρίνει δύο υποκατηγορίες: ρήματα ενεργητικής μορφολογίας (π.χ. *φοβίζω*) και ρήματα ενεργητικής μορφολογίας που μπορούν να εμφανίσουν και μεσοπαθητική μορφολογία (π.χ. *εκνευρίζω-εκνευρίζομαι*). Τέλος, στα ρήματα ψυχικού πάθους της τρίτης κατηγορίας (με Βιώνοντα ως ΦΑ σε γενική ή ΠροθΦ) υποστηρίζει ότι ανήκουν μόνο τα *αρέσω* και *φταίω* που εμφανίζονται με ενεργητική μορφολογία μόνο.

Αυτό που αξίζει να σημειωθεί στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας είναι ότι τα περισσότερα από τα ρήματα ψυχικού πάθους με Βιώνοντα σε θέση αντικειμένου, τα οποία παραλείπουν αυτό το όρισμα του Βιώνοντα, ανήκουν σύμφωνα με την Καλαμίδα στην κατηγορία ρημάτων ενεργητικής μορφολογίας, «τα οποία έχουν τη δυνατότητα εμφάνισης και μεσοπαθητικής μορφολογίας» (π.χ. *αναζωογονῶ-αναζωογονούμαι, αποθαρρύνω-αποθαρρύνομαι, εξαγριώνω-εξαγριώνομαι*). Υπάρχουν φυσικά και ρήματα της δεύτερης υποκατηγορίας που προτείνει η Καλαμίδα (2013: 267-268) (εντός των ρημάτων ψυχικού πάθους με αντικείμενο Βιώνοντα), αυτής που περιλαμβάνει ρήματα αποκλειστικά ενεργητικής μορφολογίας

(π.χ. συναρπάζω). Αυτά τα ρήματα όμως είναι λιγότερα σε αριθμό σε σχέση με αυτά που μπορούν να εμφανίσουν εναλλαγή φωνής.

Από τις τρεις κατηγορίες ρημάτων ψυχικού πάθους που συζητήθηκαν παραπάνω, η παρούσα εργασία εστιάζει στην πρώτη κατηγορία (Βιώνων = Υποκείμενο) και κυρίως στη δεύτερη (Βιώνων = Αντικείμενο). Εξετάζοντας τη δεύτερη αυτή κατηγορία που έχει 115 παραδείγματα ρημάτων, παρατηρούμε ότι υπάρχει μία ιδιαιτερότητα στη δομή της. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Franco (1990) και Anagnostopoulou (1999) τα ρήματα ψυχικού πάθους με Βιώνοντα Αντικείμενο είναι στην πραγματικότητα ρήματα αιτιακά/μεταβιβαστικά (*Causatives*). Το Θέμα ή αλλιώς το Αίτιο είναι το φερόμενο ως Υποκείμενο σε ένα *cause* κατηγορημα και ο Βιώνων είναι το υποκείμενο του συμπληρώματός του. Συγκεκριμένα, κατά τους Alsina (1992) και Anagnostopoulou (1999) τα αιτιακά/μεταβιβαστικά ρήματα είναι σύνθετα κατηγορήματα. Αποτελούνται από ένα λειτουργικό στοιχείο (*functor*) CAUSE που παίρνει δύο ορίσματα, το αίτιο (*causer*) και το γεγονός που προέκυψε σαν αποτέλεσμα της ενέργειας του ρήματος: το *cause* κατηγορημα δηλαδή είναι της μορφής CAUSE<ag/causer PRED<.....> (σχήμα (44) στην Anagnostopoulou (1999)). Για παράδειγμα:

(26) Πρόκειται για ένα θέαμα που φοβίζει τους ανθρώπους

Στο παράδειγμα (26) το ρήμα ψυχικού πάθους «φοβίζω» αν θεωρηθεί αιτιακό μπορεί να έχει τη δομή ([x CAUSE [y BECOME scared]]). Το αίτιο είναι το x και αντιστοιχεί στη ΦΑ ένα θέαμα. Το γεγονός που προέκυψε σαν αποτέλεσμα της ενέργειας του ρήματος είναι το ότι προκλήθηκε φόβος (*BECOME scared*). Ο Βιώνων-Αντικείμενο, που απουσιάζει είναι στην ουσία το υποκείμενο του κατηγορήματος [y BECOME scared], δηλαδή το y.

Σύμφωνα με τους Belletti & Rizzi (1988), Franco (1990), Masullo (1993) και Anagnostopoulou (1999) ο Βιώνων σε αιτιατική έχει θέση αντικειμένου στην Επιφανειακή Δομή ενώ στη Βαθιά Δομή είναι Υποκείμενο. Το ίδιο ισχύει και για τον Βιώνοντα με τη μορφή της ΦΑ σε γενική. Αυτό συμβαίνει όταν το Θέμα/Αίτιο είναι μη-εμπρόθετη οντότητα (*non-volitional*), όχι Δράστης, που δεν λειτουργεί ως εξωτερικό όρισμα και επομένως σύμφωνα με τον Burzio (1986) το ρήμα δεν μπορεί

να αποδώσει αιτιατική πτώση. Έτσι το Θέμα/Αίτιο μετακινείται στη θέση του Υποκειμένου στην ΕΔ ενώ η αιτιατική της ΦΑ του Βιώνοντα είναι εγγενής (*inherent*). Η Anagnostopoulou (1999) υποστηρίζει ότι υπάρχει και δεύτερη εναλλακτική συντακτική δομή, όταν υπάρχει Δράστης- εξωτερικό όρισμα (*volitional*), οπότε το Υποκείμενο της ΕΔ είναι υποκείμενο και στη ΒΔ, ενώ η ΦΑ του Βιώνοντα έχει δομική (*structural*) αιτιατική πτώση.

Το ερώτημα που προκύπτει και μένει αναπάντητο στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας είναι αν η παράλειψη της ΦΑ του Βιώνοντα σε Αιτιατική υπόκειται σε διαφορετικούς περιορισμούς και ακολουθεί άλλη διαδικασία ανάλογα με το αν αυτή η ΦΑ είναι το συντακτικό Υποκείμενο που φέρει εγγενή αιτιατική πτώση ή είναι το Αντικείμενο που φέρει δομική αιτιατική πτώση.

3.3.1.2 Ρήματα δραστηριότητας (*activities*)

Η τρίτη κατηγορία ρημάτων με αυθαίρετο ελλείπον όρισμα είναι ρήματα δραστηριότητας (όχι ψυχικού πάθους) των οποίων το υποκείμενο είναι Δράστης (*Agent*) και το ελλείπον αντικείμενο είναι Θέμα (*Theme*) (βλ. παραδείγματα (15)-(19)). Δεν πρόκειται για αιτιακά/μεταβιβαστικά ρήματα. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι το ελλείπον αντικείμενό τους, όπως και το ελλείπον αντικείμενο των δύο κατηγοριών ρημάτων ψυχικού πάθους, δέχεται Επίδραση από τη ρηματική ενέργεια (*affected*). Η έννοια της Επίδρασης (*Affectedness*) και η σημασία που έχει για ένα όρισμα το αν υφίσταται την Επίδραση της ρηματικής ενέργειας θα αναλυθούν στην υποενότητα 4.2.

3.3.2 Παράλειψη Μη-Ορισμένου Αντικειμένου (ΠΑΜΟΑ)

Η δεύτερη κατηγορία ελλείποντος αντικειμένου διαφοροποιείται αρκετά από την πρώτη. Πρόκειται για την περίπτωση των σύστοιχων αντικειμένων που, όπως προαναφέρθηκε, μπορεί να σχετίζονται μορφολογικά/ετυμολογικά ή σημασιολογικά με το ρήμα.

Αυτό το ελλείπον αντικείμενο δεν είναι (κατά κανόνα) ορισμένο στο περικείμενο του. Είναι όμως στενά συνδεδεμένο με τη ρηματική ενέργεια⁸, π.χ.:

- (27) **ΑΝΑΚΥΚΛΩΝΩ**: ΕΘΕΓ: «Όμως θα πρέπει επίσης να προσφέρουμε τεχνικές πληροφορίες ώστε οι ενθουσιώδεις καταναλωτές να ανακυκλώνουν σωστά, αλλιώς είναι δυνατό να επηρεάσουν αρνητικά τα προγράμματα».

Στο παραπάνω παράδειγμα το αντικείμενο του ρήματος *ανακυκλώνω* απουσιάζει αλλά εύκολα μπορεί να γίνει αντιληπτή η σημασία του (π.χ. *ανακυκλώνω συσκευές, πλαστικό κ.λπ.*). Το ίδιο ισχύει και για τα ακόλουθα παραδείγματα:

- (28) **ΑΛΕΘΩ**: ΕΘΕΓ: «Όμως, ο μύλος, ακόμη και αν έχει πανιά κι αντένες, πώς να αλέσει χωρίς καρπό, σιτάρι ή κριθάρι;»
- (29) **ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΩ**: ΕΘΕΓ: «- Παρά την καλή εικόνα της αγοράς οι ιδιώτες επενδυτές φαίνεται πως αποφεύγουν να τοποθετηθούν σε μετοχές. Πού το αποδίδετε; - Τα τελευταία έτη, η πλειοψηφία των Ελλήνων επενδυτών **αποταμίευε** τοποθετώντας κεφάλαια σε καταθέσεις και σε έντοκα γραμμάτια ελληνικού Δημοσίου, δηλαδή σε μικρής ληκτότητας τοποθετήσεις».
- (30) **ΔΙΔΑΣΚΩ**: ΕΘΕΓ: «Εγώ εκφράζομαι μέσα από το σαξόφωνό μου. Στο πανεπιστήμιο όπου **διδάσκω**, έχω 60 φοιτητές, οι περισσότεροι είναι λευκοί».
- (31) **ΚΑΘΑΡΙΖΩ**: ΕΘΕΓ: «Πρέπει να είχε ξεπατωθεί στη δουλειά. Μου ήρθε να πατήσω τα κλάματα. «**Καθάρισα** λίγο»».
- (32) **ΟΡΓΩΝΩ**: ΕΘΕΓ: «Ο Παναγιώτης ήταν ένας καλοκάγαθος αγρότης. Πρόσφερε τη βοήθειά του σ' όποιον τη χρειαζόταν, ανεξάρτητα αν δεν ήταν ορθόδοξος. Μόλις είχε **οργώσει**».

Στην επιστημονική κοινότητα υπάρχει διχογνωμία σχετικά με το αν το σύστοιχο αντικείμενο είναι όρισμα ή προσάρτημα. Σύμφωνα με κάποιους ερευνητές (Jones

---

⁸ Κατά τον Fillmore (1986) η παράλειψη του μη ορισμένου στο περικείμενο αντικειμένου φαίνεται να ισχύει για ρήματα των οποίων η δραστηριότητα πραγματώνεται χωρίς να είναι απαραίτητη η παρουσία αυτού του αντικειμένου: *"Indefinite deletion seems to apply to verbs whose activity may be viewed as self-sufficient without an object"*.

1988, Moltmann 1990) το σύστοιχο αντικείμενο είναι προσάρτημα στο ρήμα, ενώ σύμφωνα με άλλους (Massam 1990, Macfarland 1994) το σύστοιχο αντικείμενο έχει ρόλο ορίσματος στο ρηματικό κατηγορημα. Οι Pereltsvaig (2002), Nakajima (2006), Gianollo & Lavidas (2013) και Lavidas (2013) υποστηρίζουν ότι μία γλώσσα μπορεί να εμφανίζει σύστοιχα αντικείμενα που είναι ορίσματα αλλά και σύστοιχα που είναι προσαρτήματα.

Η φύση του σύστοιχου αντικειμένου, το αν δηλαδή είναι όρισμα ή προσάρτημα, είναι ζήτημα σημαντικό στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας εφόσον εξετάζουμε την απουσία του ορίσματος-αντικειμένου ρηματικών κατηγορημάτων και δεν ασχολούμαστε καθόλου με τα προσαρτήματα (των οποίων η παρουσία δεν θεωρείται κατά κανόνα υποχρεωτική). Ακολουθώντας τους Massam (1990), Macfarland (1994) και Matsumoto (1996) δεχόμαστε ότι το σύστοιχο αντικείμενο πληροί τον ρόλο ορίσματος στο ρηματικό κατηγορημα. Κατά την Matsumoto πρόκειται για όρισμα άμεσου αντικειμένου για τρεις λόγους:

(α) Δεν μπορεί να συνοδευτεί από άλλο αντικείμενο, π.χ.:

(33) *Mary danced a waltz a little dance (Παράδειγμα (16) b. στη Matsumoto (1996)).

(β) Πάντα γειτνιάζει με το ρήμα, π.χ.:

(34) *Sam died slowly a painful death (Παράδειγμα (17) c. στη Matsumoto (1996)).

(γ) Μπορεί να εξαχθεί από μία νησίδα wh-ερωτηματικής φράσης, π.χ.:

(35) What color blood do you wonder whether Mr. Spock bled?
(Παράδειγμα (18) b. στη Matsumoto (1996)).

Τα παραπάνω τεκμήρια της ορισματικής φύσης του σύστοιχου αντικειμένου ισχύουν και για την ελληνική γλώσσα, όπως φαίνεται στις ακόλουθες προτάσεις. Εξαιρεση αποτελεί το δεύτερο τεκμήριο καθότι στα ελληνικά όπου η σειρά των όρων στην

πρόταση είναι αρκετά ελεύθερη είναι δύσκολο να υποστηριχθεί γενικά ότι απαιτείται γειτνίαση του (σύστοιχου) αντικειμένου με το ρήμα.

- (36) *Η Μαρία χόρεψε ένα βαλς έναν χορό.
(37) Ποιον χορό χόρεψε χθες η Μαρία;

Δεχόμενοι επομένως ότι το σύστοιχο αντικείμενο είναι όρισμα μπορούμε να πραγματευτούμε και την παράλειψή του ως απουσία ορίσματος. Κατά τη Massam (1990) το όρισμα αυτό είναι το άμεσο αντικείμενο του ρήματος το οποίο μάλιστα φέρει τον θεματικό ρόλο του Πάσχοντα (*patient*). Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η παράλειψη του μη ορισμένου (στο περικείμενο) οριστικού αντικειμένου (του σύστοιχου δηλαδή) είναι ένα αρκετά παλιό φαινόμενο, εφόσον σύμφωνα με τον Van der Wurff (1997) εντοπίζεται και στις Πρωτο-ινδοευρωπαϊκές γλώσσες.

Τα σύστοιχα αντικείμενα κατηγοριοποιούνται στη βιβλιογραφία με διάφορα κριτήρια. Το ένα από αυτά είναι η ύπαρξη ή μη μορφολογικής/ετυμολογικής σύνδεσης με το ρήμα (Massam 1990), π.χ. Η Μαρία χόρεψε παραδοσιακούς χορούς (μορφολογική σύνδεση)/ Η Μαρία χόρεψε βαλς (μη μορφολογική σύνδεση). Ένα δεύτερο κριτήριο είναι η σύναψή τους σε ένα ρηματικό κατηγορημα μεταβατικό ή αμετάβατο. Σύμφωνα με τον Lavidas (2013) υπάρχουν σύστοιχα αντικείμενα που συμπληρώνουν ένα μεταβατικό ρήμα (π.χ. *Γράφω γράμμα*) και άλλα που συμπληρώνουν ένα αμετάβατο ρήμα (*Τραγουδώ ένα τραγούδι / Χορεύω έναν χορό*). Στην πραγματικότητα, είναι δύσκολο να διακριθούν τα αμετάβατα από τα μεταβατικά ρήματα με σύστοιχο αντικείμενο εφόσον και στις δύο περιπτώσεις εμφανίζεται συντακτικά ΦΑ αντικειμένου. Αυτό που φαίνεται να τα διαφοροποιεί είναι η συχνότητα της χρήσης τους ως αμετάβατα ή μεταβατικά αντίστοιχα⁹.

---

⁹ Αυτό το στοιχείο της συχνότητας είναι πιθανόν η αιτία του χαρακτηρισμού των ρημάτων στα λεξικά ως *μτβ. και αμτβ.* ή ως *αμτβ. και μτβ.* Το αν δηλαδή ένα ρήμα λάβει τον χαρακτηρισμό του μεταβατικού ή του αμετάβατου πρώτα στο λήμμα του ίσως εξαρτάται από τη συχνότητα χρήσης του ως μεταβατικό ή αμετάβατο.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μία προσπάθεια ενδεικτικής κατηγοριοποίησης των σύστοιχων αντικειμένων με βάση τη σημασία των ρημάτων που συμπληρώνουν. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι αυτή η προσπάθεια είναι πράγματι ενδεικτική και όχι εξαντλητική. Συγκεκριμένα, σε ένα σύνολο 245 ρημάτων με ΠΑΜΟΑ κατέγραψα μόνο επτά σημασιολογικές κατηγορίες ρημάτων που περιλαμβάνουν 64 ρήματα. Αυτό δεν σημαίνει ότι απουσιάζουν άλλες σημασιολογικές κατηγορίες ρημάτων, αλλά μόνο αυτές οι επτά εμφανίζονται συστηματικά με περισσότερα του ενός παραδείγματα. Σε αυτές τις σημασιολογικές κατηγορίες που παρατίθενται στη συνέχεια προστέθηκε και μια ενδεικτική λίστα 32 ρημάτων από το σύνολο των 245, των οποίων το σύστοιχο αντικείμενο αν δεν παραλειπόταν θα μπορούσε να είναι μορφολογικά/ετυμολογικά συνδεδεμένο με το ρήμα, χωρίς να αποκλείεται και η μη μορφολογική/ετυμολογική του συσχέτιση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κάποιες από αυτές τις σημασιολογικές κατηγορίες ρημάτων έχουν επισημανθεί ήδη για τα αγγλικά από τους Rice (1988), Levin (1993) και Matsumoto (1996), οι οποίοι αναγνωρίζουν τις ακόλουθες:

(α) Ρήματα χορού (π.χ. *dance*, *χορεύω*), Levin (1993)

(β) Ρήματα μη λεκτικής έκφρασης (π.χ. *smile*), Levin (1993)

(γ) Ρήματα έκκρισης (*secretion*) (π.χ. *sweat*), Rice (1988)

(δ) Άλλα ρήματα (π.χ. *die*), Matsumoto (1996)

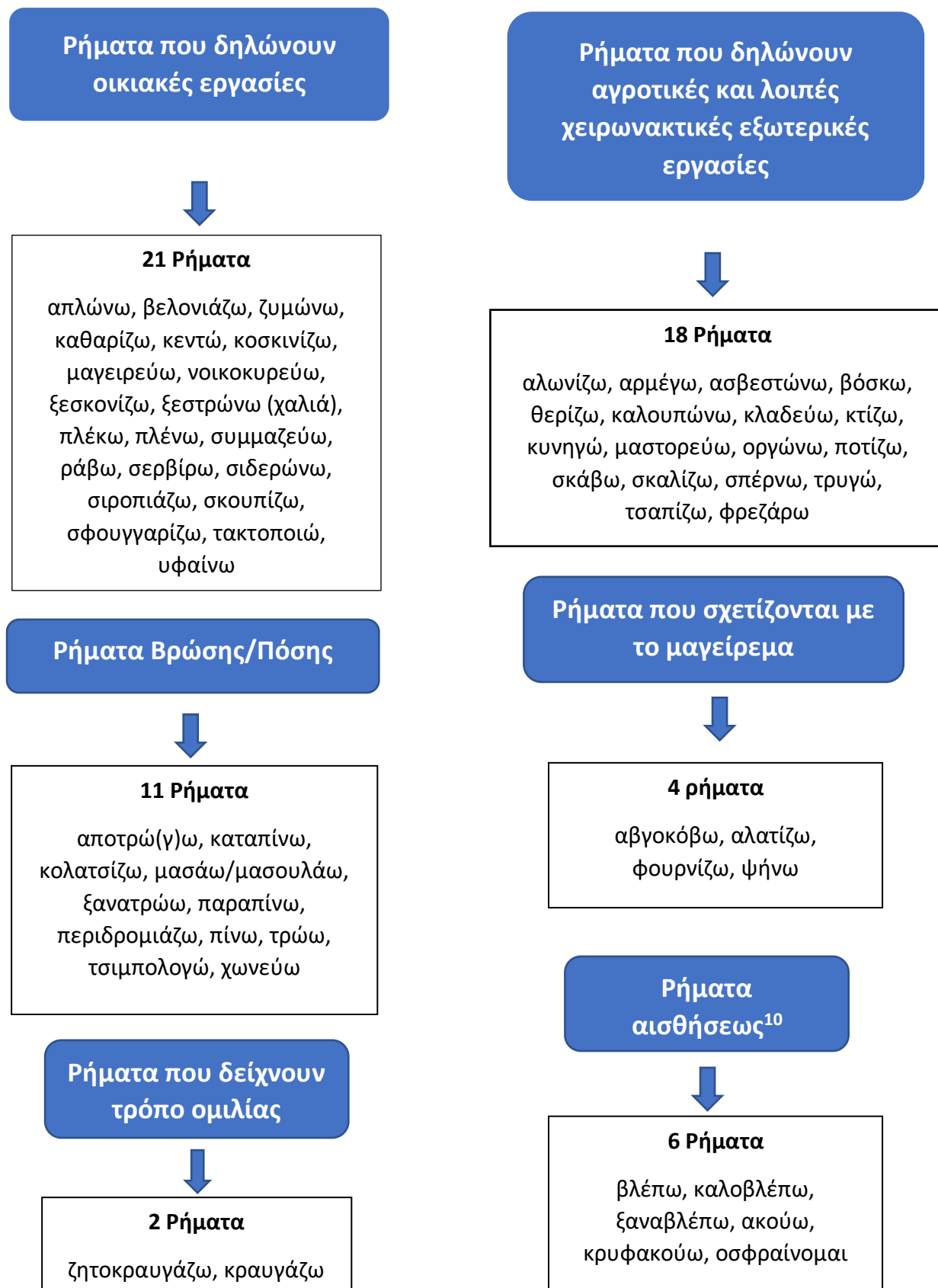
(ε) Κάποια ρήματα που δείχνουν τρόπο ομιλίας (π.χ. *scream*, *κραυγάζω*), Levin (1993)

Από αυτές τις πέντε σημασιολογικές κατηγορίες, εντοπίστηκαν στο σύνολο των δικών μου προτάσεων η πρώτη (ρήματα χορού) και η τελευταία (ρήματα που δείχνουν τρόπο ομιλίας). Ακολουθούν οι ενδεικτικές σημασιολογικές λίστες ρημάτων και η μία με την πιθανή μορφολογική συσχέτιση ρήματος και σύστοιχου αντικειμένου¹⁰.

---

¹⁰ Η κατηγορία των ρημάτων αισθήσεως που ακολουθεί όταν εντοπίζεται χωρίς αντικείμενο μπορεί να έχει και δυνητική σημασία, π.χ. *Βλέπω= Μπορώ να δω*.

Κατηγορίες ρημάτων που εμφανίζουν Παράλειψη Μη Ορισμένου Ελλείποντος Αντικειμένου (ΠΑΜΟΑ)

Ρήματα χορού

2 Ρήματα

χορεύω, χορογραφώ

Ρήματα των οποίων το αντικείμενο μπορεί να συνδέεται μορφολογικά με αυτά

32 Ρήματα

γράφω, ζυμώνω, ζωγραφίζω,
καλοζώ, κατουρώ, κεντώ,
κολατσίζω, κραυγάζω, λογαριάζω,
μαθαίνω,
μεταλαβαίνω/μεταλαμβάνω,
μυρίζω, νομοθετώ, ξεχρεώνω,
πακετάρω, πίνω, πιπιλίζω, πλέκω,
προσφέρω, σαλπίζω, σημαδεύω,
σκέφτομαι, σκηνογραφώ,
συγγράφω, συλλαβίζω, σχεδιάζω,
τραγουδώ, φωτοτυπώ, χορεύω,
χορογραφώ, ψάλλω/ψέλνω,
ψαρεύω

3.3.3 Παράλειψη Ορισμένου στο Περικείμενο Αντικείμενου (ΠΟΣΠΑ)

Σύμφωνα με τον Fillmore (1986) ένα αντικείμενο μπορεί να παραλειφθεί όταν υπάρχει στο περικείμενο, εφόσον αυτή η παράλειψη είναι επιτρεπτή και από το ίδιο το ρήμα και από το γραμματικό σύστημα της εκάστοτε γλώσσας¹¹. Είναι επίσης δυνατό να παραλειφθεί και αντικείμενο το οποίο δεν ορίζεται στο γλωσσικό περικείμενο αλλά στο ευρύτερο πραγματολογικό (Hankamer & Sag, 1976). Για παράδειγμα:

- (38) Αν κάποιος πυροσβέστης ακούσει κάποιον εγκλωβισμένο σε ασανσέρ να ζητάει βοήθεια, είναι πιθανό να πει: *Αναλαμβάνω εγώ _____*.

Οι περιπτώσεις που εξετάζονται στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας αφορούν παράλειψη αντικείμενου που υπάρχει στο γλωσσικό περικείμενο. Με αυτό το κριτήριο εντοπίστηκαν 243 ρήματα αυτής της κατηγορίας, εκ των οποίων υπό εξέταση είναι μόνο τα 208, καθώς τα υπόλοιπα 35 παραλείπουν αντικείμενο που είναι ΦΣΔ και όχι ΦΑ. ΠΟΣΠΑ μπορούμε να έχουμε είτε όταν το αντικείμενο υπάρχει στο περικείμενο στην ίδια περίοδο λόγου είτε όταν βρίσκεται σε διαφορετική περίοδο (Hankamer & Sag, 1976). Για παράδειγμα:

- (39) Δεν μπορώ να σβήσω τη φωτιά. Δεν δύναμαι _____. (διαφορετική περίοδος λόγου)
- (40) Δεν ήξερα ότι θα έφερνες εσύ λουλούδια και έφερα κι εγώ. (ίδια περίοδος λόγου)

Το παράδειγμα (39) επαληθεύει τη διαπίστωση ότι το ελλείπον αντικείμενο αυτής της κατηγορίας μπορεί να είναι και ΦΣΔ. Μάλιστα σε αυτή την περίπτωση ελλείποντος αντικείμενου είναι πάρα πολύ συχνή η παράλειψη ΦΣΔ, όπως σημειώθηκε παραπάνω, αφού εντοπίζονται 35 ρήματα με αυτή τη δυνατότητα.

Σύμφωνα με κάποιους μελετητές (Giannakidou & Merchant 1997, Fillmore 1986), απαραίτητη προϋπόθεση για την εμφάνιση ΠΟΣΠΑ είναι το αντικείμενο που υπάρχει

---

¹¹ Fillmore (1986): "... where the speaker's authority to omit a complement exists only within an ongoing discourse in which the missing information can be immediately retrieved from the context, and on condition that the omission is authorized by a particular lexical item or grammatical construction in the language".

στο περικείμενο να είναι μία αόριστη ΦΑ – για τον λόγο ότι η παράλειψη μιας οριστικής ΦΑ καθιστά αναγκαία την παρουσία κλιτικής αντωνυμίας. Για παράδειγμα:

(41) Έφερεις δώρα; - Ναι, έφερα _____.

(42) Έφερεις τα δώρα; -Ναι, *(τα) έφερα.

Βέβαια, το ελλείπον αντικείμενο στην κατηγορία ΠΟΣΠΑ μπορεί να αντιστοιχεί και σε αντωνυμικό στοιχείο (που αποτελεί οριστική ΦΑ), όπως θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε με βάση τα ακόλουθα παραδείγματα.

(43) **ΑΝΤΑΠΑΝΤΩ**: ΕΘΕΓ: «Ήθελα απλώς να ρωτήσω. Βλέπετε, ρωτάτε και εσείς **ανταπαντώ** πολλές φορές με ερωτήσεις: Η Νέα Δημοκρατία δεν τα θέλει τα απογευματινά ιδιωτικά ιατρεία;»

(44) **ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΩ**: ΕΘΕΓ: «Έβγαλα φωτογραφίες της νεογέννητης κόρης μου και άρχισα να τις δείχνω. Ο κόσμος άρχισε να με **χειροκροτά** και να με αγκαλιάζει, άλλοι ξέσπασαν σε δάκρυα.»

(45) **ΒΑΡΑΩ**: ΕΘΕΓ: ««Θα το πεις», «δεν το λέω», «θα το πεις, μωρή έτσι, αλλιώς», «δεν το λέω», φεύγω απ' το πάλκο και πάω προς την κουζίνα. Έρχονται και οι επτά παλικαράδες και πέφτουν πάνω μου, με αρπάζουν από τα μαλλιά κι αρχίζουν το ξύλο. Πέφτω απάνω τους κι εγώ μ' ένα πιρούνι κι αρχίζω να **τῶς βαράω**, με σκότωσαν όμως στο ξύλο.»

Όπως φαίνεται λοιπόν παραπάνω, το ελλείπον αντικείμενο της κατηγορίας ΠΟΣΠΑ είναι ορισμένο στο γλωσσικό ή ευρύτερο πραγματολογικό περικείμενο και ταυτόχρονα πρόκειται για αόριστη ΦΑ ή για αντωνυμικό στοιχείο¹² (οριστική ΦΑ).

Σύμφωνα με τον Shopen (1972) αν το ηγούμενο του ελλείποντος αντικειμένου είναι παρόν στο πραγματολογικό περικείμενο και όχι στο άμεσο γλωσσικό, είναι πιθανό αυτό το ελλείπον αντικείμενο να έχει δεικτική και όχι αναφορική σημασία. Σε αυτή την περίπτωση είναι δύσκολο να μην είναι οριστική η ΦΑ του ελλείποντος αντικειμένου.

---

¹² Αντίθετα, όπως αναφέρθηκε στην υποενότητα 3.3.2, στην κατηγορία ΠΑΜΟΑ το ελλείπον αντικείμενο είναι κατά κανόνα μη ορισμένο στο περικείμενό του.

Σε ό,τι αφορά τους θεματικούς ρόλους του ελλείποντος αντικειμένου, μόνο από τα τρία προηγούμενα παραδείγματα μπορούμε να αντιληφθούμε ότι δεν παραλείπεται μόνο το Θέμα (ίσως στο (44) όχι όμως με τη σημασία του *με*) αλλά και ο Στόχος (στο (43) και ίσως και στο (44)), καθώς και ο Πάσχων (στο (45)). Την παραπάνω άποψη επιβεβαιώνουν και τα ακόλουθα παραδείγματα:

- (46) **ΒΑΦΩ**: ΕΘΕΓ: «Διαρκεί αρκετά χρόνια και βάφει το κυτταρόπλασμα ροζ. Αφήνουμε τα παρασκευάσματα επί 5-15 λεπτά σε αιματοξυλίνη, ξεπλένουμε επί 2-3min σε νερό βρύσης (ελαφρά αλκαλικό με σόδα) και **βάφουμε** επί 5-10 λεπτά σε εωζίνη». (Θέμα)
- (47) **ΔΕΡΝΩ**: ΕΘΕΓ: «Ναι, μια δύσκολη δουλειά! Είχα να κάνω με όλους αυτούς τους χούλιγκαν που χωρίς εισιτήριο ήθελα να μπουν να δουν το έργο! Ξαφνικά βρέθηκα από το να με δέρνουν να **δέρνω!**». (Πάσχων)
- (48) **ΔΙΑΚΟΠΤΩ**: ΕΘΕΓ: «Τότε, ρώτησα το διευθυντή εκπαίδευσης την ηλικία του και όταν μου απάντησε ότι ήταν τριάντα ετών, διερωτήθηκα γιατί ήταν ακόμη στις Σχολές του Εμπορικού Ναυτικού. Ήταν «επαγγελματίας». **Διέκοπτε**, φοιτούσε ξανά, **διέκοπτε** ξανά κ.ο.κ. μέχρις ότου πάλι ένας αξιωματικός του λιμενικού μου υπέδειξε τη συνταγή η οποία έλυσε το πρόβλημα και νομικά και πρακτικά». (Θέμα)
- (49) **ΚΑΤΑΡΙΕΜΑΙ**: ΕΘΕΓ: «Τα γράμματα με τα οποία ικέτευε τη Ρενέ-Πελαζί να τον βοηθήσει ακολουθήθηκαν από άλλα, όπου **καταριόταν** κι **έβριζε**. 3/4στερα έπεσε στην απάθεια και στην απόγνωση». (Στόχος)

Όσον αφορά τη συντακτική παρουσία του ελλείποντος αντικειμένου στην περίπτωση ΠΟΣΠΑ, κάποιοι μελετητές (Dimitriadis 1994, Giannakidou & Merchant 1997, Hankamer & Sag 1976, Deriante 2018 κ.ά.) υποστηρίζουν ότι το ελλείπον αντικείμενο της κατηγορίας ΠΟΣΠΑ είναι *pro*, μη εκπεφρασμένο δηλαδή φωνολογικά αντωνυμικό στοιχείο που δεν είναι οριστικό (*pro* (*indefinite, pronominal*) Giannakidou & Merchant, 1997). Άλλοι μελετητές (Shopen 1973, Grimshaw 1979, Napoli 1983) δεν θεωρούν ότι αυτό το ελλείπον αντικείμενο έχει κάποια συντακτική αναπαράσταση. Και στις δύο περιπτώσεις όμως αντλεί τη σημασία του από τη σημασία της ΦΑ αντικειμένου που υπάρχει στο περικείμενο.

Αυτό που είναι πολύ σημαντικό στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας είναι ότι σύμφωνα με τον Fillmore (1986) δεν μπορούμε να εντοπίσουμε συστηματικότητες ως προς τη ρηματική σημασιολογία που επιτρέπει την ΠΟΣΠΑ. Δεν φαίνεται δηλαδή να υπάρχουν συγκεκριμένες ομάδες ρημάτων με σημασιολογική συνάφεια που επιτρέπουν το φαινόμενο αυτό. Χαρακτηριστική ένδειξη κατά τον Fillmore είναι το γεγονός ότι ρήματα συνώνυμα δεν εμφανίζουν απαραίτητα ΠΟΣΠΑ (π.χ. *I tried / *I attempted*). Η μόνη σημασιολογική σύνδεση των ρημάτων που εμφανίζουν ΠΟΣΠΑ κατά τον Fillmore είναι το ότι όλα αυτά τα ρήματα προκαλούν κάποια οντότητα να δράσει/πραγματοποιήσει κάτι.

Φαίνεται επομένως ότι υπάρχει ένας συγκεκριμένος αριθμός ρημάτων και σημασιών που επιτρέπουν ΠΟΣΠΑ και δεχόμαστε ακολουθώντας τους Hankamer & Sag (1976) ότι τα ρήματα που έχουν αυτή τη δυνατότητα φέρουν αυτή την πληροφορία στη λεξική τους καταχώριση. Δεδομένης πάντως της αδυναμίας της σημασιολογικής κατηγοριοποίησης των ρημάτων με ΠΟΣΠΑ δεν έγινε περαιτέρω επεξεργασία του διαθέσιμου υλικού προτάσεων του ΕΘΕΓ ώστε να υπάρξει κάποια συστηματοποίηση.

3.4 Ρήματα μεταβατικά των οποίων το αντικείμενο δεν παραλείπεται ποτέ

Έχοντας ολοκληρώσει την ανάλυση των τριών κατηγοριών ελλειπόντων αντικειμένων που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας και έχοντας επιβεβαιώσει τις τρεις κατηγορίες ελλειπόντων ορισμάτων-αντικειμένου του Rizzi (1986), κρίνεται απαραίτητο να κάνουμε μία σύντομη αναφορά στα μεταβατικά ρήματα που δεν έχουν τη δυνατότητα να παραλείψουν το αντικείμενό τους.

Όπως σημειώθηκε και στην αρχή του κεφαλαίου τα ρήματα που μπορούν να παραλείψουν την ΦΑ αντικειμένου τους είναι 605 σε ένα σύνολο 3.761 μεταβατικών ρημάτων, το 1/6 δηλαδή των ρημάτων, ένα αρκετά υψηλό ποσοστό. Αν επομένως το ένα στα έξι μεταβατικά ρήματα μπορεί να παραλείψει το αντικείμενό του, γεγονός αρκετά παράδοξο εφόσον ένα όρισμα θεωρούμε ότι απαγορεύεται να απουσιάζει, γιατί να μη μπορούν να το παραλείψουν και τα υπόλοιπα μεταβατικά ρήματα; Γιατί

δηλαδή να μην περιμένουμε και από τα υπόλοιπα 3.121 ρήματα αντίστοιχη συντακτική συμπεριφορά;

Στην πραγματικότητα αυτό που είναι παράδοξο είναι το γεγονός ότι η παράλειψη του αντικειμένου δεν εντοπίζεται συστηματικά σε ρήματα συνώνυμα. Μπορεί να προσδιορίστηκαν συγκεκριμένες σημασιολογικές ρηματικές κατηγορίες που φαίνεται να παραλείπουν το αντικείμενό τους με μία συστηματικότητα (π.χ. ρήματα ψυχικού πάθους, οικιακών εργασιών, βρώσης/πόσης κλπ.), αυτό όμως αφορά και περιλαμβάνει έναν πολύ μικρό αριθμό ρημάτων σε σχέση με το σύνολο. Κατά κανόνα παρατηρούμε ότι ρήματα σημασιολογικά συγγενή δεν παρουσιάζουν την ίδια συντακτική συμπεριφορά ως προς την παράλειψη του αντικειμένου. Για παράδειγμα, τα ρήματα *κριτικάρω* και *κατηγορώ* κατατάχθηκαν στα ρήματα με ελλείπον αυθαίρετο αντικείμενο, το σχεδόν συνώνυμό τους όμως *ψέγω* δεν φαίνεται να έχει αμετάβλητη χρήση. Αν λοιπόν τα ρήματα *κριτικάρω/κατηγορώ* και *ψέγω* είναι πολύ κοντά σημασιολογικά, τι είναι αυτό που τα διαφοροποιεί στη συντακτική τους συμπεριφορά;

Πριν σημειωθούν παράμετροι που πιθανόν καθορίζουν το αν το αντικείμενο θα παραλειφθεί ή όχι, αυτό που φαίνεται να προκύπτει από την παραπάνω σύγκριση των ρημάτων *κριτικάρω/κατηγορώ* και *ψέγω* είναι ότι το φαινόμενο της παράλειψης του αντικειμένου μπορεί να θεωρηθεί πληροφορία καταγεγραμμένη στη λεξική καταχώριση του ρήματος. Δηλαδή, μπορούμε να υποθέσουμε ότι το αν κάποιο ρήμα μπορεί να παραλείψει το αυθαίρετο αντικείμενό του ή το σύστοιχο/μη-ορισμένο στο περικείμενο ή το ορισμένο στο περικείμενο συμπλήρωμα αντικειμένου του, είναι μία δυνατότητα που εγγράφεται στο λήμμα του στο Νοητικό Λεξικό. Φαίνεται βέβαια κάποιες λίγες σημασιολογικές ρηματικές κατηγορίες να παρουσιάζουν ομοιογένεια ως προς τη δυνατότητά τους να παραλείπουν το αντικείμενό τους (π.χ. ρήματα ψυχικού πάθους), αλλά εφόσον αυτή η συνέπεια δεν μπορεί να εντοπιστεί σε πολλές σημασιολογικές ομάδες ρημάτων, δεν είναι εφικτό να καταλήξουμε σε μία εξήγηση του φαινομένου με όρους καθαρά σημασιολογικούς. Πέρα από αυτό, η αδυναμία συνώνυμων λέξεων να επιδείξουν την ίδια συντακτική συμπεριφορά δείχνει ότι μάλλον η παράλειψη του αντικειμένου είναι πληροφορία καταχωρισμένη στο Λεξικό.

Το ερώτημα που προκύπτει εύλογα είναι ποιοι παράγοντες πρέπει να ικανοποιούνται ώστε να φέρει ένα ρήμα μεταβατικό στο λήμμα του τη δυνατότητα παράλειψης του αντικειμένου του. Γιατί πέντε στα έξι μεταβατικά ρήματα δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα; Παρότι η απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα προϋποθέτει ενδελεχή μελέτη των δεδομένων που δεν μπορεί να γίνει στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, μπορούν να αναφερθούν δύο στοιχεία που κατά την προσωπική μου εκτίμηση φαίνεται να επηρεάζουν τη δυνατότητα παράλειψης του αντικειμένου, τονίζοντας βέβαια ότι πρόκειται απλά και μόνο για δικές μου εντυπώσεις. Το ένα από αυτά είναι το αν το ρήμα αποτελεί λόγιο τύπο, δηλαδή τύπο που έχει παγιωθεί στη νέα ελληνική γλώσσα αλλά έχει τις καταβολές του στην αρχαία ελληνική και οφείλει την επιβίωσή του στην καθαρεύουσα (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Φλιάτουρας, 2003). Ένας τέτοιος τύπος χρησιμοποιείται σπάνια και δεν είναι εύκολο να εντοπιστούν χρήσεις του χωρίς αντικείμενο. Για παράδειγμα το ρήμα *συμπτύσσω* χαρακτηρίζεται στα λεξικά ως μεταβατικό και δεν υπάρχει ούτε ένα παράδειγμα πρότασης στον ΕΘΕΓ που να το περιλαμβάνει στην οποία να εμφανίζεται χωρίς αντικείμενο.

Ένα δεύτερο στοιχείο που ενδεχομένως επηρεάζει τη δυνατότητα παράλειψης του αντικειμένου και συνδέεται εν μέρει με το πρώτο είναι η συχνότητα χρήσης ενός ρήματος¹³. Ρήματα όπως τα ακόλουθα: *ευκολύνω*, *καλοπαντρεύω*, *κομματικοποιώ* δεν είναι λόγια. Ταυτόχρονα όμως δεν είναι ιδιαίτερα συχνή η χρήση τους, αφού στη θέση του *ευκολύνω* χρησιμοποιείται συνήθως το *διευκολύνω*, ενώ τα ρήματα *καλοπαντρεύω* και *κομματικοποιώ* χρησιμοποιούνται στις ειδικές περιπτώσεις που συμβαίνει η πράξη που περιγράφουν.

Κάτι που κατά τη δική μου παρατήρηση φαίνεται επίσης ότι δεν επηρεάζει την παράλειψη του αντικειμένου είναι η λεξική ρηματική όψη (*lexical aspect*). Υπάρχουν δηλαδή ρήματα που μπορούν να «αποσιωπήσουν» το αντικείμενό τους τα οποία εντάσσονται και στις τέσσερις κατηγορίες λεξικής όψης του Vendler (1957). Ακολουθώντας τη Μόζερ (2009) και τη δική της κατηγοριοποίηση των ρημάτων με

---

¹³ Ένα λόγιο ρήμα είναι ούτως ή άλλως σπάνιο στη χρήση του. Στην περίπτωση του ρήματος *γεραίρω* ή του *εντέλλομαι* π.χ. συμπίπτουν τα χαρακτηριστικά της λογιότητας και της σπανιότητας. Υπάρχουν ωστόσο και περιπτώσεις ρημάτων που δεν είναι λόγια αλλά η χρήση τους δεν είναι συνηθισμένη.

βάση τη λεξική τους όψη παρατήρησα ότι υπάρχουν ρήματα και των τεσσάρων λεξικών όψεων που μπορούν να παραλείψουν το αντικείμενό τους. Εντοπίστηκαν δηλαδή ρήματα που δηλώνουν καταστάσεις (*states*) όπως το *αγαπώ*, άλλα που δηλώνουν δραστηριότητες (*activities*) όπως το *κολυμπώ*, κάποια που σημαίνουν συμβάντα (*accomplishments*) όπως το *χάνω* και τέλος άλλα που δηλώνουν επιτεύξεις (*achievements*) όπως το *ράβω*¹⁴. Και στις τέσσερις περιπτώσεις το αντικείμενο μπορούσε να παραλειφθεί.

(50) ΕΘΕΓ: «Μόνο εκείνος π' **αγαπά** μπορεί να το πιστέψει ότι τσ' αγάπης ο καημός τη σταματά τη σκέψη», ενώ στη μακρόχρονη θητεία του ηχογράφησε περισσότερους από 100 δίσκους.»

(51) ΕΘΕΓ: Όχι επειδή διασκεδάζω, αλλά επειδή είναι η μόνη ώρα της ημέρας που δεν πρέπει να είμαι στην πρίζα και να **παίζω**».

(52) ΕΘΕΓ: Δεν θέλω να **χάνω** ακόμα και στις προπονήσεις.

(53) ΕΘΕΓ: Ο Γιάγκος πότε πληρωνόταν, πότε όχι, δόξα σοι ο Θεός δε στερηθήκαμε το λάδι, τα παιδιά στα περβόλια και στα χωράφια όλο και βρίσκανε κάτι να μασουλάνε, εγώ κάθισα κι έμαθα να **ράβω**.

Τέλος, αυτό που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι εκκρεμεί μία συστηματική αναζήτηση στον ΕΘΕΓ όλων των μεταβατικών ρημάτων που δεν παραλείπουν το αντικείμενό τους (βλ. Παράρτημα), κάτι που δεν κατέστη δυνατό στο πλαίσιο αυτής της εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο θα επιβεβαιωθεί ή θα διαψευστεί η δική μου διαίσθηση και η περιγραφή των λεξικών με βάση την αξιοπιστία των σωματών κειμένου του ΕΘΕΓ.

---

¹⁴ Η ελληνική απόδοση των όρων του Vendler στηρίζεται στη Μόζερ (2009), η οποία ακολουθεί τη Τζεβελέκου (1988).

Κεφάλαιο 4^ο: Συσχέτιση των δεδομένων με το Θεματικό Κριτήριο

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, το Θεματικό Κριτήριο είναι ένα φίλτρο που ελέγχει τις συντακτικές δομές πριν προφερθούν και φροντίζει να αποδοθούν σε αυτές όλες οι πληροφορίες του λεξικού που αφορούν τη συντακτική πραγμάτωση του εκάστοτε λήμματος. Σύμφωνα με τον ορισμό του Chomsky (1981: 36) που δόθηκε στο κεφάλαιο 1, οι δύο βασικές συνισταμένες του Θεματικού Κριτηρίου είναι οι ακόλουθες: (α) Κάθε όρισμα έχει έναν και μόνο έναν θεματικό ρόλο και (β) Κάθε θεματικός ρόλος αποδίδεται σε ένα και μόνο ένα όρισμα.

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι το πώς μπορεί να εξηγηθεί υπό το πρίσμα του Θεματικού Κριτηρίου η παράλειψη του αντικειμένου, εφόσον, σε αυτή την περίπτωση, ο θεματικός ρόλος που στην λεξική καταχώριση του ρήματος αποδίδεται στο συμπλήρωμά του, μένει χωρίς όρισμα να αποδοθεί.

Για να επιλυθεί το παραπάνω πρόβλημα πρέπει να διευκρινιστεί αν το ελλείπον αντικείμενο αναπαρίσταται συντακτικά ως κενή φωνολογικά κατηγορία, ως *pro*, ή αν δεν εισέρχεται καν στη σύνταξη. Στην πρώτη περίπτωση θα μπορούσε να αποφευχθεί η παραβίαση του Θεματικού Κριτηρίου αν δεχόμασταν ότι ο θεματικός ρόλος του αντικειμένου αποδίδεται στο *pro*. Στην δεύτερη περίπτωση η παραβίαση του Θεματικού Κριτηρίου φαίνεται αναπόφευκτη.

4.1 Συντακτική πραγμάτωση του ελλείποντος αντικειμένου

Ο Rizzi (1986) παραθέτει πέντε επιχειρήματα για το ότι το ελλείπον αυθαίρετο αντικείμενο συμπεριφέρεται διαφορετικά στα Ιταλικά σε σχέση με τα Αγγλικά. Τα τέσσερα από αυτά αποδεικνύουν ότι στα Ιταλικά το ελλείπον αντικείμενο πραγματώνεται συντακτικά ως *pro* τη στιγμή που το αντίστοιχο ελλείπον αντικείμενο των Αγγλικών δεν εισέρχεται καν στη Σύνταξη. Ακολουθώντας τον Rizzi θα προσπαθήσω να ελέγξω τη συντακτική συμπεριφορά του ελλείποντος αντικειμένου

των Ελληνικών, χωρίς να εστιάζω μόνο στην περίπτωση του αυθαίρετου αντικειμένου αλλά περιλαμβάνοντας στην ανάλυση και την ΠΑΜΟΑ και την ΠΟΣΠΑ.

Το πρώτο επιχείρημα του Rizzi αφορά ελλείποντα αυθαίρετα αντικείμενα σε δομές ελέγχου:

(1) Questo conduce _____ a [PRO concludere quanto segue] (πρόταση (8) d. στον Rizzi (1986))

«Αυτό οδηγεί (τους ανθρώπους) να καταλήξουν στο ακόλουθο».

Συγκεκριμένα, ο Rizzi υποστηρίζει ότι η γραμματικότητα της παραπάνω πρότασης των Ιταλικών οφείλεται στο ότι το ελλείπον αντικείμενο πραγματώνεται συντακτικά ως *pro*, και έτσι μπορεί να ελέγξει την αναφορά του υποκειμένου PRO του απαρεμφάτου *concludere*. Με αυτόν το τρόπο ικανοποιείται κατά τον Rizzi η γενίκευση του Bach (1979) (Bach's generalization), σύμφωνα με την οποία η ΦΑ αντικειμένου πρέπει να είναι παρούσα στη συντακτική δομή της πρότασης ώστε να μπορεί να ελέγξει το Υποκείμενο PRO¹.

Με τον ίδιο τρόπο εξηγείται και η αντιγραμματικότητα της αντίστοιχης πρότασης των Αγγλικών:

(2) *This leads [PRO to conclude what follows].

Στην περίπτωση των Αγγλικών το ελλείπον αντικείμενο δεν εισέρχεται καθόλου στη σύνταξη και έτσι παραβιάζεται η γενίκευση του Bach οδηγώντας σε αντιγραμματικότητα. Το ίδιο φαίνεται να συμβαίνει και στα Ελληνικά:

(3) α. Αυτό οδηγεί τους ανθρώπους [PRO να συμπεράνουν το εξής].

β. *Αυτό οδηγεί [PRO να συμπεράνουν το εξής].

Στην πρόταση (3) β. η αντιγραμματικότητα οφείλεται στο ότι το όρισμα αντικειμένου δεν πραγματώνεται συντακτικά και έτσι το PRO δεν αντλεί αναφορά από το ελλείπον αντικείμενο. Στις δομές ελέγχου επομένως παρατηρείται ότι το ελλείπον αυθαίρετο αντικείμενο δεν εισέρχεται καθόλου στη σύνταξη.

---

¹ Bach's generalization (1979): "A predicative phrase must agree with the object of a transitive verb phrase and the subject of an intransitive verb phrase in number, gender, and person".

Το δεύτερο τεκμήριο του Rizzi στηρίζεται στην Αρχή Α της αναφορικής δέσμευσης. Συγκεκριμένα, εξετάζοντας την πρόταση (4) των Ιταλικών που ακολουθεί παρατηρούμε ότι το αναφορικό στοιχείο *se stessi* δεσμεύεται αναφορικά από το ηγούμενό του που είναι το ελλείπον αντικείμενο. Αυτό δείχνει ότι το ελλείπον αντικείμενο είναι συντακτικά παρόν ως *pro*.

(4) *La buona musica riconcilia _____ con se stessi.* (παράδειγμα (11) α. στον Rizzi)

«Η καλή μουσική συμφιλιώνει _____ με τον εαυτό του(ς)».

Αντίθετα, στις αντίστοιχες προτάσεις των Αγγλικών και των Ελληνικών το αναφορικό στοιχείο δεν μπορεί να δεσμευτεί στο πεδίο αναφοράς του (όπως φαίνεται στις ακόλουθες προτάσεις), γιατί το ελλείπον αντικείμενο που αποτελεί το ηγούμενό του δεν πραγματώνεται συντακτικά.

(5) **Good music reconciles with oneself.*

(6) α. Ο τρόπος με τον οποίο η τεχνολογία μάς εξελίσσει εκπλήσσει τους ανθρώπους με τους εαυτούς τους.

β. *Ο τρόπος με τον οποίο η τεχνολογία μάς εξελίσσει εκπλήσσει ~~τους~~ ανθρώπους με τους εαυτούς τους.

Το τρίτο αποδεικτικό στοιχείο που χρησιμοποιεί ο Rizzi είναι η συμπεριφορά των μικρών προτάσεων προσαρτημάτων². Ειδικότερα, αναφερόμενος πάλι στην κατηγορία των αυθαίρετων ελλειπόντων αντικειμένων, υποστηρίζει ότι στα Ιταλικά το ελλείπον αντικείμενο που πραγματώνεται ως *pro* μπορεί να προσδιοριστεί από μικρή πρόταση-προσάρτημα, όπως φαίνεται παρακάτω:

(7) *Di solito, Gianni fotografa _____ seduti.* (παράδειγμα (14) β. στον Rizzi)

«Συνήθως, ο Γιάννης φωτογραφίζει _____ καθιστούς».

Στα ελληνικά αντιθέτως δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα:

(8) α. Η Μαρία ζωγραφίζει τους ανθρώπους θλιμμένους.

---

² Με τον όρο μικρές προτάσεις-προσαρτήματα νοείται η δευτερογενής κατηγορήση. Κατά τον Beavers (2011), η δευτερογενής κατηγορήση υπόκειται σε πολλούς περιορισμούς σε κάποιες γλώσσες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Ιαπωνική γλώσσα, η οποία κατά τον Washio (1997) δύσκολα εμφανίζει δευτερογενή κατηγορήση.

β. * Η Μαρία ζωγραφίζει θλιμμένους³.

Η εξήγηση της συμπεριφοράς των Ελληνικών ως προς τις μικρές προτάσεις-προσαρτήματα είναι εφικτή αν θεωρήσουμε και πάλι ότι το ελλείπον αντικείμενο δεν πραγματώνεται συντακτικά.

Την ίδια συμπεριφορά φαίνεται να εκδηλώνουν και αντικείμενα της κατηγορίας ΠΑΜΟΑ ή και ΠΟΣΠΑ σε σχέση με τις μικρές προτάσεις-προσαρτήματα.

(9) α. Η Μαρία τρώει το φαγητό ωμό. (ΠΑΜΟΑ)

β. *Η Μαρία τρώει ωμό.

(10) (Η Μαρία περιμένει τον Κώστα εδώ και δύο ώρες να γυρίσει από τη δουλεία του μετά την προαγωγή που κέρδισε.)

α. Αναμένει τον Κώστα χαρούμενο. (ΠΟΣΠΑ)

β. *Αναμένει χαρούμενο.

Από τα παραπάνω φαίνεται όχι μόνο ότι το ελλείπον αντικείμενο των ελληνικών δεν εισέρχεται στη σύνταξη ως *pro* αλλά και ότι αυτό δεν αφορά μόνο τα αυθαίρετα ελλείποντα αντικείμενα αλλά και την ΠΟΜΟΑ και την ΠΟΣΠΑ.

Το τέταρτο διαγνωστικό κριτήριο του Rizzi είναι οι μικρές προτάσεις-ορίσματα που εντοπίζονται δίπλα σε αιτιακά ρήματα (*causatives*). Για παράδειγμα:

(11) Questa musica rende [____ allegri]. (παράδειγμα (16) α. στον Rizzi)
«Αυτή η μουσική καθιστά ____ χαρούμενους».

Στα ελληνικά και στο σύνολο των παραδειγμάτων μου δεν βρέθηκε κάποιο ρήμα που να μπορεί να ενταχθεί σε αντίστοιχη συντακτική δομή, οπότε αυτό το διαγνωστικό κριτήριο δεν μπορεί να επαληθευτεί.

Το πέμπτο και τελευταίο στοιχείο που διαφοροποιεί τα Ιταλικά από τα Αγγλικά κατά τον Rizzi (1986) είναι η παραγωγικότητα (*productivity*) των ελλειπόντων αντικειμένων. Στα Ιταλικά το αντικείμενο παραλείπεται με σχετικά μεγάλη ευκολία ενώ στα Αγγλικά είναι πολύ δύσκολη η παράλειψή του. Ως προς αυτό το κριτήριο τα Ελληνικά παρουσιάζουν αντίστοιχη συμπεριφορά με τα Ιταλικά και όχι με τα Αγγλικά,

---

³ Η πρόταση αυτή μπορεί να θεωρηθεί γραμματική αλλά μόνο αν αποδώσουμε στη ΦΑ *θλιμμένους* τη σημασία *θλιμμένους ανθρώπους*, αν την εκλάβουμε δηλαδή ως ουσιαστικοποιημένο επίθετο. Δεν μπορεί να νοηθεί σε καμία περίπτωση ως δευτερογενής κατηγορήση.

όπως στα παραπάνω διαγνωστικά κριτήρια. Είναι δηλαδή αρκετά συχνή η παράλειψη του αντικειμένου, όπως είδαμε. Αυτό βέβαια δεν έχει σχέση με τη συντακτική πραγμάτωση του ελλείποντος αντικειμένου ως *pro* ή με την πλήρη «αποσιώπησή» του. Δείχνει όμως ότι στην ελληνική γλώσσα πολλά ρήματα στη λεξική τους καταχώριση φέρουν την πληροφορία της παράλειψης του αντικειμένου τους, φαινόμενο που παρατηρείται και στα Ιταλικά.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, στα ελληνικά το ελλείπον όρισμα αντικειμένου δεν εισέρχεται καν στη σύνταξη. Αυτό δημιουργεί πρόβλημα για τη θεωρία του Θεματικού Κριτηρίου. Ο θεματικός ρόλος του ελλείποντος αντικειμένου, όποιος και αν είναι αυτός, δεν έχει κάποιο όρισμα για να αποδοθεί. Αυτή η πρόκληση για το Θεματικό Κριτήριο θα εξεταστεί στη συνέχεια.

4.2 Οι θεματικοί ρόλοι του ελλείποντος αντικειμένου

Πριν γίνει προσπάθεια να δοθεί μία λύση στο πρόβλημα που εντοπίστηκε παραπάνω πρέπει να διευκρινιστεί ποιοι θεματικοί ρόλοι αντιστοιχούν στο ελλείπον αντικείμενο των ελληνικών και δεν αποδίδονται σε αυτό με την παράλειψή του. Όπως σημειώθηκε στο 3^ο κεφάλαιο, ο θεματικός ρόλος που αντιστοιχεί στο ελλείπον αντικείμενο δεν είναι ένας. Στην πραγματικότητα ανάλογα με την κατηγορία του ελλείποντος αντικειμένου διαφοροποιείται και ο θεματικός ρόλος που θα του αντιστοιχούσε.

Αρχίζοντας από το *αυθαίρετο* ελλείπον αντικείμενο, αυτό που μπορεί να ειπωθεί είναι ότι εντοπίζονται δύο πιθανοί θεματικοί ρόλοι. Για τη συντριπτική πλειονότητα των ρημάτων που είναι ρήματα ψυχικού πάθους, ο θεματικός ρόλος που αντιστοιχεί στο ελλείπον αντικείμενό τους είναι Βιώνων. Για τα υπόλοιπα ρήματα αυτό που σημειώθηκε είναι ότι ο θεματικός ρόλος του ελλείποντος αντικειμένου είναι Θέμα το οποίο όμως δέχεται την Επίδραση της ρηματικής ενέργειας, είναι δηλαδή επηρεασμένο (*affected*).

Τι σημαίνει όμως για ένα όρισμα ότι είναι επηρεασμένο; Σε θεωρητικό επίπεδο σημαίνει κατά τον Beavers (2011) ότι υφίσταται μια συνεχή αλλαγή και Επίδραση (*"Affectedness – usually construed as a persistent change in or impingement of an event*

participant...”). Ένας δεύτερος ορισμός του Beavers (2011) για την Επίδραση (*affectedness*) στηρίζεται στον Beavers (2008, 2009) και στους Kennedy & Levin (2008) και είναι ο εξής: πρόκειται για τη σχέση ανάμεσα σε δύο μέλη: το πρώτο μέλος είναι ένα θέμα που υφίσταται αλλαγή και το δεύτερο είναι μία κλίμακα που μετρά την αλλαγή. Όσο πιο πολύ ανεβαίνει το θέμα στην κλίμακα, τόσο μεγαλώνει ο βαθμός επίδρασης που δέχεται: (*“I propose a semantic analysis of affectedness as a relationship between a theme participant that undergoes a change and a scale participant that measures the change”*).

Κατά την Anderson (2017) αν ένα όρισμα είναι επηρεασμένο είτε έχει υποστεί αλλαγή στην τοποθεσία είτε υφίσταται εσωτερική ή εξωτερική αλλαγή. Σε εμπειρικό επίπεδο ένα επηρεασμένο όρισμα γίνεται αντιληπτό αν προσπαθήσουμε να εισάγουμε το περιεχόμενο της πρότασης που το περιέχει στο ακόλουθο σχήμα-διαγνωστικό κριτήριο του Cruse (1973: 13):

(12) What happened to X is Y.⁴

Αν προσπαθήσουμε επομένως να επαληθεύσουμε ότι το αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο των ελληνικών είναι επηρεασμένο, θα εφαρμόσουμε το παραπάνω διαγνωστικό κριτήριο και για ελλείποντα αντικείμενα των οποίων ο θεματικός ρόλος είναι Βιώνων και για αυτά που ο θεματικός τους ρόλος είναι Θέμα.

(13) **ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΩ**: ΕΘΕΓ: «Είναι χρήσιμη η παρηγοριά, **αναζωογονεί** έστω και εν παρενθέσει.»

(14) Αυτό που συμβαίνει στους ανθρώπους (X) είναι ότι η παρηγοριά τους αναζωογονεί(Y).

Όπως φαίνεται στις προτάσεις (13) και (14) το αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο με τον θεματικό ρόλο του Βιώνοντα επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια. Το ίδιο συμβαίνει και στο ελλείπον αυθαίρετο αντικείμενο που το χαρακτηρίσαμε ως Θέμα:

(15) **ΚΑΚΟΛΟΓΩ**: ΕΘΕΓ: «Και να μιλάς καλά για τους ανθρώπους, άμα λες καλή κουβέντα για τον άλλον, γίνεται φάρμακο για σένα, το 'χετε οι καλλιτέχνες να **κακολογείτε**, ειδικά εσείς του θεάτρου, γι' αυτό δυστυχείτε.»

---

⁴ Ο Jackendoff (1990) προτείνει και την ακόλουθη πρόταση ελέγχου επηρεασμένων ορισμάτων: *What Z did to X is Y*, η οποία όμως δίνει έμφαση στον δράστη της ενέργειας που επιφέρει την αλλαγή Y.

(16) Αυτό που συμβαίνει στους ανθρώπους είναι ότι τους κακολογούν οι καλλιτέχνες.

Και πάλι βλέπουμε, λοιπόν, ότι το αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο είναι επηρεασμένο. Ακολουθώντας τον Jackendoff (1983) θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε τον όρο *Πάσχων* (*patient*) για το επηρεασμένο όρισμα αντικειμένου (*object affected*), καθώς ο όρος *Θέμα* δεν είναι ικανοποιητικός. Κατά τον Gruber (1965) το *Θέμα* είναι απλά αντικείμενο μετακίνησης ή αλλαγής. Ο όρος *Πάσχων*⁵ δεν πρέπει να ταυτιστεί με κάποιον συγκεκριμένο θεματικό ρόλο. Πρόκειται κατά τον Jackendoff (1983) για έναν άλλου είδους σημασιολογικό όρο, διακριτό των θεματικών ρόλων. Αποδίδει σχέσεις δράσης (*actional role*) και αποκαλύπτει το όρισμα που έχει δεχτεί την Επίδραση της ρηματικής ενέργειας, δηλαδή κατά τον Beavers (2011) το όρισμα που έχει υποστεί μία σταθερή/αδιάκοπη αλλαγή ή μεταβολή ως συμμετέχον σε ένα γεγονός.

Επανερχόμενοι στην ανάλυση των θεματικών ρόλων των αντικειμένων που παραλείπονται μεταβαίνουμε στην κατηγορία *ΠΑΜΟΑ*. Σε αυτή την περίπτωση, οι θεματικοί ρόλοι που αντιστοιχούν στο ελλείπον αντικείμενο είναι *Θέμα* ή κατά τη Massam (1990) *Πάσχων*. Αυτό που έχει σημασία είτε θεωρήσουμε τον θεματικό ρόλο του ελλείποντος αντικειμένου αυτής της κατηγορίας *Θέμα* είτε *Πάσχοντα*, είναι να εξακριβώσουμε το κατά πόσο επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια⁶. Αν εφαρμόσουμε στις προτάσεις (17) και (19) το διαγνωστικό κριτήριο που έχουμε στη διάθεσή μας, θα καταλήξουμε στις προτάσεις (18) και (20) αντίστοιχα.

(17) **ΚΤΙΖΩ:** ΕΘΕΓ: «Μόνο με το άκουσμα, σταματάει κάθε πρωτοβουλία. Επιπλέον, τόσοι άνθρωποι έχουν αγοράσει οικόπεδα με προοπτική να **κτίσουν.**»

(18) Αυτό που συμβαίνει στα σπίτια είναι ότι οι άνθρωποι τα χτίζουν ακόμη και χωρίς άδεια.

(19) **ΜΑΓΕΙΡΕΥΩ:** ΕΘΕΓ: «Δεν ξέρεις τι σου πασάρουνε. Εγώ παρκάρω και **μαγειρεύω** μόνος μου.»

---

⁵ Να σημειωθεί ότι κατά τον Anderson (1977) ο θεματικός ρόλος του *Πάσχοντα* τείνει να συμπέσει με το άμεσο αντικείμενο.

⁶ Με βάση τον ορισμό του *Πάσχοντα* που δόθηκε παραπάνω, αρκεί να αποδείξουμε ότι το αντικείμενο που ελλείπει επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια, ώστε να καταλήξουμε ότι είναι *Πάσχων*.

(20) Αυτό που συνέβη στις μπριζόλες είναι ότι ο Γιάννης τις μαγείρεψε. Όπως φαίνεται από τις παραπάνω προτάσεις, και το ελλείπον αντικείμενο της Κατηγορίας ΠΑΜΟΑ δέχεται την Επίδραση της ρηματικής ενέργειας⁷. Θα μπορούσε λοιπόν να λάβει τον ρόλο δράσης του *Πάσχοντα*, ανεξάρτητα του αν ο θεματικός του ρόλος είναι *Θέμα* ή *Πάσχων*⁸.

Η τελευταία κατηγορία ελλειπόντων αντικειμένων είναι η ΠΟΣΠΑ και, όπως σημειώθηκε στο 3^ο κεφάλαιο, αφορά αντικείμενα των οποίων ο θεματικός ρόλος είναι *Θέμα*, *Πάσχων* ή *Στόχος*. Και πάλι θα εφαρμόσουμε το ίδιο διαγνωστικό κριτήριο (12).

(21) **ΣΥΓΚΡΙΝΩ:** ΕΘΕΓ: «Έχεις 22 χρόνια μέσα και μπορείς να **συγκρίνεις**.»

(22) Αυτό που συνέβη στη ζωή εντός φυλακής είναι ότι την συνέκρινα με τη ζωή εκτός φυλακής.

Στην πρόταση (21) θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο θεματικός ρόλος του ελλείποντος αντικειμένου είναι *Θέμα*. Δέχεται την Επίδραση της ρηματικής ενέργειας όπως φαίνεται στην πρόταση (22) και έτσι ο ρόλος δράσης που το αντιστοιχεί είναι *Πάσχων*.

Στις ακόλουθες προτάσεις του ΕΘΕΓ ο θεματικός ρόλος του ελλείποντος αντικειμένου είναι *Στόχος*.

(23) **ΑΝΤΙΜΙΛΩ:** ΕΘΕΓ: «"Κι εντελώς αυθόρμητα, σαν ν' **αντιμιλά** μια εσωτερική φωνή, αμέσως μετά ο "Διαβάτης" αναρωτιέται:"..."»

(24) Αυτό που συνέβη στον Γιάννη είναι ότι ο Πέτρος του αντιμίλησε.

---

⁷ Αξίζει να σημειωθεί ότι μία σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατηγορία των ελλειπόντων αυθαίρετων αντικειμένων και στην ΠΑΜΟΑ είναι ότι στην δεύτερη περίπτωση, το αντικείμενο που επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια δεν φαίνεται να υφίσταται πριν την άσκηση της επίδρασης. Για παράδειγμα το φαγητό στην πρόταση (19) και τα σπίτια στην πρόταση (17) δεν προϋπάρχουν του μαγειρέματος και του χτισίματος αντίστοιχα, κάτι που φαίνεται να ισχύει για τα ελλείποντα αυθαίρετα αντικείμενα.

⁸ Σε αυτό το σημείο πρέπει να γίνει σαφής διάκριση των δύο όρων «Πάσχων». Στη μία περίπτωση πρόκειται για έναν θεματικό ρόλο αντίστοιχο του *Θέματος* ή του *Βιώνοντα* ή της *Τοποθεσίας*. Στη δεύτερη περίπτωση, πρόκειται για έναν *ρόλο δράσης (action role)* (που αντιστοιχεί στο επίπεδο Δράσης που θα δούμε στην υποενότητα 4.3). Ως τέτοιος ο *Πάσχων* μπορεί κατά τον Jackendoff (1983) να χαρακτηρίζει διάφορους θεματικούς ρόλους. Και ο θεματικός ρόλος του *Θέματος* δηλαδή και του *Πάσχοντα* και του *Βιώνοντα* και του *Στόχου* μπορούν να αντιστοιχούν στον ρόλο δράσης του *Πάσχοντα*. Πρόκειται για διακριτές εννοιολογικές/σημασιολογικές κατηγορίες (*thematic vs. actional role*).

(25) **ΒΡΙΖΩ/ΥΒΡΙΖΩ:** ΕΘΕΓ: «Προ ημερών περνούσα από τη Βουλή και κόντεψε να με πατήσει ένας που έμπαινε κόβοντας αριστερά από την κάθοδο της Βασιλίσσης Σοφίας. Πήγα να **βρίσω**, μα πάγωσα.»

(26) Αυτό που συνέβη στον οδηγό του οχήματος είναι ότι τον έβρισα.

(27) **ΓΙΟΥΧΑΡΩ/ΓΙΟΥΧΑΙΖΩ:** ΕΘΕΓ: «Η αγορά της πόλης μας περιμένει τους δεκαθλητές που περιφρονούν τον έπαινο των σοφιστών. Για να **γιουχάρουν** και να ζητωκραυγάσουν μετά λόγου γνώσεως.»

(28) Αυτό που συνέβη στους αθλητές είναι ότι τους γιούχαραν.

Όπως προκύπτει από τις προτάσεις (24), (26) και (28) και ο ελλείπων θεματικός ρόλος του Στόχου φαίνεται να δέχεται Επίδραση από τη ρηματική ενέργεια και έτσι αντιστοιχεί στον ρόλο δράσης του Πάσχοντα.

4.3 Η παράλειψη του αντικειμένου

Η περίπτωση των ελλειπόντων αντικειμένων δημιουργεί πρόβλημα, όπως προαναφέρθηκε, στη θεωρία του Θεματικού Κριτηρίου, εφόσον ο θεματικός ρόλος που αντιστοιχεί στο αντικείμενο του ρήματος δεν αποδίδεται σε κανένα πραγματωμένο συντακτικά όρισμα.

Μία εξήγηση που θα μπορούσε να δοθεί για αυτό το φαινόμενο είναι ότι το Θεματικό Κριτήριο είναι μία προβληματική θεωρητική παραδοχή που δεν υποστηρίζεται από όλα τα εμπειρικά δεδομένα. Συγκεκριμένα, φαίνεται να έχει ισχύ σε κάποια συντακτικά περιβάλλοντα ενώ σε κάποια άλλα παραβιάζεται η εφαρμογή του. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να θεωρήσουμε την ισχύ του Θεματικού Κριτηρίου μη καθολική και να προσδιορίσουμε με ακρίβεια σε ποια συντακτικά περιβάλλοντα εφαρμόζεται συστηματικά και με επιτυχία και σε ποια όχι. Η μη καθολική ισχύς του Θεματικού Κριτηρίου συνδέεται και με την αμφισβήτηση της Αρχής της Προβολής, αφού εξαιτίας της μη προβολής ενός ορίσματος στη σύνταξη, μένει χωρίς απόδοση ένας θεματικός ρόλος. Συνεπώς, αν αρνηθούμε τη γενική εφαρμογή του Θεματικού Κριτηρίου βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα σύνολο θεωρητικών αλλαγών που πρέπει να υιοθετηθούν, καθώς αποδυναμώνεται και η καθολικότητα της Αρχής της Προβολής. Για λόγους αποφυγής λοιπόν της αναίρεσης ολόκληρου του θεωρητικού

συστήματος της Καθολικής Γραμματικής ίσως πρέπει να αναζητηθεί μία άλλη εξήγηση του υπό εξέταση φαινομένου.

Σύμφωνα με τον Jackendoff (1983) η γλώσσα δεν οργανώνεται στον ανθρώπινο εγκέφαλο σε δύο διακριτά συστήματα, το Λεξικό και το υπολογιστικό τμήμα (*computational*) όπου εφαρμόζονται οι κανόνες της γλώσσας, αλλά σε τρία επιμέρους επίπεδα: το φωνολογικό, το συντακτικό και το σημασιολογικό/εννοιολογικό (*conceptual*). Αυτά τα τρία επίπεδα επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω κανόνων που αντιστοιχίζουν τις πληροφορίες του ενός στο άλλο (*correspondence rules*). Λεξικό, με την έννοια του αποθετηρίου λέξεων και ιδιωματισμών (*idioms*) δεν υπάρχει. Η σημασία των λέξεων εντοπίζεται στην εννοιολογική δομή και ο σχηματισμός τους γίνεται μεταξύ των επιμέρους επιπέδων της γλώσσας μέσω των κανόνων αντιστοίχισης μεταξύ του εννοιολογικού και του συντακτικού επιπέδου⁹.

Αν δεχτούμε λοιπόν την απουσία του Λεξικού με τη σημασία της λίστας λημμάτων, στο οποίο η Καθολική Γραμματική τοποθετούσε και τη θεματική εσχάρα κάθε κατηγορήματος με τους θεματικούς ρόλους που αποδίδει, τότε πρέπει να ορίσουμε πού ακριβώς βρίσκονται αυτές οι σημασιολογικές πληροφορίες. Κατά τους Jackendoff (1983, 1987, 1990), Grimshaw (1990) και Ackema & Scourlemmer (1994) αυτές οι σημασιολογικές πληροφορίες του κατηγορήματος (εν προκειμένω των ρηματικών κατηγορημάτων) εντοπίζονται στο σημασιολογικό/εννοιολογικό επίπεδο (στο εξής ΕΕ) μαζί με την ίδια τη ρηματική σημασία. Το ΕΕ αναπαριστά κατά τον Jackendoff τη μορφή που λαμβάνει η σκέψη στο μυαλό μας¹⁰. Εντός αυτού βρίσκονται οι θεματικοί ρόλοι των κατηγορημάτων, η θεματική εσχάρα και οι περιορισμοί επιλογής (*selectional restrictions*). Μάλιστα, όλες αυτές οι σημασιολογικές πληροφορίες χαρακτηρίζονται από μία επιπλέον εσωτερική οργάνωση. Ο Jackendoff (1987) ακολουθώντας τις προτάσεις των Talmy (1985) και Culicover & Wilkins (1986) υποστηρίζει ότι εντός του ΕΕ οι σημασιολογικές πληροφορίες κάθε κατηγορήματος οργανώνονται σε δύο επιμέρους επίπεδα: το

---

⁹ Κατά τους Ackema & Scourlemmer (1994) το Λεξικό υφίσταται, αλλά μόνο ως μία λίστα ιδιοσυγκρασιακών λεξικών στοιχείων που δεν μπορούν να προκύψουν από την ομαλή εφαρμογή των κανόνων αντιστοίχισης.

¹⁰ Κατά τον Fodor (1975) στο έργο του *Language of Thought* οι σημασίες αναπαρίστανται νοητικά: “meanings are mentally represented”.

Θεματικό (*Thematic Tier*) και το επίπεδο Δράσης (*Action Tier*). Το πρώτο, το Θεματικό επίπεδο, δείχνει την κίνηση (*motion*) που υφίστανται τα ορίσματα του κατηγορήματος και την τελική τους τοποθεσία (*location*). Το δεύτερο επίπεδο (το επίπεδο Δράσης) αποδίδει τις σχέσεις Επίδρασης. Σε αυτό δηλαδή καταγράφεται μόνο ο Δρων (*Actor*) και ο Πάσχων (*Patient*)^{11,12}. Για παράδειγμα, η πρόταση *John ran into the room* έχει κατά τον Jackendoff (1990: 45) την ακόλουθη δομή στο Θεματικό επίπεδο:

(29) [Event GO ([Thing JOHN], [Path TO ([Place IN ([Thing ROOM])]])])¹³

Στο επίπεδο Δράσης δεν υπάρχει Πάσχων αλλά μόνο Δρων για αυτή την πρόταση (*John*).

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα σημειώθηκαν στην ενότητα 4.2, η διάκριση του ΕΕ σε Θεματικό επίπεδο και επίπεδο Δράσης δεν είναι μικρής σημασίας. Αυτό που αποδείχτηκε με την εφαρμογή του διαγνωστικού κριτηρίου (12) είναι ότι το ελλείπον αντικείμενο (όποιον θεματικό ρόλο κι αν φέρει) είναι και στις τρεις κατηγορίες κατά κανόνα Πάσχων στο επίπεδο Δράσης (γι' αυτό και ο Πάσχων είναι ρόλος δράσης). Φαίνεται λοιπόν ότι υπάρχει κάποια στενή σύνδεση της φύσης του ρόλου δράσης του αντικειμένου που παραλείπεται με την ίδια την παράλειψή του. Και δεδομένου ότι αυτός ο ρόλος δράσης είναι Πάσχων η παράλειψη σχετίζεται με το επίπεδο Δράσης που όπως διευκρινίστηκε καταγράφει τις σχέσεις Επίδρασης. Κατά τον Rizzi (1986) μόνο τα ρήματα που επηρεάζουν τα συμπληρώματά τους μπορούν να τα παραλείψουν¹⁴. Επομένως, οι σημασιολογικές πληροφορίες (θεματική εσχάρα, περιορισμοί επιλογής) βρίσκονται στο ΕΕ της γλώσσας και η φύση του επιπέδου Δράσης εντός του ΕΕ καθορίζει το αν ένα αντικείμενο μπορεί να παραλειφθεί με βάση

¹¹ Κατά τους Ackema & Schoorlemmer (1994) ο Πάσχων αν υφίσταται μία θετική αλλαγή μπορεί να ονομαστεί και Ευεργετούμενος (*Beneficiary*).

¹² Κατά τον Jackendoff (1987) ίσως υπάρχει και ένα ακόμη επίπεδο εντός του ΕΕ, το Χρονικό (*temporal*), το οποίο ενώνει τα άλλα δύο επίπεδα και αποτελείται από δύο στοιχεία: το χρονικό σημείο (*point*) και τη χρονική διάρκεια (*region*).

¹³ Η Grimshaw (1990) προσθέτει τον ενδείκτη *A* για όσα από τα στοιχεία του θεματικού επιπέδου εισέρχονται στη σύνταξη ως ορίσματα. Για παράδειγμα η δομή στο (29) παίρνει την ακόλουθη μορφή: [Event GO ([Thing JOHN]_A, [Path TO ([Place IN ([Thing ROOM]_A)]])]).

¹⁴ Ο Rizzi υποστηρίζει αυτή την άποψη αναφερόμενος στην περίπτωση των ελλειπόντων αντικειμένων αυθαίρετης ερμηνείας. Θα μπορούσαμε, ωστόσο, να δεχτούμε ότι η ισχύς της παρατήρησής του αφορά όλες τις κατηγορίες ελλειπόντων αντικειμένων.

το αν επηρεάζεται ή όχι από τη ρηματική ενέργεια. Εξαρτάται δηλαδή από το αν είναι Πάσχων.

Με βάση τα παραπάνω, εξηγείται η παράλειψη του αντικειμένου και η μη απόδοση του θεματικού του ρόλου. Και πάλι όμως δεν έχει γίνει σαφές τι συνεπάγεται αυτό για την υπόσταση του Θεματικού Κριτηρίου και της Αρχής της Προβολής.

Ξεκινώντας από την Αρχή της Προβολής και ακολουθώντας τους Ackema & Schoorlemmer (1994) μπορούμε να υιοθετήσουμε την άποψη ότι η προβολή των σημασιολογικών πληροφοριών από το ΕΕ στη Σύνταξη είναι προαιρετική. Φυσικά και αυτή η τοποθέτηση υπόκειται σε περιορισμούς. Η προαιρετική προβολή σημασιολογικών πληροφοριών στη Σύνταξη εξαρτάται άμεσα από το κατά πόσον είναι ανακτήσιμες (*recoverable*) αυτές οι πληροφορίες από τη σημασία του κατηγορήματος ή από το περιεχόμενο. Φαίνεται να υπάρχει ξεκάθαρη συσχέτιση με την Επίδραση και το επίπεδο Δράσης του κατηγορήματος. Αν ένα όρισμα επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια (ως Πάσχων), τότε η σημασία του ανακαλείται εύκολα από την ίδια τη ρηματική σημασία και έτσι αυτή η σημασιολογική πληροφορία δεν περνά από το ΕΕ στη Σύνταξη. Παρόλα αυτά, η αρχή της Προβολής δεν παύει να υφίσταται αφού εξακολουθεί να εγγυάται ότι όλες οι σημασιολογικές πληροφορίες που έχουν περάσει από το ΕΕ στη Σύνταξη και συγκεκριμένα στη Βαθιά Δομή θα συνεχίσουν να υπάρχουν και στην Επιφανειακή Δομή. Αυτό που τροποποιείται σημαντικά, κατά τους Ackema & Schoorlemmer (1994), είναι το πεδίο στο οποίο δραστηριοποιείται, αφού εντοπίζεται πλέον μόνο στη Σύνταξη. Το πώς έχουν φτάσει οι πληροφορίες τις οποίες επεξεργάζεται και διατηρεί από το ΕΕ στη Σύνταξη παύει να είναι υπό την ευθύνη της και αφορά μόνο τους κανόνες αντιστοίχισης μεταξύ του ΕΕ και του συντακτικού.

Κατ' αντίστοιχο τρόπο, ακολουθώντας τον Jackendoff (1987) δεχόμαστε ότι οι θεματικοί ρόλοι, που επίσης εντάσσονται στο ΕΕ (και συγκεκριμένα στο Θεματικό Επίπεδο), είναι στην πραγματικότητα θέσεις εντός του ΕΕ που φέρουν ένα ορισμένο σημασιολογικό περιεχόμενο. Για παράδειγμα το ρηματικό κατηγορήμα *ανανεώνω* έχει στο ΕΕ μία θέση για ένα όρισμα που είναι Θέμα ή Αίτιο και μία για ένα άλλο όρισμα που είναι Βιώνων, π.χ.:

(30) **ΑΝΑΝΕΩΝΩ**: ΕΘΕΓ: «**Ανανεώνει**, εντυπωσιάζει, θέλγει – μα και θλίβει ταυτόχρονα η Ελλάδα...»

Η απόδοση των θεματικών ρόλων είναι έτσι ένας κανόνας αντιστοίχισης συντακτικών ορισμάτων σε σημασιολογικό περιεχόμενο εντός του ΕΕ. Ωστόσο, αυτός ο κανόνας αντιστοίχισης θεματικών ρόλων σε σημασιολογικό περιεχόμενο είναι πολύ ευαίσθητος στις σχέσεις Επίδρασης. Για να περάσει δηλαδή ένας θεματικός ρόλος από το Θεματικό επίπεδο εντός του ΕΕ στη Σύνταξη, ελέγχεται πρώτα από το Επίπεδο Δράσης.

Όπως σημειώθηκε, κατά τον Rizzi (1986), αν ένα όρισμα δέχεται Επίδραση από τη ρηματική ενέργεια του κατηγορήματός του είναι εύκολο να παραλειφθεί. Αυτό οφείλεται στο ότι το ρηματικό κατηγορήμα είναι σε αυτή την περίπτωση κατά την Anderson (2017) πολύ στενά συνδεδεμένο με το συμπλήρωμά του το οποίο επηρεάζει. Έτσι, κατά τον Jackendoff (1987) μεταφέρει το ίδιο τη σημασία του συμπληρώματός του. Επομένως, αν ένα συντακτικό όρισμα επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια και έτσι του αντιστοιχεί ο ρόλος δράσης του Πάσχοντα, τότε είναι πιθανό να παραλειφθεί και τη σημασιολογική πληροφορία που θα μετέφερε να την φέρει το ίδιο το ρηματικό κατηγορήμα. Δηλαδή, αν ένα όρισμα επηρεάζεται από τη ρηματική ενέργεια και στο επίπεδο Δράσης είναι Πάσχων τότε μπορεί να μην πραγματώνεται το ίδιο συντακτικά και ο θεματικός ρόλος που του αντιστοιχούσε να μην «εξέλθει» ποτέ του Θεματικού Επιπέδου και να μην του αποδοθεί. Αν πραγματωθεί συντακτικά είτε ως pro (π.χ. Ιταλικά) είτε κανονικά ως ΦΑ, τότε λαμβάνει και τον αντίστοιχο θεματικό ρόλο. Αν δεν πραγματωθεί καθόλου συντακτικά (π.χ. Ελληνικά) ο θεματικός του ρόλος παραμένει στο ΕΕ στενά συνδεδεμένος με το ρήμα που τον απορροφά. Έτσι δεν υπάρχει μετέωρος θεματικός ρόλος για το ελλείπον όρισμα και δεν παραβιάζεται η δεύτερη αρχή του Θεματικού Κριτηρίου ((β) Κάθε θεματικός ρόλος αποδίδεται σε ένα και μόνο ένα όρισμα). Φαίνεται επομένως ότι, όπως υποστηρίζουν και οι Ackema & Schoorlemmer (1994), το Επίπεδο Δράσης είναι πιο ισχυρό από το Θεματικό Επίπεδο και βρίσκεται υψηλότερα στην ιεραρχία σημασιολογικών σχέσεων εντός του ΕΕ. Το επίπεδο Δράσης δηλαδή και η ύπαρξη ή μη Επίδρασης (και συνακόλουθα Πάσχοντα) καθορίζουν αν ένας θεματικός ρόλος είναι διαθέσιμος προς απόδοση.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει ότι, ενώ δεν χρειάζεται να ακυρώσουμε το Θεματικό Κριτήριο συνολικά, πρέπει να περιορίσουμε το εύρος της ισχύος του. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να θεωρήσουμε το Θεματικό Κριτήριο, με βάση τη δομή του γλωσσικού συστήματος στον ανθρώπινο εγκέφαλο που υιοθετείται στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας (ακολουθώντας τους Jackendoff (1983, 1987, 1990), Grimshaw (1990), Ackema & Schoorlemmer (1994) κ.ά.), ως έναν κανόνα αντιστοίχισης μεταξύ του ΕΕ και του Συντακτικού Επιπέδου. Αυτός ο κανόνας αντιστοίχισης είναι πολύ ευαίσθητος στην Επίδραση. Την παραπάνω άποψη επιβεβαιώνουν οι Groen κ.ά. (1991) που αποδεικνύουν μέσω μιας πειραματικής διαδικασίας¹⁵ ότι τα παιδιά δεν χρησιμοποιούν μία ορισμένη εξαντλητική λίστα θεματικών ρόλων στο μυαλό τους κατά την προσπάθεια κατανόησης άγνωστων ρημάτων και απόδοσης ορισματικής δομής σε αυτά. Αυτό που αξιοποιούν τα παιδιά είναι σημασιολογικές πληροφορίες με κυρίαρχη την πληροφορία της Επίδρασης, ενώ τείνουν να συσχετίζουν το επηρεασμένο όρισμα με το άμεσο αντικείμενο.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να αναμορφώσουμε τον ορισμό του Θεματικού Κριτηρίου θεωρώντας το ως έναν κανόνα αντιστοίχισης ανάμεσα στο ΕΕ και τη Σύνταξη, του οποίου η ισχύς καθορίζεται από την ύπαρξη ή μη Επίδρασης του ρηματικού κατηγορήματος στο συμπλήρωμά του.

- (31) **Θεματικό Κριτήριο:** κανόνας αντιστοίχισης (*correspondence rule*) μεταξύ του Ενωσιολογικού επιπέδου και της Σύνταξης, που φροντίζει:
- A) Κάθε διαθέσιμο όρισμα να προσλαμβάνει έναν και μόνο έναν διαθέσιμο θεματικό ρόλο, δηλαδή μία μοναδική διαθέσιμη θέση στο Ενωσιολογικό Επίπεδο του κατηγορήματός του που συμφωνεί με τις σημασιολογικές πληροφορίες αυτού του κατηγορήματος.
  - B) Κάθε διαθέσιμος θεματικός ρόλος (δηλαδή κάθε διαθέσιμη θέση στο Ενωσιολογικό Επίπεδο) να αποδίδεται σε ένα και μόνο ένα διαθέσιμο όρισμα.
  - Γ) Να παραλείπεται ένα διαθέσιμο όρισμα όταν δεν υπάρχει διαθέσιμος θεματικός ρόλος να του αποδοθεί. Ένας θεματικός ρόλος δεν είναι διαθέσιμος

---

¹⁵ Η πειραματική διαδικασία συνίστατο στην παρουσίαση σε μία ομάδα παιδιών τριών έως εννέα ετών και σε μία ομάδα ενηλίκων άγνωστων ρημάτων μαζί με εικόνες που απέδιδαν την ενέργεια που περιέγραφε το ρήμα.

όταν η σημασία που φέρει καλύπτεται από την ίδια τη ρηματική σημασία ή από το νοηματικό περικείμενο στο ΕΕ. Αν δηλαδή ένα όρισμα επηρεάζεται άμεσα από τη ρηματική ενέργεια (είναι δηλαδή Πάσχων στο Επίπεδο Δράσης) ή αν στο ΕΕ είναι ακόμη πολύ ενεργή η σημασία του προηγούμενου εκφωνήματος (στην κατηγορία ΠΟΣΠΑ)¹⁶, τότε ο θεματικός ρόλος που θα αντιστοιχούσε σε αυτό το όρισμα παύει να είναι διαθέσιμος. Συνακόλουθα παύει να είναι διαθέσιμο συντακτικά και το αντίστοιχο όρισμα.

Για λόγους θεωρητικής συνέπειας μπορούμε να υποθέσουμε ότι ακόμη και σε γλώσσες όπως τα Ιταλικά, στις οποίες το ελλείπον αντικείμενο πραγματώνεται συντακτικά ως φωνολογικά κενή κατηγορία (pro), δεν φέρει το ίδιο θεματικό ρόλο. Ο θεματικός του ρόλος, όποιος κι αν είναι, παύει να είναι διαθέσιμος, εφόσον το όρισμα αντικειμένου δέχεται την Επίδραση της ρηματικής ενέργειας (είναι δηλαδή Πάσχων στο Επίπεδο Δράσης). Η σημασιολογική πληροφορία του θεματικού του ρόλου μπορούμε να υποθέσουμε ότι δεσμεύεται από το ίδιο το ρηματικό κατηγορήμα, όπως θα συνέβαινε και αν το αντικείμενο δεν εισερχόταν στη Σύνταξη ως φωνολογικά κενή κατηγορία. Αν η παραπάνω υπόθεση είναι σωστή, θα μπορούσαμε να δεχτούμε ότι η συντακτική παρουσία του αντικειμένου ως pro δεν εξυπηρετεί τη μη παραβίαση του Θεματικού Κριτηρίου αλλά άλλες σκοπιμότητες (π.χ. έλεγχος PRO σε δομές ελέγχου).

Με αυτόν το τρόπο καταλήγουμε σε έναν νέο ορισμό του Θεματικού Κριτηρίου, που σέβεται τη δομή του γλωσσικού συστήματος που προτείνουν οι Jackendoff (1987, 1990) και Grimshaw (1990) και υιοθετούν πολλοί άλλοι μελετητές. Βέβαια, για να εξακριβωθεί αν ο νέος ορισμός είναι ακριβής και αληθής χρειάζεται να δοκιμαστεί η εφαρμογή του και σε άλλα συντακτικά φαινόμενα όπου το Θεματικό Κριτήριο αμφισβητείται (βλ. υποενότητα 1.4).

---

¹⁶ Μπορεί ένας θεματικός ρόλος να μην είναι διαθέσιμος και υπό άλλες συνθήκες, αλλά αυτό για να προσδιοριστεί απαιτεί μελέτη περισσότερων γλωσσικών φαινομένων και συντακτικών δομών. Σε κάθε περίπτωση φαίνεται ότι η διαθεσιμότητα ή μη ενός θεματικού ρόλου ή ενός ορίσματος είναι ζήτημα που ξεπερνά το Θεματικό Κριτήριο και αφορά μάλλον το ΕΕ.

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα και προβληματισμοί

5.1 Συμπεράσματα

Φτάνοντας στο τέλος της παρούσας εργασίας κρίνεται απαραίτητο να συγκεντρώσουμε τα πορίσματα που προέκυψαν από αυτή. Το αρχικό ερέθισμα περί της υπόστασης ή μη του Θεματικού Κριτηρίου στη σύγχρονη συντακτική θεωρία εξετάστηκε υπό το πρίσμα των ελλειπόντων αντικειμένων των ελληνικών. Αποτέλεσμα αυτής της εξέτασης ήταν σε πρώτο επίπεδο η συγκέντρωση μίας μεγάλης λίστας ρημάτων που μπορούν στα ελληνικά να παραλείπουν το αντικείμενό τους. Αυτή η λίστα ρημάτων επιβεβαιώθηκε από τον ΕΘΕΓ και απέκτησε μεγαλύτερη ισχύ ως εμπειρικό υλικό (κεφάλαιο 2^ο).

Σε ένα δεύτερο επίπεδο προέκυψε κατηγοριοποίηση των ελλειπόντων αντικειμένων των ελληνικών σε τρεις κατηγορίες ακολουθώντας τον Rizzi (1986) και έγινε προσπάθεια να αναλυθεί η συντακτική συμπεριφορά και οι σημασιολογικές πληροφορίες της κάθε επιμέρους κατηγορίας ελλειπόντων αντικειμένων. Με αυτόν τον τρόπο, ομαδοποιήθηκε το εμπειρικό υλικό στις κατηγορίες του αυθαίρετου ελλείποντος αντικειμένου, της ΠΑΜΟΑ και της ΠΟΣΠΑ και συζητήθηκαν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε κατηγορίας (Κεφάλαιο 3^ο).

Επιπλέον, έγινε προσπάθεια να αποσαφηνιστεί αν το ελλείπον αντικείμενο πραγματώνεται στα ελληνικά ως *pro* (όπως συμβαίνει στα Ιταλικά) ή αν δεν εισέρχεται καθόλου στην Σύνταξη και αποδείχτηκε ότι συμβαίνει το δεύτερο. Ακόμη προσδιορίστηκαν οι θεματικοί ρόλοι που φέρει αυτό το ελλείπον αντικείμενο και υιοθετήθηκε η δομή που προτείνουν οι Jackendoff (1987, 1990) και Grimshaw (1990) για την οργάνωση της γλώσσας στον ανθρώπινο εγκέφαλο με αποτέλεσμα να αναμορφωθεί και η Αρχή της Προβολής και το Θεματικό Κριτήριο. Συγκεκριμένα, αναδύθηκε η σημασία του Ενωσιολογικού Επιπέδου ως «σημείου» συγκέντρωσης των σημασιολογικών πληροφοριών κάθε κατηγορήματος και αντιστοίχισής τους σε συντακτικά ορίσματα. Τέλος, έγινε σαφές πόσο σημαντική είναι η Επίδραση και πώς καθορίζει τη διαθεσιμότητα ή μη των θεματικών ρόλων και κατ' επέκταση των ορισμάτων στα οποία αντιστοιχούν αυτοί οι θεματικοί ρόλοι (κεφάλαιο 4^ο).

5.2 Ζητήματα ανοιχτά προς περαιτέρω έρευνα

Φυσικά, η έρευνα που έγινε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί εξαντλητική και τα πορίσματά της σε αρκετές περιπτώσεις χρειάζονται επιπλέον εξέταση και επαλήθευση για να μπορούμε να τα δεχτούμε με μεγαλύτερη ασφάλεια.

Σε επίπεδο μεθοδολογικό, η συγκέντρωση των ρημάτων που μπορούν να παραλείψουν το αντικείμενό τους χρειάζεται περαιτέρω επαλήθευση από ένα ακόμη άτομο που δεν έχει τη δική μου τριβή με το υλικό και συνεπώς έχει καθαρότερη κρίση. Επίσης, θα ήταν σημαντικό να ελεγχθούν στον ΕΘΕΓ και όλα τα ρήματα που κατά την άποψή μου δεν μπορούν να παραλείψουν το αντικείμενό τους, ώστε να εξακριβωθεί αν έχει γίνει κάποιο λάθος στη δική μου κατηγοριοποίηση και αν τελικά η λίστα των ρημάτων με ελλείπον αντικείμενο μπορεί να είναι ακόμη πιο μεγάλη.

Επίσης, προβληματισμό προκαλεί το γεγονός ότι μέσα στη γενική ομοιογένεια ως προς το ποιόν ενεργείας των ρημάτων με αυθαίρετο ελλείπον αντικείμενο, υπάρχουν δύο ρήματα (*αγαπώ* και *αποσυντονίζω*) που στις προτάσεις του ΕΘΕΓ εμφανίζουν [+ συνοπτικό] ποιόν ενεργείας. Το πώς πρέπει να εξεταστούν αυτά τα δύο ρήματα και αν μπορεί να υπάρξει κάποια γενίκευση βασισμένη στη συντακτική τους συμπεριφορά είναι ένα εύλογο ερώτημα.

Ένα ακόμη ζήτημα ανοιχτό προς διερεύνηση είναι η συντακτική συμπεριφορά των ρημάτων ψυχικού πάθους. Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας φάνηκε ότι μπορούν να παραλείπουν συστηματικά το αντικείμενό τους. Το ερώτημα είναι αν υπάρχουν ρήματα ψυχικού πάθους που επιδεικνύουν την αντίθετη συμπεριφορά, που δεν μπορούν δηλαδή ποτέ να παραλείψουν το συμπλήρωμά τους.

Επιπλέον, ένα ερώτημα που προκύπτει από την έρευνα που εκπονήθηκε είναι το αν η παράλειψη της ΦΑ του Βιώνοντα σε Αιτιατική υπόκειται σε διαφορετικούς περιορισμούς και ακολουθεί άλλη διαδικασία ανάλογα με το αν αυτή η ΦΑ είναι το συντακτικό Υποκείμενο που φέρει εγγενή αιτιατική πτώση ή είναι το Αντικείμενο που φέρει δομική αιτιατική πτώση.

Θα ήταν επίσης πολύ ενδιαφέρον να ελεγχθεί ερευνητικά ποιοι είναι οι παράγοντες που απαγορεύουν στα 5/6 των μεταβατικών ρημάτων να παραλείψουν το

αντικείμενό τους. Έτσι, θα εξακριβωθεί αν η δική μου υπόθεση ότι η λογιότητα και η χαμηλή συχνότητα ενός ρήματος διαδραματίζουν κάποιον ρόλο στην μη παράλειψη του αντικειμένου έχει κάποια ισχύ.

Τέλος, κρίνεται απολύτως απαραίτητο να εξεταστεί ο νέος ορισμός του Θεματικού Κριτηρίου υπό το πρίσμα και άλλων συντακτικών φαινομένων που θέτουν υπό αμφισβήτηση την υπόστασή του ώστε να εντοπιστούν ενδεχόμενες αδυναμίες του και να οδηγηθούμε πιο κοντά σε μια ακριβέστερη αναδιατύπωσή του.

Βιβλιογραφία

- Ackema, P. & M. Schoorlemmer (1994). The middle construction and syntax-semantics interface, *Lingua* 93, 59-90.
- Ackema, P & M. Schoorlemmer (1995). Middles and nonmovement, *Linguistic Inquiry* 26 (2), 173-197.
- Ackema, P. (2015). Arguments and adjuncts, στο T. Kiss & A. Alexiadou (eds.), *Syntax – Theory and Analysis: An International Handbook*. Berlin: De Gruyter Mouton, τ. 1, 246-273.
- Alexiadou, A., E. Anagnostopoulou & Martin E. (2004). *The unaccusativity puzzle: Explorations of the syntax-lexicon interface*, Oxford: Oxford University Press.
- Alsina, A. (1992). On the Argument Structure of Causatives, *Linguistic Inquiry* 23, 517-556.
- Anagnostopoulou, E. (1996). Experiencer-Object Predicates in Greek, *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 16, 254-265.
- Anagnostopoulou, E. (1999). On Experiencers, στο A. Alexiadou, G. Horrocks & M. Stavrou (επιμ.), *Studies in Greek Syntax*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 67-93.
- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α. & Α. Φλιάτουρας (2003). Η διάκριση [ΛΟΓΙΟ] και [ΛΑΪΚΟ] στην ελληνική γλώσσα. Ορισμός και ταξινόμηση, *Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας* (Ρέθυμνο, 18-21 Σεπτεμβρίου 2003). Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Anderson, M. (2017). Affectedness, στο Everaert, M. & H. C. van Riemsdijk (επιμ.), *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, 2^η έκδ., 1-21.
- Anderson, S. R. (1971). On the Role of Deep Structure in Semantic Interpretation, *Foundations of Language* 7, 387-396.
- Anderson, S. R. (1977). Comments on the Paper by Wasow, στο P. W. Culicover, T. Wasow & A. Akmajian (επιμ.), *Formal Syntax*, Academic Press, New York, 361- 377.
- Bach, E. (1979). Control in Montague Grammar, *Linguistic Inquiry* 10, 533-581.

- Barss, A. & H. Lasnik (1986). A Note on Anaphora and Double Objects, *Linguistic Inquiry* 17, 347-354.
- Beavers, J. (2008). Scalar complexity and the structure of events, στο J. Dölling, T. Heyde-Zybatow & M. Schäfer (επιμ.), *Event structures in linguistic form and interpretation*, Berlin, Mouton de Gruyter, 245-265.
- Beavers, J. (2009). Multiple incremental themes and figure/path relations, στο T. Friedman, & S. Ito (επιμ.), *SALT XVIII*, Ithaca: Cornell University, 90-107.
- Beavers, J. (2011). On affectedness, *Natural Language & Linguistic Theory* 29, Springer, 335-370.
- Belletti, A. (1988). The Case of Unaccusatives, *Linguistic Inquiry* 19, 1-34.
- Belletti, A. & L. Rizzi (1988). Psych Verbs and θ -Theory, *Natural Language and Linguistic Theory* 6, 291-352.
- Bhatt, R., & R. Pancheva (2017). Implicit arguments, *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, 2^η εκδ., 1-35.
- Bildhauer, F. (2008). Clitic left dislocation and focus projection in Spanish, *Proceedings of the 15th International Conference on Head-Driven Phrase Structure Grammar*, CSLI publications, 346-357.
- Bouchard, D. (1985). PRO, pronominal or anaphor, *Linguistic Inquiry* 16(3), 471-477.
- Bresnan, J. (1982). Control and Complementation, στο J. Bresnan (επιμ.), *The Mental Representation of Grammatical Relations*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- Burzio, L. (1981). *Intransitive verbs and Italian auxiliaries*, Doctoral dissertation, Massachusetts Institute of Technology.
- Burzio, L. (1986). *Italian syntax: A government-binding approach*, τ. 1, Springer Science & Business Media.
- Carnie, A. (2013) [2002]. *Syntax: A Generative Introduction*, 3^η εκδ., Oxford: Wiley-Blackwell.

- Chierchia, G. (1989). A Semantics for Unaccusatives and Its Syntactic Consequences, ms., Cornell University, Ithaca, N.Y.
- Choe, Y. S. (1985). Untitled, unpublished syntax generals paper, MIT.
- Chomsky, N. (1970). Remarks on nominalization, στο R. Jacobs & P. Rosenbaum (επιμ.) *Reading in English Transformational Grammar*, Waltham: Ginn, 184-221.
- Chomsky, N. (1986a) [1981]. *Lectures on Government and Binding*, 4^η εκδ., Dordrecht: Foris Publications.
- Chomsky, N. (1986b). *Knowledge of Language: Its Nature, Origin, and Use*. New York: Praeger.
- Chomsky, N. (1994). Bare Phrase Structure, *MIT Occasional Papers in Linguistics* 5.
- Collins, C. (2005). A smuggling approach to the passive in English, *Syntax* 8 (2), 81-120.
- Comrie, B. (1976). The syntax of causative constructions, στο Shibatani (επιμ.), *The Grammar of Causative Constructions, Syntax and Semantics*, τ. 6, Academic Press, 261-311.
- Cruse, D. A. (1972). A Note of English Causatives, *Linguistic Inquiry* 3, 522-528.
- Cruse, D. A. (1973). Some thoughts on agentivity, *Journal of Linguistics* 9, 11-23.
- Crystal, D. (2003). *Λεξικό γλωσσολογίας και φωνητικής / Ντέιβιντ Κρύσταλ-μετάφραση Γιώργος Ξυδόπουλος*. -1η έκδ. -Αθήνα :Εκδόσεις Πατάκη.
- Culicover, P. & W. Wilkins (1986). Control, PRO and the Projection Principle, *Language* 62, 120-153.
- Cummins S. & Y. Roberge (2004). Null objects in French and English, στο Auger, J., Clements, J.C. & B. Vance (επιμ.), *Contemporary Approaches to Romance Linguistics: Selected papers from the 33rd Linguistic Symposium on Romance Languages (LSRL)*, John Benjamins, Amsterdam, 121-138.
- Davis, L. J. (1986). Remarks on the θ -Criterion and Case, *Linguistic Inquiry* (17.3), 564-568.

- Depiante, M. (2018). Null Complement Anaphora, στο *The Oxford Handbook of Ellipsis*, Oxford University Press, 1-27.
- Dimitriadis, A. (1994). Clitics and object drop in Modern Greek, στο *Proceedings of SCIL*, τ. 6.
- Di Sciullo, A.M. & Williams, E. (1987). *On the Definition of the Word*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Di Sciullo, A. M. (1990). Modularity and the mapping from the lexicon to the syntax, *Probus* 2, 257-290.
- Embick, D. (2003). Unaccusative Syntax and Verbal Alternations, στο A. Alexiadou, E. Anagnostopoulou & M. Everaert (επιμ.), *The Unaccusativity Puzzle*, Oxford University Press, 137–158.
- Fagan, S. M. (1988). The English middle, *Linguistic inquiry* 19 (2), 181-204.
- Fillmore, C. J. (1968). The Case for Case, στο Emmon B. & H. Emmon (επιμ.), *Universals in Linguistic Theory*, New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Fillmore, C. J. (1986). Pragmatically controlled zero anaphora, στο *Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, τ. 12, 95-107.
- Fodor, J. A. (1975). *The Language of Thought*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- Franco, J. (1990). Towards a Typology of Psych Verbs: Evidence from Spanish, στο T. Green & S. Uziel (επιμ.), *MITWPL* 12, 46-62.
- Georgopoulos, C. (1987). Psych Nouns, *Proceedings of the 1986 NELS Conference*, University of Massachusetts, Amherst.
- Giannakidou, A. & J. Merchant (1997). On the interpretation of null indefinite objects in Greek, *Studies in Greek linguistics* 17, 141-155.
- Gianollo C. & Lavidas N. (2013). Cognate Adverbials and Case in the History of Greek, *Studies in Greek Linguistics* 33, 61–75.

- Grimshaw, J. (1979). Complement selection and the lexicon, *Linguistic inquiry* 10 (2), 279-326.
- Grimshaw, J. (1987). Unaccusatives - An Overview, στο *Proceedings of NELS 17*, GLSA, University of Massachusetts, Amherst, 244-259.
- Grimshaw, J. (1990). *Argument Structure*, MIT Press, Cambridge, Mass.
- Groat, E. M. (1995). English Expletives: A Minimalist Approach, *Linguistic Inquiry* (26.2), 354-365.
- Gropen, J., S. Pinker, M. Hollander & R. Goldberg (1991). Affectedness and Direct Objects: The Role of Lexical Semantics in the Acquisition of Verb Argument Structure, *Cognition* 41, 153-195.
- Gross, T. (2010). Chains in syntax and morphology, στο *Proceedings of the 24th Pacific Asia Conference on Language, Information and Computation*, 143-152.
- Gruber, J. (1965). *Studies in Lexical Relations*, Doctoral dissertation, MIT, Cambridge, Massachusetts, στο *Lexical Structures in Syntax and Semantics*, North-Holland, Amsterdam, 1976.
- Haan, F. de. (2007). Raising as grammaticalization: the case of Germanic SEEM- verbs, *Rivista di Linguistica* (19.1), 129-150.
- Haegeman, L. (1985) The Interpretation of Inherent Objects in English, ms., University of Geneva.
- Haegeman, L. (1994) [1991]. *Introduction to Government and Binding Theory*, 2^η εκδ., Oxford: Blackwell Publishing.
- Hale, K. & J. Keyser (1986). Some transitivity alternations in English, *MIT Lexicon Project Working Papers* 7.
- Hankamer, J. & I. Sag (1976). Deep and Surface Anaphora, *Linguistic Inquiry* 7 (3), 391-428.

Haspelmath, M. (1993). More on the Typology of Inchoative/Causative Verb Alternations, στο *Causatives and Transitivity*, (επιμ.) B. Comrie & M. Polinsky, Amsterdam: John Benjamins, 87-120.

Hoekstra, T. (1992). Aspect and Θ Theory, στο Roca 1992, 145-174.

Horita, Y. (1996). English Cognate Object Constructions and Their Transitivity, *English Linguistics* 13, 221-247.

Horrocks, G. & M. Stavrou (2010). Morphological Aspect and the Distribution of Cognate Objects across Languages, στο M. Rappaport Hovav, E. Doron & I. Sichel (επιμ.), *Lexical Semantics, Syntax, and Event Structure*, Oxford: Oxford University Press, 284-308.

Huang, C. T. J. (1984). On the distribution and reference of empty pronouns, *Linguistic inquiry*, 531-574.

Irimia, M. A. (2005). Types of secondary predication. *Toronto working papers in linguistics*, 25.

Iwakura, K. (1976). Doozoku Mokutekigo to Yootaino Fukusi to Hitei (Cognate Objects, Manner Adverbials, and Negation), *Eigo Kyoiku* 25.3, 60-63

Jackendoff, R. (1972). *Semantic Interpretation in Generative Grammar*, MIT Press, Cambridge, Mass.

Jackendoff, R. (1976). Toward an Explanatory Semantic Representation, *Linguistic Inquiry* 7, 89-150.

Jackendoff, R. (1977). X-bar-Syntax: A Study of Phrase Structure, *Linguistic Inquiry Monograph* 2, Cambridge, MA: MIT Press.

Jackendoff, R. (1983). *Semantics and Cognition*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

Jackendoff, R. (1987). The Status of Thematic Relations in Linguistic Theory, *Linguistic Inquiry* 18, 369-411.

Jackendoff, R. (1990). *Semantic structures*, Cambridge, MIT Press.

Jaeggli, O. (1984). *Passives, middles and implicit arguments*, USC ms.

- Jaeggli, O. (1986). Passive, *Linguistic Inquiry* 17, 587-622.
- Jones, M. A. (1988). Cognate objects and the Case Filter, *Journal of Linguistics* 24, 89-111.
- Καλαμίδα, Α. (2013). Μορφοσυντακτική ανάλυση των ρημάτων ψυχικού πάθους της νέας ελληνικής, *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 33, 257-276.
- Kennedy, Ch. & B. Levin (2008). Measure of Change: The adjectival core of degree achievements, στο Louise McNally & Chris Kennedy (επιμ.) *Adjectives and Adverbs: Syntax, semantics, and discourse*, Oxford: Oxford University Press, 156- 182.
- Kenny, A. (1963). *Actions, Emotion and Will*, Humanities Press.
- Kordoni, V. (2001). Linking Experiencer-Subject Psych Verb Constructions in Modern Greek, στο D. P. Flickinger and A. Kathol (επιμ.), *Proceedings of the HPSG-2000 Conference*, University of California, Berkeley, 198–213, CSLI Publications.
- Kornai, A. & P. K. Geoffrey (1990). The X-bar theory of phrase structure, *Language* 66, 24-50.
- Lasnik, H. (1992). Case and Expletives: Notes toward a Parametric Account, *Linguistic Inquiry* (23.3), 381-405.
- Larson, R. K. (1988). On the double object construction, *Linguistic Inquiry* 19 (3), 335-391.
- Lavidas, N. (2013). Null and cognate objects and changes in (in)transitivity: Evidence from the history of English, *Acta Linguistica Hungarica* 60 (1), 69-106.
- Levin B. & M. Rappaport Hovav (1989). An Approach to Unaccusative Mismatches, στο *Proceedings of NELS 19*, GLSA, University of Massachusetts, Amherst, 314-328.
- Levin B. & M. Rappaport Hovav (1992). The Lexical Semantics of Verbs of Motion: The Perspective from Unaccusativity, στο *Roca* 1992, 247-269.
- Levin, B. (1993). *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*, The University of Chicago Press.

Levin, B. & M. Rappaport Hovav (1995). *Unaccusativity: At the Syntax-Lexical Semantics Interface*, Cambridge, Ma.: MIT Press.

Li, Yafei (1995). The thematic hierarchy and causativity, *Natural Language and Linguistic Theory* 13, 255-282.

Macfarland, T. (1994). Event Arguments: Insights from Cognate Objects, paper presented at the 68th Annual Meeting of Linguistic Society of America.

Macfarland, T. (1995). *Cognate objects and the argument/adjunct distinction in English*, Doctoral dissertation, Northwestern University.

Mallén, E. (1991). A syntactic analysis of secondary predication in Spanish, *Journal of Linguistics*, 27(2), 375-403.

Marantz, A. (1984). *On the Nature of Grammatical Relations*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.

Marantz, A. (1991). Case and Licensing, *Proceedings of ESCOL*, 234-251.

Massam, D. (1990). Cognate Objects and Thematic Objects, *Canadian Journal of Linguistics* 35, 161-190.

Masullo, P. J. (1993). Two Types of Quirky Subjects: Spanish vs. Icelandic, *Proceedings of NELS* 23, 303-317.

Matsumoto, M. (1992). The Status of Cognate Objects, *Eibun Gakkaishi (The Bulletin of the English Society)* 37, Osaka Kyoiku University, 45-64.

Matsumoto, M. (1996). The Syntax and Semantics of the Cognate Object Construction, *English Linguistics* 13, Osaka Kyoiku University, 199-220.

Mittwoch, B. (1985). Cognate objects as reflections of Davidsonian event arguments, στο S. Rothstein (επιμ.), *Events and grammar*, Dordrecht: Kluwer, 309-332.

Μόζερ, Α. (2007). Άποψη, χρόνος και ιστορία, *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 27.

Μόζερ, Α. (2009). Άποψη και Χρόνος στην Ιστορία της Ελληνικής, *Περιοδικό Παρουσία: Παράρτημα 77*, 2^η έκδ., Αθήνα

- Moltmann, F. (1990). Nominal and Clausal Event Predicates, *CLS* 25, 300-314.
- Mourelatos, A. P. (1978). Events, processes, and states, *Linguistics and philosophy*, 2(3), 415-434.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας*, 2^η έκδ., Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα.
- Nakajima, H. (2006). Adverbial cognate objects, *Linguistic Inquiry* 37, 674-684.
- Napoli, D. J. (1983). Missing complement sentences in English: A base analysis of null complement anaphora, *Linguistic Analysis Seattle, Wash.*, 12(1), 1-28.
- Pereltsvaig, A. (2002). Cognate objects in Modern and Biblical Hebrew, στο J. Ouhalla and U. Shlonsky (επιμ.), *Themes and issues in Arabic and Hebrew*, Dordrecht: Kluwer, 107-136.
- Perlmutter, D. M. (1978). Impersonal Passives and the Unaccusative Hypothesis, στο *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, Berkeley Linguistics Society, University of California, Berkeley, 157-189.
- Perlmutter, D. M. and P. M. Postal (1984). The I-advancement exclusiveness law, στο D. M. Perlmutter and C. Rosen (επιμ.), *Studies in relational grammar 2*, Chicago: University of Chicago Press, 81-125.
- Pesetsky, D. (1987). Binding Problems with Experiencer Verbs, *LI* 18, 126-140
- Pesetsky, D. (1988). Psych predicates, universal alignment and lexical decomposition, paper presented at UCLA Conference on the Lexicon and Syntax.
- Postal, P. (1970). *Cross Over Phenomena*, Holt, Rinehart and Winston, New York.
- Rapoport, T. R. (1990). Secondary predication and the lexical representation of verbs, *Machine Translation*, 5(1), 31-55.
- Rapoport, T. R. (1993). Stage and adjunct predicates: Licensing and structure in secondary predication constructions, στο *Knowledge and language*, Springer, Dordrecht, 157-182.

- Rappaport, M. & B. Levin (1988). What to Do with Θ -Roles, στο W. Wilkins (1988), 7-36.
- Real-Puigdollers, C. (2008). The Nature of Cognate Objects. A Syntactic Approach, *Proceedings of ConSOLE XVI*, 157-178.
- Rice, S. (1988). Unlikely Lexical Entries, *BLS* 14, 202-212.
- Rizzi, L. (1986). Null objects in Italian and the theory of pro, *Linguistic inquiry*, 17(3), 501-558.
- Rizzi, L. (1988). *On Referential Indices*, ms.
- Rosen, C. (1984). The Interface between Semantic Roles and Initial Grammatical Relations, στο D. Perlmutter and C. Rosen (επιμ.), 1984, 38-81.
- Ρούσσου, Ά., (2015). *Σύνταξη*. [ηλεκτρ. βιβλ.], Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/581>.
- Sag, I. (1976). Jorge Hankamer Deep and Surface Anaphora, *Linguistic inquiry* 7 (3), 391-428.
- Sailer, M. (2010). The family of English cognate object constructions, στο *Head-Driven Phrase Structure Grammar (HPSG) 17*, (επιμ.) Stefan Müller, Stanford: CSLI Publications, 191–211.
- Saltarelli, M. (1988). VP-Nominative constructions in Italian, paper read at the LSRL 18, April 7, University of Illinois at Champaign-Urbana.
- Scheepers, C., Hemforth, B., & Konieczny, L. (2000). Linking syntactic functions with thematic roles: Psych-verbs and the resolution of subject-object ambiguity, στο B. Hemforth & L. Konieczny (επιμ.), *German sentence processing*, Dordrecht, the Netherlands: Kluwer, 95-135.
- Selkirk, E.O. (1982). *The syntax of words*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Sells, Peter (1985). Lectures on contemporary syntactic theories, *CSLI Lecture Notes 3*, Stanford: Center for the Study of Language and Information, Chicago: University of Chicago Press.

- Shopen, T. (1972). *A generative theory of ellipsis*, unpublished Doctoral dissertation, UCLA [Available from Indiana University Linguistics Club, Indiana University, Bloomington, Indiana.].
- Shopen, T. (1973). Ellipsis as grammatical indeterminacy, *Foundations of language*, 10 (1), 65-77.
- Stowell, T. (1981). *Origins of Phrase Structure*, Doctoral dissertation, MIT, Cambridge, Massachusetts.
- Stowell, T. (1986). Psych-Movement in the Mapping from D-structure to Logical Form, GLOW abstract.
- Talmy, L. (1985). Force Dynamics in Language and Thought, στο *Papers from the Twenty-first Regional Meeting*, Chicago Linguistic Society, University of Chicago, Chicago, Illinois.
- Τζεβελέκου, Μ. (1988). Χρόνος, ρηματική όψη και ποιόν ενεργείας: πλευρές των σχέσεων τους, *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* 9, 369-388.
- Tsimpili, I. M. (1989). On the Properties of the Passive Affix in Modern Greek, *UCL Working Papers in Linguistics* 1, 235-260.
- Van der Linden, E., & Sleeman, P. (2007). Clitic dislocation: evidence for a low topic position, στο Los, B., van Koppen, M. (επιμ.), *Linguistics in the Netherlands 2007*, John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia, 173-187.
- Varlokosta, S. & N. Hornstein (1993). A Bound Pronoun in Modern Greek, *Natural Language and Linguistic Theory* 11, 175-195.
- Vendler, Z. (1957). Verbs and Times, *The Philosophical Review* 66, Duke University Press, 143-160.
- Vendler, Z. (1967). *Linguistics in Philosophy*, Cornell University Press, Ithaca, NY.
- Verhoeven, E. (2014). Thematic prominence and animacy asymmetries. Evidence from a cross-linguistic production study, *Lingua* 143, 129–161.

Voorst, J. G. van (1993). *The Semantic Structure of Causative Constructions*, ms., Université du Québec à Montréal

Washio, R. (1997). Resultatives, compositionality, and language variation, *Journal of East Asian Linguistics* 6, 1-49.

Williams, E. (1981). Argument Structure and Morphology, *The Linguistic Review* 1, 81-114.

Winkler, S. (2011). *Focus and secondary predication* (Vol. 43). Walter de Gruyter.

Wurff, Wim van der (1997). Reconstruction and reconstructibility: Proto-Indo-European and the typology of null objects, στο J. Fisiak (επιμ.), *Linguistic reconstruction and typology*, Berlin & New York: Mouton de Gruyter, 337-356.

Χαραλαμπάκης, Χ. (2014). *Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας*, Ακαδημία Αθηνών.

Παράρτημα

A (442)

αισθάνομαι			
ακοντίζω	αναβοσβήνω (αντιμ.)	ανακτώ	ανασυγκροτώ
ακουμπώ	ανάβω (αντιμ.)	ανακυκώ	ανασυνδέω
ακουρμάζομαι	αναγγέλλω	αναλογίζομαι	ανασυνθέτω
ακριβαίνω (αντιμ.)	αναγκάζω	αναλύω	ανασυνιστώ
ακριβοπληρώνω	αναγνωρίζω	αναλώνω	ανασυντάσσω
ακριβοπουλώ	αναγορεύω	αναμασώ	ανασύρω
ακροάζομαι	αναγράφω	αναμειγνύω	ανασυστήνω
ακρώμαι	ανάγω	αναμετρώ	ανασχηματίζω
ακρωτηριάζω	αναδασώνω	αναμηρυκάζω	αναταράσσω
ακτινογραφώ	αναδεικνύω	αναμισθώνω	ανατέμνω
ακυρώνω	αναδεύω	αναμορφώνω	ανατιμώ
αλαλιάζω (αντιμ.)	αναδέχομαι	αναμοχλεύω	ανατινάζω
αλαργεύω (αντιμ.)	αναδημοσιεύω	αναπαλαιώνω	ανατοκίζω
αλατίζω	αναδιαρθρώνω	αναπάλλω	ανατοποθετώ
αλαφιάζω	αναδίδω	αναπαράγω	ανατρέπω
αλεγράρω (αντιμ.)	αναδιοργανώνω	αναπαριστάνω	ανατρέφω
αλείφω	αναδιφώ	αναπαύω	ανατρέχω
αλίζω	αναδομώ	αναπέμπω	ανατυπώνω
αλλάζω (αντιμ.)	αναζητώ	αναπλάθω	αναφέρω
αλλοιώνω	αναζωπυρώνω	αναπληρώνω	αναφλέγω
αλμυρίζω	αναθερμαίνω	αναποδογουρίζω (αντιμ.)	αναχαιτίζω
αλφαβητίζω	αναθέτω	αναπολώ	αναχωματίζω
αλφαδιάζω	αναιρώ	αναπροσαρμόζω	αναχωνεύω
αλώνω	ανακαθίζω (αντιμ.)	αναπροσδιορίζω	αναψύχω
αμαυρώνω	ανακαινίζω	αναπτερώνω	ανδραποδίζω
αμβλύνω	ανακαλύπτω	αναπτύσσω	ανδρώνω
αμβλύνω	ανακαλώ	αναρρίπτω	ανεγείρω
αμείβω	ανακαταλαμβάνω	αναρροφώ	ανεμίζω (αντιμ.)
αμελώ	ανακατανέμω	αναρρυθμίζω	ανευρίσκω
αμμοβολώ	ανακατασκευάζω	αναρτώ	ανεφοδιάζω
αμνηστεύω	ανακατατάσσω	ανασηκώνω	ανέχομαι
αμολάω	ανακατεύω	ανασκαλεύω	ανησυχώ (κάποιον)
αμπαρώνω	ανακηρύσσω	ανασκάπτω	ανθίζομαι
αμφισβητώ	ανακινώ	ανασκευάζω	ανιχνεύω

αναβαθμίζω	ανακλώ	ανασπώ	ανοιγοκλείνω (αντιμ.)
αναβάλλω	ανακοινώνω	αναστατώνω	ανοίγω (αντιμ.)
αναβαπτίζω	ανακόπτω	αναστέλλω	ανορθώνω
αναβιβάζω	ανακρεμώ	αναστηλώνω	ανορύσσω
αναβιώνω (αντιμ.)	ανακρίνω	αναστρέφω	ανοσοποιώ
			ανοστίζω (αντιμ.)

Α			
ανταλλάσσω	απαγκιστρώνω	αποδεσμεύω	αποκρυπτογράφω
ανταμείβω	απαθανατίζω	αποδέχομαι	αποκρύπτω
ανταμώνω	απαιτώ	αποδημώ	αποκρυσταλλώνω
ανταπαιτώ	απαλείφω	αποδιαρθρώνω	αποκτώ
ανταποδίδω	απαλλάσσω	αποδιοργανώνω	αποκωδικοποιώ
αντιβαίνω	απαλοτριώνω	αποδιώχνω	απολακτίζω
αντιβάλλω	απαλύνω	αποδυναμώνω	απολαμβάνω
αντιδιαστέλλω	απαμβλύνω	αποδύομαι	απολαύω
αντιθέτω	απανθρακώνω	αποζευνύνω	απολείπω
αντικαθιστώ	απαξιώνω	αποζημιώνω	απολεπίζω
αντικαθρεφτίζω	απαριθμώ	αποζητώ	απολιθώνω
αντικατοπτρίζω	απαρνούμαι	αποζουρλαίνω	απολιπαίνω
αντικειμενοποιώ	απασχολώ	αποθαλασσώνω	απολλύω
αντικόβω	απατώ	αποθεματοποιώ	απολυμαίνω
αντικρίζω/-ύζω	απεγκλωβίζω	αποθεραπεύω	απολύω
αντικρούω	απεικονίζω	αποθερίζω	απολωλαίνω
αντιλαμβάνομαι	απειλώ	αποθέτω	απομαγνητοφωνώ
αντιμάχομαι	απεκδέχομαι	αποθεώνω	απομαζικοποιώ
αντιμετωπίζω	απεκδύομαι	αποθηκεύω	απομαθαίνω
αντιμηνύω	απεκκρίνω	αποθησαυρίζω	απομακρύνω
αντιπαλεύω	απελαύνω	αποικίζω	απομιμούμαι
αντιπαραβάλλω	απελευθερώνω	αποικώ	απομυζώ
αντιπαραθέτω	απεμπολώ	αποκαθαίρω	απομυθοποιώ
αντιπαρατάσσω	απενεργοποιώ	αποκαθηλώνω	απονέμω
αντιπαρέρχομαι	απεργάζομαι	αποκαθιστώ	αποξυραίνω
αντιποιούμαι	απευθύνω	αποκαίω	αποπαίρνω
αντιπολιτεύομαι	απεύχομαι	αποκαλύπτω	αποπειρώμαι
αντιπροσωπεύω	απεχθάνομαι	αποκαλώ	αποπέμπω
αντιπροτείνω	απηχώ	αποκαρώνω	αποπερατώνω
αντισταθμίζω	απιθώνω	αποκεφαλίζω	αποπίνω
αντιστοιχίζω	απλογραφώ	αποκηρύσσω	αποπλανώ
αντιστοιχώ	απλοποιώ	αποκλείω	αποπλένω
αντιστρατεύομαι	απλουστεύω	αποκληρώνω	αποπληρώνω
αντιστρέφω	αποβαρβαρώνω	αποκλιμακώνω	αποπνευματώνω

αντιτάσσω	αποβιβάζω	αποκλίνω	αποπνέω
αντιτείνω	αποβλέπω	αποκομίζω	αποποινικοποιώ
αντιτίθεμαι	απογειώνω	αποκόπτω	αποποιούμαι
αντλώ	απογοητεύω	αποκορυφώνω	αποπροσωπιώ
ανυμνώ	απογυμνώνω	αποκουτιαίνω	αποπτύω
ανυψώνω	αποδεικνύω	αποκουφαίνω	αποπωματίζω
αξιολογώ	αποδεκατίζω	αποκρατικοποιώ	απορρέω
αξιοποιώ	αποδελτιώνω	αποκρούω	απορρίπτω

Α		
απορφανίζω	αποτεφρώνω	αρμόζω
αποσαθρώνω	αποτιμώ	αρπάζω
αποσαφηνίζω	αποτινάζω	αρραβωνιάζω
αποσβένω	αποτίνω/αποτίω	αρρωσταίνω (αντιμ.)
αποσβολώνω	αποτοιχίζω	αρταίνω/αρτύνω
αποσεΐω	αποτολμώ	αρύομαι
αποσιωπώ	αποτραβώ	αρχαιοθετώ
αποσκληρώνω	αποτρελαίνω	ασημοκαπνίζω
αποσκοπώ	αποτρέπω	ασκώ
αποσκορακίζω	αποτρίβω	ασπάζομαι
αποσοβώ	αποτριχώνω	ασπρίζω (αντιμ.)
αποσπώ	αποτρυγώ	αστικοποιώ
αποστάζω	αποτυπώνω	ασφαλίζω
αποσταθεροποιώ	αποτυφλώνω	ασφαλτώνω
αποστερούμαι	αποφαίνομαι	ασχημαίνω (αντιμ.)
αποστομώνω	αποφέρω	ασχημίζω (αντιμ.)
αποστραβώνω	αποφεύγω	ατενίζω
αποστραγγίζω	αποφλοιώνω	ατιμάζω
αποστρατεύω	αποφράζω	ατομικεύω
αποστρατιωτικοποιώ	αποφυλακίζω	ατσαλώνω
αποστρέφω	αποχαιρετίζω	αυλακώνω

αποστρογγυλεύω	αποχαιρετώ	αυξάνω (αντιμ.)
αποσυγκεντρώνω	αποχαλινώνω	αυτονομώ
αποσυγχρονίζω	αποχαλώ (αντιμ.)	αυτώνω
αποσυμπιέζω	αποχαρακτηρίζω	αφαιρώ
αποσυμφωρώ	αποχερσώνω	αφαλοκόβω
αποσυναρμολογώ	αποχρωματίζω	αφανίζω
αποσυνδέω	αποχερσώνω	αφαρπάζω
αποσυνθέτω	αποχρωματίζω	αφηγούμαι
αποσυρράπτω	αποκτώ	αφήνω
αποσύρω	αποχωρίζω	αφιερώνω
αποσφραγίζω	αραδιάζω	αφίσταμαι
αποσχηματίζω	αραιώνω (αντιμ.)	αφορίζω
αποσώνω	αργάζω	αφοσιώνομαι
αποτάσσομαι	αρδεύω	αφυδατώνω
αποτείνομαι	αρέσκομαι	αχνίζω (αντιμ.)
αποτείνω	αρθρώνω	αχρηστεύω
αποτελειώνω	αριθμώ	αψηφώ
αποτελεμάτωνω	αρματώνω	

B (42)	
βάζω	βιδώνω (αντιμ.)
βαθαίνω (αντιμ.)	βιοδιασπώ
βαθμονομώ	βιτσίζω
βαθουλώνω (αντιμ.)	βιώνω
βαπτίζω	βλαστολογώ
βαραθρώνω	βολεύω
βαραίνω (αντιμ.)	βολιδοσκοπώ
βαρελιάζω	βολίζω
βασανίζω	βομβαρδίζω
βασίζω	βουβαίνω
βαστάζω	βουλιάζω (αντιμ.)
βατεύω	βούλομαι
βατσινιάζω	βραβεύω
βγάζω	βράζω (αντιμ.)
βδελύττομαι	βραχυκυκλώνω (αντιμ.)
βεβαιώνω	βρίθω (αντιμ.)
βεβηλώνω	βρομάω (αντιμ.)
βελτιστοποιώ	βρομίζω (αντιμ.)

βελτιώνω	βροντάω (αντιμ.) με τη σημασία «χτυπώ»
βιάζω	βυθίζω
βιγλίζω	βυσματώνω

Γ (57)	
γαζώνω (κυριολεκτικά)	γκρεμίζω
γαλβανίζω (κυριολεκτικά)	γκριζάρω (αντιμ.)
γαληνεύω (αντιμ.)	γκρουπάρω
γαλουχώγαμώ	γλείφω
γαντζώνω	γλιτσιαζώ (αντιμ.)
γανώνω	γλυκαίνω (αντιμ.)
γαργαλώ	γλυτώνω (αντιμ.)
γαρνίρω	γλυφαίνω/ γλύφω (αντιμ.)
γδέρνω	γλωσσοτρώ(γ)ω
γδύνω	γνέθω
γειώνω	γνέφω
γελοιοποιώ	γνωματεύω
γελώ (με τη σημασία «κοροϊδεύω»)	γνωστοποιώ
γεμίζω/ γιομίζω (αντιμ.)	γομώνω
γέμω	γονιμοποιώ
γεραίρω	γουρλώνω (αντιμ.)
γεράζω/ γερνώ (αντιμ.)	γραδάρω
γεφυρώνω	γραμματοσημαίνω
γεωγραφώ	γραμμοφωνώ
γηροκομώ	γραπώνω
γητεύω (κυριολεκτικά)	γρασάρω
γιαουρτώνω	γυαλίζω (αντιμ.)
γιατρεύω (κυριολεκτικά)	γυμνάζω
γιατροπορεύω	γυμνώνω
γιγαντώνω	γυρεύω
γιορτάζω ως μτβ. (διαφορετική σημασία ως μτβ. και ως αμετ.)	γυρίζω ως μτβ. (αντιμ.)
γκαντεμιάζω	γυψώνω
γκαστρώνω	γωνιάζω
γκετοποιώ	

Δ (194)		
δαιμονίζω	διαβολοστέλνω	διαλαλώ
δαιμονοποιώ	διαβουκολώ	διαλμβάνω
δαμάζω	διαβρέχω	διαλανθάνω
δανείζω	διαβρώνω	διαλέγομαι
δανειοδοτώ	διαγιγνώσκω	διαλευκαίνω
δαπανώ	διαγουμίζω	διαμαρτυρώ
δασκαλεύω	διαγραμμίζω	διαμελίζω
δασμολογώ	διαγράφω	διαμετακομίζω
δασύνω	διαδέχομαι	διαμηνύω
δασώνω (με τη σημασία φυτεύω δέντρα)	διαδίδω	διαμοιράζω
δαυλίζω	διαδραματίζω	διαμορφώνω
δειγματίζω	διαζευγνύω	διαμφισβητώ
δείχνω	διαθερμαίνω	διανέμω
δεκάζω	διαθέτω	διανθίζω
δεκατίζω	διαθρυλώ	διανοίγω
δεντρώνω (με τη σημασία φυτεύω δέντρα)	διαίρω	διαννοούμαι (με τη σημασία «αντιλαμβάνομαι»)
δένω (ναυτικός όρος) (αντιμ.)	δαισθάνομαι	διανύω
δεξιώνομαι	δαιωνίζω	διαλίζω
δεσμεύω	διακανονίζω	διαπεραιώνω
δεσμός	διακατέχω	διαπερνώ
δεσπόζω	διακηρύσσω	διαπιστεύω
δηλητηριάζω	διακινδυνεύω	διαπιστώνω
δηλοποιώ	διακινώ	διαπλάσσω/ διαπλάθω
δηλώνω	διακομίζω	διαπνέω
δημεύω	διακονώ	διαπομπεύω
δημοπρατώ	διακορεύω	διαπορθμεύω
δημοσιεύω	διακοσμώ	διαποτίζω
δηώνω	διακρατώ	διαρθρώνω
διαβαθμίζω	διακριβώνω	διαρπάζω
διαβεβαιώνω	διακρίνω (με τη σημασία «βλέπω»)	διαρρέω

διαβιβάζω	διακυβεύω	διαρρηγνύω
διαβλέπω	διακωμωδώ	διαρρυθμίζω
Δ		
διασαλεύω	διαχειρίζομαι	διογκώνω
διασαλπίζω	διαχωρίζω	διομολογώ
διασαφηνίζω	διαψεύδω	διοργανώνω
διασαφώ	διαψύχω	διορίζω
διασεΐω	διβολίζω	διορύσσω
διασκεδάζω (αντιμ.)	διεγείρω	διοχετεύω
διασκελίζω	δεισδύω	διπλαρώνω
διασκορπίζω	διεκδικώ	διπλασιάζω
διασπαθίζω	διεκπεραιώνω	διπλώνω (αντιμ.)
διασπείρω	διεκτραγώδω	δυλίζω
διασπώ	διελέγχω	διώκω
διασταυρώνω	διεμβολίζω	διώχνω
διαστέλλω	διενεργώ	δολιεύομαι
διασυνδέω	διεξάγω	δολοφονώ
διασύρω	διεξέρχομαι	δολώνω (με τη σημασία «εξαπατώ»)
διασφαλίζω	διέπω	δονώ
διασχίζω	διερευνώ	δοξάζω
διασώζω	διερμηνεύω	δραματοποιώ
διαταράσσω	διέρχομαι	δρασκελίζω
διατείνομαι	διερωτώμαι	δραστηριοποιώ
διατηρώ	διευθετώ	δράττομαι
διατίθεμαι (ως μτβ.)	διευθύνω	δραχμοποιώ
διατρανώνω	διευκρινίζω	δρεπανίζω
διατρέφω	διευρύνω	δρέπω
διατρέχω	διηγούμαι	δρομολογώ
διατρυπώ	διηθώ	δύναμαι
διατυμπανίζω	δισχυρίζομαι	δυναμιτίζω
διατυπώνω	δικαιοδοτώ	δυναμώνω (αντιμ.)
διαφημίζω	δικαιολογώ	δυναστεύω
διαφορίζω	δικαιούμαι	δυσαρεστώ

διαφοροποιώ	δικαιώνω	δυσφημίζω/ δυσφημώ
διαχαράσσω	δικτυώνω	δυσχεραίνω
		δωρίζω
		δωροδοκώ

Ε (393)		
εγγράφω	εισφέρω	εκλογικεύω
εγγυώμαι	εισχωρώ	εκλύω
εγείρω	εκατοστιζώ	εκμαιεύω
εγκαθιδρύω	εκβαθύνω	εκμανθάνω
εγκαθιστώ	εκβάλλω (με τη σημασία «αποβάλλω/ βγάζω έξω»)	εκμεταλλεύομαι
εγκαινιάζω	εκβιάζω	εκμετρώνω
εγκαλώ	εκβράζω	εκμηδενίζω
εγκαρδιώνω	εκβραχίζω	εκμισθώνω
εξκατασπείρω	εκγυμνάζω	εκμοντερνίζω
εγκεντρίζω	εκδέρω	εκμυζώνω
εγκιβωτίζω	εκδηλώνω	εκμυστηρεύομαι
εγκλείω	εκδίδω	εκναυλώνω
εγκλωβίζω	εκδικάζω	εκνευρίζω
εγκολλώ	εκδιπλώνω	εκπαιδεύω
εγκολπώνομαι	εκδιώκω	εκπαραθυρώνω
εγκρίνω	εκζητώ	εκπαρθενεύω
εγκρύπτω	εκθειάζω	εκπέμπω
εγκυμονώ (με τη μεταφορική σημασία «εμπεριέχω»)	εκθεμελιώνω	εκπλειστηριάζω
εγκύπτω/ ενσκήπτω	εκθέτω	εκπληρώνω
εγκωμιάζω	εκθρονίζω	εκποιώ
εγχαράσσω	εκκαλώ	εκπονώνω
εγχέω	εκκαμινεύω	εκπορθμώνω
εδράζω	εκκενώνω	εκπροσωπώνω
εδραιώνω	εκκλητεύω	εκπωματίζω
ειδοποιώ	εκκοκίζω	εκριζώνω
ειδολοποιώ	εκκρίνω	εκσλαβίζω
εικάζω	εκκρούω	εκστομίζω
εικονίζω	εκλαϊκεύω	εκστρατεύω

εικοσαπλασιάζω	εκλαμβάνω	εκσυγχρονίζω
εισάγω	εκλατινίζω	εκσφενδονίζω
εισακούω	εκλέγω	εκταμιεύω
εισηγούμαι	εκλεπτύνω	εκτείνω
εισπράττω	εκλιπαρώ	εκτελώ

Ε		
εκτελωνίζω	ελλιμενίζω	ενθαρρύνω
εκτινάσσω	εμβάζω	ενθέτω
εκτίνω	εμβάλλω	ενισχύω
εκτονώνω	εβαπτίζω	εννοώ
εκτοξεύω	εμβολιάζω	ενοικιάζω
εκτοπίζω	εμβολίζω	ενοποιώ
εκτουρκίζω	εμπαίζω	ενορχηστρώνω
εκτραχύνω	εμπεδώνω	ενοχοποιώ
εκτρέπω	εμπεριέχω	ενσαρκώνω
εκτροχιάζω	εμπερικλείω	ενσπείρω
εκτυλίσσω	εμπιστεύομαι	ενσταλάζω
εκτυπώνω	εμπλέκω	ενστερνίζομαι
εκτυφλώνω	εμπλουτίζω	ενσφηνώνω
εκφέρω	εμποδίζω	εντάσσω
εκφεύγω	εμποιώ	ενταφιάζω
εκφοβίζω	εμποτίζω	εντείνω
εκφορτίζω	εμφαίνω	εντέλλομαι
εκφορτώνω	εμφανίζω	εντοπίζω
εκφράζω	εμφαλιώνω	εντυπώνω
εκφωνώ	εμφυσώ	ενώνω
εκχερσώνω	ενάγω	ενωτίζομαι
εκχέω	εναλάσσω	εξαγγέλλω
εκχριστιανίζω	εναποθέτω	εξαγοράζω
εκχύνω	εναποθηκεύω	εξάγω
εκχωματώνω	εναρμονίζω	εξαερίζω
εκχωρώ	εναρχειώνω	εξαιρώ
ελαιοχρωματίζω	ενασκώ	εξακοντίζω
ελαττώνω	ενασμενίζομαι	εξακριβώνω
ελαφρώνω (αντιμ.)	ενδιαφέρω	εξαλείφω
ελέγχω	ενδυναμώνω	εξαναγκάζω
ελεεινολογώ	ενεργώ (με τη σημασία «κάνω»)	εξανδραποδίζω

ελευθερώνω	ενεχυριάζω	εξανεμίζω
ελεώ	ενέχω	εξαντλώ
		εξαπατώ

Ε		
εξαπλώνω	εξισορροπώ	επαναπατρίζω
εξαπολύω	εξιστορώ	επανασυνθέτω
εξάπτω	εξιτάρω	επαναφέρω
εξαργυρώνω	εξιχνιάζω	επανδρώνω
εξαρθρώνω	εξοβελίζω	επανεκδίδω
εξαρτίζω	εξογκώνω	επαργυρώνω
εξαρτώ	εξοικειώνω	επαυξάνω
εξαρχαίζω	εξοικονομώ	επεκτείνω
εξασθενίζω	εξομαλίζω	επεξεργάζομαι
εξασκώ	εξομαλύνω	επέχω
εξασφαλίζω	εξομοιώνω	επηρεάζω
εξατμίζω	εξοντώνω	επιβάλλω
εξατομικεύω	εξονυχίζω	επιβαρύνω
εξαϋλώνω	εξοπλίζω	επιβεβαιώνω
εξαφανίζω	εξοργίζω	επιβιβάζω
εξαχρειώνω	εξορκίζω	επιβοηθώ
εξεγείρω	εξορύσσω	επιβουλεύομαι
εξειδικεύω	εξουδετερώνω	επιβραβεύω
εξεικονίζω	εξουσιοδοτώ	επιβραδύνω
εξελέγχω	εξυβρίζω	επιγράφω
εξελίσσω	εξυγιαίνω	επιδαψιλεύω
εξελληνίζω	εξυμνώ	επιδεικνύω
εξεμώ	εξυφαίνω	επιδεινώνω
εξερεθίζω	εξυψώνω	επιδένω
εξερευνώ	εξωραίζω	επιδέχομαι
εξευγενίζω	εξωτερικεύω	επιδίδω
εξευμενίζω	εορτάζω (αντιμ.)	επιδικάζω
εξευρωπαίζω	επαγγέλλομαι	επιδιορθώνω
εξευτελίζω	επαινώ	επιδιώκω
εξηγώ	επαληθεύω	επιδοτώ
εξημερώνω	επανάγω	επιζητώ
εξισλαμίζω	επανακτώ	επιθυμώ

Ε		
επικαιροποιώ	επιστρέφω (ως μτβ.)	εφαρμόζω (με τη σημασία «κάνω»)
επικαλύπτω	επισυνάπτω	εφελκύω
επικαρπούμαι	επισύρω	εφευρίσκω
επικασσιτερώνω	επισφραγίζω	εφυαλώνω
επικηρύσσω	επισωρεύω	εχθρεύομαι
επικοινωνώ (κάτι) (ως μτβ,)	επιτάσσω	έχω
επικολλώ	επιτείνω	
επικυρώνω	επιτελώ	εργάζομαι (με τη σημασία «επεξεργάζομαι»)
επιλύω	επιτηρώ	ερεθίζω
επιμελούμαι	επιτιμώ	ερείδομαι
επιμερίζω	επιτρέπω	ερειπώνω (αντιμ.)
επιμεταλλώνω	επιτροπεύω	ερευνώ
επιμετρώνω	επιφορτίζω	ερημώνω (αντιμ.)
επιμηκύνω	επιφυλάσσω	ερμηνεύω (με τη σημασία «εξηγώ»)
επιμολύνω	επιχειρώ	ερυθραίνω (αντιμ.)
επιμορφώνω	επιχορηγώ	ερωτώ/ρωτώ
επινικελώνω	επιχρίω	εστιάζω
επινοώ	επιχρυσώνω	εσωτερικεύω
επιπλήττω	επιχωματώνω	ετεροχρονίζω
επιπλώνω	επιψαύω	ετοιμάζω
επιπωματίζω	εποικίζω	ετυμολογώ
επιρρίπτω	επονομάζω	ευαγγελίζομαι
επισείω	εποπτεύω	ευαρεστώ
επισημαίνω	επουλώνω	ευγνωμονώ
επισημοποιώ	εποφθαλμιώ	ευδαιμονίζω
επισιτίζω	επωάζω	εκθειάζω
επισκέπτομαι	επωμίζομαι	ευθυγραμμίζω
επισμαλώνω	ερανίζομαι	ευκολύνω
επισπεύδω	ευτελίζω	ευλαβούμαι
επιστάζω (αντιμ.)	ευτρεπίζω	ευνουχίζω
επιστεγάζω	ευχαριστώ	ευνοώ
επιστρατεύω	εύχομαι	ευοδώνω
		ευπρεπίζω
		ευρετηριάζω

Ζ (22)	Η (22)	Θ (41)	
ζαλώνω	ηδύνω	θάβω	θηλάζω (αντιμ.)
ζαρώνω (αντιμ.)	ηθικοποιώ	θαλασσώνω	θηλιάζω
ζαχαρώνω	ηλεκτροδοτώ	θαμπώνω (αντιμ.) (με τη σημ. γίνομαι θαμπός)	θηλυκώνω (αντιμ.)
ζεματίζω	ηλεκτρολύω	θανατώνω	θησαυρίζω (με τη σημασία συγκεντρώνω ομοειδή στοιχεία)
ζεματώ (αντιμ.)	ηλεκτρονικοποιώ	θαρρώ	θίγω
ζεσταίνω (αντιμ.)	ηλεκτροφωτίζω	θαυμάζω	θολώνω (με την κυριολεκτική σημασία)
ζευγαρίζω	ημερεύω (αντιμ.)	θειαφίζω	θορυβώ (με τη σημασία «ανησυχώ»)
ζευγαρώνω (αντιμ.)	ημερώνω (αντιμ.)	θέλω	θραύω
ζευγνώνω	ηρεμώ (αντιμ.)	θεμελιώνω	θρέφω
ζεύω	ηρωποιώ	θεοποιώ	θρονιάζω (αντιμ.)
ζηλώ	ησκίωνω	θεραπεύω	θρυμματίζω
ζορίζω (αντιμ.)	ησυχάζω (αντιμ.)	θερμαίνω	θυλακώνω
ζουλώ	ηχογραφώ	θερμομετρώ	θυματοποιώ
ζουπώ		θερμοπαρακαλώ	θυμιάζω
ζουρλαίνω		θεσμοθετώ	θυμίζω
ζοχαδιάζω		θεσμοποιώ	θυμώνω(αντιμ.) (με τη σημ. εκνευρίζω κάποιον)
ζυγιάζω		θεσπίζω	θυσιάζω (μεταφορικά)
ζυγίζω (αντιμ.)		θέτω	θωπεύω
ζωηρεύω (αντιμ.)		θεώμαι	θωρακίζω
ζωντανεύω (αντιμ.)		θεωρητικοποιώ	
ζώνω		θεωρώ	
ζωοποιώ		θημαρώνω	

Ι (28)	Κ (317)		
ιαίνω	καβαλάω	κακίζω	καλοβαστώ
ιατρικοποιώ	καβαλικεύω	κακίωνω (αντιμ.)	καλοδέχομαι

ιδανικεύω	καβουρδίζω/ντίζω	κακοβάζω (με την κυριολεκτική σημασία «βάζω κάτι σε κακό σημείο»)	καλο(ε)ξετάζω
ιδεολογικοποιώ	καδράρω	κακοκαρδίζω (αντιμ.)	καλοζυγιάζω
ιδιοποιούμαι	καδρονιάζω	κακομαθαίνω (αντιμ.)	καλοθυμάμαι
ιδιοχρησιμοποιώ	καθαιμάσσω	κακομιλώ	καλοκαρδίζω (αντιμ.)
ιδιωτικοποιώ	καθαιρώ	κακοπαίρνω	καλοκοιτάζω
ιδρύω	καθαπτομαι	κακοπαντρεύω	καλομαθαίνω (αντιμ.)
ιεραρχώ (με τη σημασία «βαζω σε σειρά»)	καθαρογράφω	κακοποιώ	καλοπαντρεύω
ικετεύω	καθελκύω	κακοστομαχιάζω (αντιμ.)	καλοσκεύομαι
ιλαρύνω	καθετοποιώ	κακοσυνηθίζω (αντίμ.)	καλοστρώνω
ιοντίζω/ ιονίζω	καθησυχάζω	κακοσυστήνω	καλοτυχίζω
ισιώνω (αντιμ.)	καθιδρύω	κακοφαίνεται	καλουμάρω
ισκιώνω	καθιερώνω	κακοχρονίζω	καλοχρονίζω
ισοζυγίζω	καθίζω (αντιμ.)	κακοχωνεύω	καλοχωνεύω
ισοκατανέμω	καθικετεύω	καλαθιάζω	καλτσώνω
ισοπεδώνω	καθιστώ	καλαϊζώ	καλύπτω
ισορροπώ (αντιμ.)	καθοδηγώ	καλαμίζω	καλυτερεύω (αντιμ.)
ισοσκελίζω	καθολικεύω	καλαμώνω	καλώ
ισοσταθμίζω (αντιμ.)	καθομολογώ	καλάρω (ναυτικός όρος)	καλωδιώνω
ισοφαρίζω (μεταφορικά)	καθορίζω	καλημερίζω	καλωσορίζω
ιστορίζω	καθοσιώνω	καληνυχτίζω	καμινεύω
ιστορώ	καθρεφτίζω	καληνωρίζω	καμουφλάρω
ισχυρίζομαι	καθυβρίζω	καλησπερίζω	κάμπτω
ισχυροποιώ	καθυγραίνω	καλιγώνω	καμπυλώνω (αντιμ.)
ιχνεύω	καθυποβάλλω	καλιμπράρω	καμώνομαι
ιχνηλατώ	καθυποδουλώνω	καλλιεργώ	
ιχνογραφώ	καθυποτάσσω	καλλωπίζω	

Κ			
καταβρέχω	κατακτώ	καταπαύω (αντιμ.)	κατασυκοφαντώ
καταβροχθίζω	κατακυριεύω	καταπαίθω	κατασυντρίβω
καταβυθίζω	κατακυρώνω	καταπιάνομαι	κατασφάζω
καταγγελώ	καταλαγιάζω (αντιμ.)	καταπιέζω	κατάσχω
καταγελώ	καταλαλώ	καταπλακώνω	καταταλαιπωρώ
καταγοητεύω	καταλαμβάνω	καταπνίγω	κατατάσσω
καταγραφώ	καταλέγω	καταπολεμώ	κατατέμνω
κατάγω	καταλείπω	καταποντίζω	κατατοπίζω
καταδεικνύω	καταληστεύω	καταπονώ	κατατρέχω
καταδέχομαι	καταλογίζω	καταπραΰνω	κατατρομάζω (αντιμ.)
καταδίδω	καταλογογράφω	καταπτοώ	κατατρομοκρατώ
καταδικάζω	καταλύω (με τη σημασία «διαλύω»)	καταργώ	κατατροπώνω
καταδιώκω	καταμαρτυρώ	καταρρακώνω	κατατρυπώ
καταδολιεύομαι	καταμερίζω	καταρρίπτω	κατατρώω
καταζητώ	καταμετρώ	καταρτίζω	κατατυρρανώνω
καταθέτω	καταμηνύω	κατασβήνω	καταυγάζω
καταθορυβώ	καταναγκάζω	κατασιγάζω	καταυποχρεώνω
καταιονίζω	καταναλώνω	κατασκάβω	καταφέρνω
καταισχύνω	καταναυμαχώ	κατασκευάζω	καταφορτώνω
κατακαίω	κατανέμω	κατασκοτώνω	καταφρονώ
κατακεραυνώνω	κατανικώ	κατασπαράζω / -σσω	καταχεριάζω
κατακλέβω	κατανόω	κατασπαταλώ	καταχρεώνω
κατακλύζω	καταντροπιάζω	κατασπιλώνω	καταχρώμαι
κατακόβω	καταντώ (αντιμ.)	καταστέλλω	καταχωνιάζω
κατακομματιάζω	καταξεσκίζω	καταστεναχωρώ	καταχώνω
κατακρατώ	καταξιώνω	καταστρατηγώ	καταχωρίζω
κατακρεουργώ	καταξοδεύω	καταστρώνω	καταψηφίζω
κατακρημνίζω	καταπατώ	κατασυγκινώ	καταψύχω

Κ			
κατεβάζω	κήδομαι	κολοβώνω	κουλουριάζω
κατεδαφίζω	κηλιδώνω	κομματιάζω	κουμαντάρω
κατεργάζομαι	κηρύττω	κομματικοποιώ	κουμπώνω (αντιμ.)
κατευθύνω	κινηματογραφώ	κομπλάρω (αντιμ.)	κουνώ
κατευνάζω	κινητοποιώ	κομπλιμεντάρω	κουράρω
κατευοδώνω	κινητροδοτώ	κομποστοποιώ	κουρελιάζω
κατέχω	κινώ	κονιοποιώ	κουρσεύω
κατηγοριοποιώ	κιτρινίζω (αντιμ.)	κονιορτοποιώ	κουρταλώ
κατηχώ	κλείνω (αντιμ.)	κονσερβοποιώ	κουτουπώνω
κατακίζω	κληροδοτώ	κονταίνω (αντιμ.)	κουτρουβαλώ (αντιμ.)
κατοικώ	κληρονομώ	κοντράρω	κουτσαίνω (αντιμ.)
κατοπτεύω	κλητεύω	κοντρολάρω	κουτσοβολεύω
κατοπτρίζω	κλιμακώνω	κοπανίζω	κουτσοκαταφέρνω
κατορθώνω	κλίνω(ρήματα)	κοπανώ	κουτσοουρεύω
κατοχυρώνω	κλονίζω	κοπιάρω	κουφαίνω
κατσαδιάζω	κλυδονίζω	κορνιζάρω	κουφώνω
κατσαρώνω (αντιμ.)	κλωθογυρίζω	κορνιζώνω	κοψοχολιάζω
καυλώνω (αντιμ.)	κλώθω	κορυφώνω	κραδαίνω
καυτηριάζω	κλωνοποιώ	κορφολογώ	κραταιώνω
κεντρίζω	κογιονάρω (με τη σημασία «εμπαίζω»)	κοσμώ	κρατικοποιώ
κεντρώνω	κοζάρω	κοστολογώ	κρατώ (κυριολεκτικά)
κενώνω	κοιλαίνω	κοτσάρω	κρεβατώνω
κερατώνω	κοιμίζω	κουβαλώ	κρεμάω
κεραυνοβολώ	κοινολογώ	κουβαριάζω	κρεουργώ
κερώνω	κοινοποιώ	κουζουλαίνω	κρεπάρω
κεφαλαιοποιώ	κοκ(κ)αλώνω (αντιμ.)	κουκουλώνω	κρημνίζω
κηδεμονεύω	κοκκινίζω (αντιμ.)	κουλαίνω	κρούω
κηδεύω	κολλώ (αντιμ.)	κουλαντρίζω	κρύβω

Κ	Λ (57)		
κρυπτογραφώ	λαβώνω	λευτερώνω	λογοκρίνω
κρυώνω (αντιμ.)	λαδώνω (αντιμ.)	λέω	λογχίζω
κυκλοφορώ (αντιμ.)	λακτίζω	λημματογραφώ	λοιδορώ
κυκλώνω	λαμβάνω	λημματοποιώ	λοξεύω (αντιμ.)
κυλάω (αντιμ.)	λαμπαδιάζω (αντιμ.)	λιάζω	λούζω
κυματίζω (αντιμ.)	λαναρίζω	λιανίζω	λουστράρω
κυριεύω	λανσάρω	λιγδώνω (αντιμ.)	λυγίζω (αντιμ.)
κυρώνω	λαξεύω	λιγνεύω (αντιμ.)	λυγώ (αντιμ.)
κωδικεύω	λασκάρω (αντιμ.)	λιγοστεύω (αντιμ.)	λυμαίνομαι
κωδικοποιώ	λασπώνω (αντιμ.)	λιγουρεύομαι	λύνω
κωλύω	λατρεύω	λιθοβολώ	λυπώ
	λαφυραγωγώ	λιθογραφώ	λύω
	λαχταρίζω (αντιμ.)	λιθοστρώνω	λωλαίνω/ λολαίνω
	λαχταρώ (με τη σημασία «θέλω»)	λικνίζω	
	ληηλατώ	λιμάρω	
	λειαίνω	λιντσάρω	
	λειοτριβώ	λιπαίνω	
	λειτουργώ (αντιμ.)	λιχνίζω	
	λεκιάζω (αντιμ.)	λιώνω (αντιμ.)	
	λεπταίνω (αντιμ.)	λοβοτομώ	
	λερώνω (αντιμ.)	λογιάζω	
	λευκαίνω (αντιμ.)	λογιστικοποιώ	

Μ (126)		
μαζικοποιώ	μεταφυτεύω	μοριοδοτώ
μελώνω (αντιμ.)	μεταχειρίζομαι	μορφοποιώ
μέμφομαι	μεταχρονολογώ	μορφώνω
μερακλώνω (αντιμ.)	μεταγράφω	μοσχοβολώ (αντιμ.)
μεριάζω (αντιμ.)	μετεγκαθιστώ	μοσχομυρίζω (αντιμ.)
μερίζω	μετεκπαιδεύω	μουγγαίνω
μερικεύω	μετέρχομαι	μουδιάζω (αντιμ.)
μεστώνω (αντιμ.)	μετέχω	μουλιάζω (αντιμ.)
μεταβάλλω	μετεωρίζω	μουντάρω

μεταβαπτίζω	μετονομάζω	μουρλαίνω
μεταβιβάζω	μετουσιώνω	μουσκεύω (αντιμ.)
μεταβολίζω	μετοχοποιώ	μουχλιάζω (αντιμ.)
μεταγγίζω	μετριάζω	μπαγλαρώνω
μεταγλωτίζω	μετρώ (με τη σημασία «αριθμώ»)	μπάζω (με τη σημασία «βάζω»)
μεταγραμματίζω	μηδενίζω	μπαζώνω
μεταγράφω	μηνύω	μπαλαμουτιάζω
μετάγω	μηρυκάζω	μπαλώνω
μεταδίδω	μηχανεύομαι	μπανιαρίζω
μεταθέτω	μηχανογραφώ	μπανίζω
μετακαλώ	μηχανοποιώ	μπαντάρω
μετακενώνω	μιαίνω	μπασταρδεύω
μετακινώ	μικραίνω (αντιμ.)	μπατάρω (αντιμ.)
μετακυλιώ	μιλάω (για γλώσσα)	μπήγω
μεταλλάσσω	μιμούμαι	μπιζάρω
μεταμορφώνω	μιξάρω	μπινελικώνω
μεταμοσχεύω	μισανοίγω (αντιμ.)	μπιστάω (αντιμ.)
μεταμφιέζω	μισερώνω	μπλέκω (κυριολεκτικά)
μεταπείθω	μισεύω	μπλοκάρω
μεταπλάθω	μισθοδοτώ	μποϊκοτάρω
μεταποιώ	μισθώνω	μπολιάζω
μεταπωλώ	μισοκλείνω (αντιμ.)	μπουγελώνω
μεταρρυθμίζω	μνημονεύω	μπουζουριάζω
μεταρσιώνω	μνηστεύω	μπουκώνω (αντιμ.)
μετασκευάζω	μοιάζω	μπουρδουκλώνω
μεταστεγάζω	μολύνω	μπουχτίζω (αντιμ.)
μεταστοιχειώνω	μονιμοποιώ	μπριζώνω (αντιμ.)
μεταστρέφω	μονογραφώ	μυθοποιώ
μετασχηματίζω	μονοδρομώ	μυκτηρίζω
μετατάσσω	μον(ο)ιάζω (αντιμ.)	μυρώνω
μετατοπίζω	μονοπωλώ	μυώ
μετατρέπω	μοντάρω	
μεταφέρω	μοντελοποιώ	
μεταφορτώνω	μονώνω	

Ν (34)	Ξ (213)	
νανουρίζω	ξακρίζω	ξαναπουλάω
ναρκοθετώ	ξαλαφρώνω (αντιμ.)	ξαναπροβάλλω
ναυλώνω	ξαλμυρίζω	ξανασηκώνω
ναυπηγώ	ξαμολώ	ξαναστέλνω
ναυτολογώ	ξαμώνω (με τη σημ. σημαδεύω)	ξαναστήνω
νευρανασταίνω	ξαναβάζω	ξανασυναντώ
νεκροφιλώ	ξαναβγάζω	ξανασυνδέω
νεκρώνω (αντιμ.)	ξαναβρίσκω	ξανατολμώ
νέμομαι	ξαναγεμίζω (αντιμ.)	ξαναφέρνω
νερώνω (αντιμ.)	ξαναγεννώ	ξαναφουντώνω (αντιμ.)
νετάρω (με τη σημ. εστιάζω)	ξαναγουρίζω (κάτι) (αντιμ.)	ξαναφτιάχνω (αντιμ.)
νευριάζω (αντιμ.)	ξαναδείχνω	ξαναχτυπώ (κάτι)
νευρώνω	ξαναδιαβάζω	ξανθαίνω (αντιμ.)
νεύω	ξαναδίνω	ξανοίγω (αντιμ.)
νίπτω	ξαναζεσταίνω (αντιμ.)	ξαπλώνω (αντιμ.)
νιώθω	ξαναζητώ	ξαπολώ
νογώ	ξαναζωντανεύω (αντιμ.)	ξαποστέλνω
νοηματοδοτώ	ξαναθυμάμαι	ξαραχνιάζω (αντιμ.)
νοθεύω	ξαναθυμίζω	ξαρματώνω
νοικοκυρεύω	ξανακαίω	ξασπρίζω (αντιμ.)
νομίζω	ξανακαλώ	ξαστερώνω (αντιμ.)
νομιμοποιώ	ξανακάνω	ξαφνιάζω
νοσηλεύω	ξανακατεβάζω	ξαφρίζω
νοστιμεύω (αντιμ.)	ξανακινώ	ξεβάφω (αντιμ.)
νοσφίζομαι	ξανακλείνω	ξεβγάζω (αντιμ.)
νταντεύω	ξανακρίνω	ξεβιδώνω (αντιμ.)
ντελαλίζω	ξανακυκλοφορώ (αντιμ.)	ξεβολεύω
ντοπάρω	ξαναλέω	ξεβοτανίζω
ντουμανιάζω (αντιμ.)	ξαναγιώθω	ξεβουλώνω (αντιμ.)
ντουμπλάρω	ξαναγιώνω (αντιμ.)	ξεβρακώνω
ντροπιάζω	ξανανοίγω	ξεβρομίζω (αντιμ.)
ντύνω	ξαναπαθαίνω	ξεγαντζώνω (αντιμ.)
νυμφεύω	ξαναπατώ	ξεγελώ
νυστάζω (αντιμ.)	ξαναπερνώ (κάτι)	ξεγεννώ (αντιμ.)
	ξαναποκτώ	ξεγοφιάζω

Ξ			
ξεγράφω	ξεκουράζω	ξεπαρθενεύω	ξετυλίγω
ξεγυμνώνω	ξεκουρδίζω	ξεπαστρεύω	ξεφλουδίζω (αντιμ.)
ξεδιακρίνω	ξεκουτιαίνω (αντιμ.)	ξεπατικώνω	ξεφορμάρω (αντιμ.)
ξεδιαλέγω	ξεκρεμώ	ξεπατώνω	ξεφουσκώνω (αντιμ.)
ξεδιαλύνω	ξεκωλιάζω	ξεπερνώ	ξεφράζω
ξεδιπλώνω	ξελαμπικάρω (αντιμ.)	ξεπετώ	ξεφτίζω (αντιμ.)
ξεδοντιάζω	ξελασκάρω (αντιμ.)	ξεπλέκω	ξεφτιλίζω
ξεζαλίζω	ξελασπώνω (αντιμ.)	ξεπλένω	ξεφυλλίζω
ξεζουμίζω	ξελιγώνω	ξεπληρώνω	ξεφωνίζω (με τη σημ. κοροϊδεύω)
ξεθάβω	ξελογιάζω	ξεποδαριάζω	ξεφωνώ
ξεθαμπώνω (αντιμ.)	ξεμαθαίνω	ξεπουπουλιάζω	ξεχαρβαλώνω
ξεθεμελιώνω	ξεμαλλιάζω	ξεπροβοδίζω	ξεχέζω
ξεθεώνω	ξεμαρκάρω	ξεραίνω	ξεχειλίζω (αντιμ.)
ξεθηκαρώνω	ξεμασκαρεύω	ξεριζώνω	ξεχειλώνω (αντιμ.)
ξεθηλυκώνω	ξεμοναχιάζω	ξεροτηγανίζω	ξεχερσώνω
ξεθολώνω (αντιμ.)	ξεμοντάρω	ξεροψήνω	ξεχορταριάζω
ξεθυμώνω (αντιμ.)	ξεμουδιάζω (αντιμ.)	ξέρω	ξεχώνω
ξεθωριάζω (αντιμ.)	ξεμουχλιάζω (αντιμ.)	ξεσελώνω	ξεχωρίζω (κάτι)
ξεκαθαρίζω	ξεμπαρκάρω (αντιμ.)	ξεσηκώνω	ξεψαρίζω
ξεκαλουπώνω	ξεμπλοκάρω (αντιμ.)	ξεσκαλίζω	ξεψαρώνω (αντιμ.)
ξεκάνω	ξεμπουκώνω (αντιμ.)	ξεσκαλώνω (αντιμ.)	ξεψαχνίζω
ξεκαπνίζω (αντιμ.)	ξεμπροστιάζω	ξεσκαρτάρω	ξεψειρίζω
ξεκαρφώνω	ξεμυαλίζω	ξεσκατίζω	ξηλώνω
ξεκτινιάζω	ξεαγώ	ξεσκεπάζω	ξημερώνω (αντιμ.)
ξεκλέβω	ξενερίζω (αντιμ.)	ξεσκίζω	ξηραίνω
ξεκλειδώνω (αντιμ.)	ξενερώνω (αντιμ.)	ξεσκουριάζω (αντιμ.)	ξειδιάζω (αντιμ.)
ξεκληρίζω	ξενίζω	ξεσπιτώνω	ξινίζω (αντιμ.)

ξεκόβω (αντιμ.)	ξενοικιάζω	ξεποριάζω (αντιμ.)	ξιπάζω (αντιμ.)
ξεκοιλιάζω	ξεντερίζω	ξεστοκάρω	ξεσιμπλιάζω
ξεκοκαλίζω	ξεντύνω	ξεστομίζω	ξορκίζω
ξεκολλώ (αντιμ.)	ξενυστάζω (αντιμ.)	ξεστραβώνω	ξυλίζω
ξεκουκουλώνω	ξενυχιάζω	ξεσφίγγω (αντιμ.)	ξυλοκοπώ
ξεκουκουσιάζω	ξεπαγιάζω (αντιμ.)	ξετελεύω (αντιμ.)	ξυλοφορτώνω
ξεκουμπώνω	ξεπαγώνω (αντιμ.)	ξετινάζω	ξύνω
ξεκουνώ	ξεπακετάρω	ξετρελαίνω	ξυπνώ (αντιμ.)
	ξεπαραδιάζω (αντιμ.)	ξετρυπώνω (κάτι)	ξυστρίζω

Ο (43)		
οβελίζω	ονομαστικοποιώ	ορίζω
οικειοποιούμαι	ονοματοδοτώ	οριοθετώ
οικίζω	ονοματοθετώ	οριστικοποιώ
οικοδομώ	οξειδώνω	ορκίζω
οικονομώ	οξυγονώνω	ορμηνεύω
οικοπεδοποιώ	οξύνω	οροθετώ
οικτίρω	οπτικοποιώ	ορτσάρω (αντιμ.) (ναυτικός όρος)
οινοποιώ	οραματίζομαι	οσμίζομαι
ομαλοποιώ	οργανώνω	ουδετεροποιώ
ομνύω	οργίζω	ουσιαστικοποιώ
ομογενοποιώ	ορέγομαι	οφείλω
ομοιώνω	ορθογωνίζω	οχταπλασιάζω
ομορφαίνω (αντιμ.)	ορθοτομώ	οχυρώνω
ονειδίζω	ορθώνω	
ονομάζω	οριζοντιώνω	

Π (394)		
παγιδεύω	παρακρατώ	παρεμποδίζω
παγιοποιώ	παρακωλύω	παρενοχλώ
παγιώνω	παραλαμβάνω	παρεξηγώ
παγκοσμιοποιώ	παραλείπω	παρερμηνεύω
παγοποιώ	παραλέω	παρέρχομαι (αντιμ.)
παγώνω (αντιμ.)	παραλλάσσω/ -ζω	παρετυμολογώ
παθητικοποιώ	παραλληλίζω	παρέχω
παιανίζω	παραλύω (αντιμ.)	παριστάνω
παιδαγωγώ	παραμελώ	παρομοιάζω
παιδεύω	παραμερίζω (αντιμ.)	παρονομάζω
παίρνω	παραμετροποιώ	παροξύνω
πακτώνω	παραμορφώνω	παροπλίζω
παλαβώνω (αντιμ.)	παραμυθιάζω	παροργίζω
παλιώνω (αντιμ.)	παραξενεύω	παρορώ
πάλλω (αντιμ.)	παραξηλώνω	παροτρύνω
παλουκώνω	παραπαίρνω	παρουσιάζω
πανάρω	παραπέμπω	παροχετεύω
παντρεύω	παραπετώ	παρφουμάρω
παραβαίνω	παραπλέω	παρωδώνω
παραβάλλω	παραποιώ	παρωθώνω
παραβιάζω	παρασημοφορώ	πασαλείφω/ -βω
παραβλάπτω	παρασιωπώνω	πασπαλίζω
παραβλέπω	παρασκευάζω	πασπατεύω
παραγγέλλω	παρασύρω	παστεριώνω
παραγεμίζω (αντιμ.)	παρατάσσω	παστώνω
παραγκωνίζω	παρατείνω	πατάσσω
παραγνωρίζω	παρατονίζω	πατεντάρω
παραγοντοποιώ	παρατραβώνω (αντιμ.)	πατικώνω
παραγράφω	παρατώ	πατρονάρω
παραγωγίζω	παραφθείρω	πατσίζω (κάτι)
παραδέχομαι	παραφουσκώνω (αντιμ.)	παύω (αντιμ.)
παραδίδω	παραφράζω	παχαίνω (αντιμ.)
παραέχω	παραχαϊδεύω	πεζοδρομώ
παραθέτω	παραχαράσσω	πεθαίνω (αντιμ.)
παραθεωρώ	παραχοντραίνω (αντιμ.)	πειθαρχώ (αντιμ.)
παρακινώ	παραχώνω	πειράζω
παρακάμπτω	παραχωρώ	πεισμώνω (αντιμ.)
παρακάνω	παρεισάγω	πελαγώνω (αντιμ.)
παρακινώ	παρεκκλίνω (αντιμ.)	πελεκώνω
	παρελκύω	πέμπω

περαιώνω	περιφρουρώ	πλαταίνω (αντιμ.)
περατώνω	περιχαρακώνω	πλευρίζω
περιάγω	περιχύνω	πλευροκοπώ
περιβάλλω	περνώ (αντιμ.) (με τη σημασία «ξεπερνώ»)	πληγιάζω (αντιμ.)
περιβρέχω	περονιάζω	πληγώνω
περιγελώ	πεταλώνω	πληθαίνω (αντιμ.)
περιδένω	πετροβολώ	πλημμυρίζω (αντιμ.)
περιεργάζομαι	πετρώνω (αντιμ.)	πληροφορώ
περιζώνω	πετσοκόβω	πληρώ
περιθάλπω	πετσώνω	πλήττω (με τη σημασία «βλάπτω»)
περιθωριοποιώ	πετυχαίνω (αντιμ.)	πλοηγώ
περικαλύπτω	πετώ (με τη σημασία «αποβάλλω/ρίχνω»)	πλουμίζω
περικαλώ	πηγαينوφέρνω	πλουτίζω (αντιμ.)
περικλείω	πήζω (αντιμ.) (κυριολεκτικά)	πνίγω
περικόπτω	πιέζω	ποδίζω (αντιμ.) (ναυτικός όρος)
περικυκλώνω	πιθανολογώ	ποδοπατώ
περιλαβαίνω	πικάρω	ποθώ
περιλαμβάνω	πικραίνω (μεταφορικά)	ποικίλλω (αντιμ.)
περιλούζω	πιλατεύω	ποιμαίνω
περιμαζεύω	πινακοποιώ	ποινικοποιώ
περιορίζω	πιπερώνω	ποιώ
περιπλέκω	πιρουνιάζω	πολεοδομώ
περιποιούμαι	πισσώνω	πολιορκώ
περισπώ	πιστεύω	πολιτογραφώ
περιστέλλω	πιστοποιώ	πολλαπλασιάζω
περιστοιχίζω	πιστώνω	πολτοποιώ
περιστρέφω	πισογυρίζω (αντιμ.)	πολυκαταλαβαίνω
περισυλλέγω	πισοδρομώ (αντιμ.)	πολυκοιτάζω
περισφίγγω	πιτσιλίζω	πολυμερίζω
περισώζω	πλαγιοδετώ	πολυπάω (με τη σημασία «συμπαθώ»)
περιτειχίζω	πλαγιοκοπώ	πολυπιάνω
περιτέμνω	πλάθω	πολυσκαλίζω
περιτοιχίζω	πλαισιώνω	πολυσκέφτομαι
περιτρέχω	πλακοστρώνω	πολυσυζητώ
περιτριγυρίζω	πλακώνω	πολυτραβώ (αντιμ.)
περιτυλίγω	πλανίζω	πολυψάχνω
περιυβρίζω	πλανώ	πολώνω
περιφέρω	πλασάρω	πομπεύω

περιφράσσω	πλαστικοποιώ	πονηρεύω
περιφρονώ	πλαστογραφώ	πονοκεφαλιάζω (αντιμ.)

Π			
ποντίζω	προδίδω	προπέμπω	προστατεύω
πονώ (αντιμ.) (μεταφορικά)	προεγκρίνω	προπηλακίζω	προσυμφωνώ
πορθώ	προειδοποιώ	προπληρώνω	προσυπογράφω
πορίζομαι	προεικάζω	προπονώ	προσυπολογίζω
ποσοτικοποιώ	προεικονίζω	προπωλώ	προσφωνώ
πουδράρω	προεισπράττω	προσαγορεύω	προσχεδιάζω
πουντιάζω (αντιμ.)	προεκβάλλω (αντιμ.)	προσάγω	προσχώνω
πραγματοποιώ	προεκτείνω	προσανατολίζω	προσωπογραφώ
πραγματώνω	προεντείνω	προσάπτω	προσωποποιώ
πρασινίζω (αντιμ.)	προεξαγγέλλω	προσαρμόζω	προτάσσω
πρεσάρω	προεξοφλώ	προσαυξάνω	προτείνω
πρεσβεύω	προεπιλέγω	προσβλέπω	προτίθεμαι
πρήζω	προετοιμάζω	προσγειώνω	προτιμώ
πριμοδοτώ	προθερμαίνω	προσγράφω	προτυποποιώ
πριονίζω	προϊδεάζω	προσδένω (ναυτικός όρος)	προϋπαντώ
προαγγέλλω	προικίζω	προσδίδω	προϋποθέτω
προαγοράζω	προικοδοτώ	προσδιορίζω	προϋπολογίζω
προάγω	προκαθορίζω	προσδοκώ	προφασίζομαι
προαισθάνομαι	προκάνω	προσεγγίζω	προφέρω
προαλείφω	προκαταβάλλω	προσεδαφίζω	προφητεύω
προαναγγέλλω	προκαταλαμβάνω	προσεπικαλώ	προφυλακίζω
προαναφέρω	προκατασκευάζω	προσεταιρίζομαι	προφυλάσσω
προαπαιτώ	προκηρύσσω	προσηλώνω	προχειρίζω
προαποφασίζω	προκρίνω	προσημαίνω	προχρονολογώ
προασπίζω	προλαμβάνω	προσημειώνω	προχωρώ (κάτι) (μεταφορικά (αντιμ.))
προβάλλω (αντιμ.)	προλέγω	προσθαλασσώνω	προωθώ
προβάρω	προλειαίνω	προσθαφαιρώ	πρωτοκολλώ
προβατοποιώ	προλεταριοποιώ	προσκαλώ	πτώω
προβιβάζω	προμαντεύω	προσκολλώ	πυκνώνω (αντιμ.)
προβλέπω	προμελετώ	προσκομίζω	πυρακτώνω
προβοδίζω	προμηθεύω	προσκτώμαι	πυργώνω

προβοκάρω	προμηνύω	προσκυρώνω	πυροδοτώ
προγεύομαι	προμοτάρω	προσλαμβάνω	πυρπολώ
προγκάω (με τη σημασία «αποπαίρνω»)	προξενεύω	προσμένω	πυρώνω (αντιμ.)
προγραμματίζω	προξενώ	προσμετρώ	πωρώνω
προγράφω	προοικονομώ	προσοικειώνομαι	
προγυμνάζω	προοιωνίζομαι	προσομοιάζω (αντιμ.)	
προδημοσιεύω	προορίζω	προσονομάζω	
προδιαγράφω	προπαρασκευάζω	προσπελάζω	
προδιαθέτω		προσπορίζω	

Ρ (27)	
ραβδίζω	ριπίζω
ραγίζω (αντιμ.)	ρίχνω
ραίνω	ροδίζω (αντιμ.)
ραμφίζω	ροκανίζω
ραντίζω	ρολάρω (αντιμ.)
ραπίζω	ροντάρω
ραφινάρω	ρουμπώνω (αντιμ.)
ρεγουλάρω	ρουφώ
ρεζιλεύω	ρυθμίζω
ρετουσάρω	ρυμοτομώ
ρευστοποιώ	ρυμουλκώ
ρημάζω (αντιμ.)	ρυπαίνω
ριζοσπαστικοποιώ	ρυτιδώνω (αντιμ.)
ρινίζω	

Σ (285)			
σαβανώνω	σκανάρω	σοβαρεύω (αντιμ.)	στενεύω (αντιμ.)
σαβουρώνω	σκαντζάρω	σοβατίζω	στενοχωρώ
σακατεύω	σκαπουλάρω	σοδιάζω	στέργω
σακουλιάζομαι	σκαρτεύω (αντιμ.)	σοδομίζω	στερεοποιώ
σαλαγώ	σκαρφίζομαι	σολιάζω	στερεώνω (αντιμ.)

σαλεύω (αντιμ.)	σκαρώνω	σορτάρω	στερώ
σαμποτάρω	σκατώνω	σοτάρω	στεφανώνω
σανιδώνω	σκάω (αντιμ.)	σουλουπώνω	στέφω
σαπίζω (αντιμ.)	σκεδάζω	σουμάρω	στηλιτεύω
σαπουνίζω	σκεπάζω	σουφρώνω (αντιμ.)	στήνω
σαραβαλιάζω (αντιμ.)	σκευάζω	σοφίζομαι	στηρίζω
σαρκάζω	σκιαγραφώ	σπαθίζω	στιλβώνω
σαρκώνω	σκιάζω	σπαράζω (αντιμ.)	στιλιζάρω
σαρώνω (κυριολεκτικά)	σκιαμαχώ	σπαργανώνω	στοιβάζω
σαφηνίζω	σκίζω (κυριολεκτικά)	σπάω (αντιμ.)	στοιχειοθετώ
σβαρνίζω	σκιτσάρω	σπεύδω	στοιχειώνω
σβήνω (αντιμ.)	σκλαβώνω	σπιλώνω	στοιχηματίζω
σβουρίζω (αντιμ.)	σκληραγωγώ	σπιτώνω	στοιχίζω (αντιμ.)
σείω	σκληραίνω (αντιμ.)	σπλαχνίζομαι	στοκάρω
σελιδοποιώ	σκονίζω	σπογγίζω	στομώνω (αντιμ.)
σελώνω	σκοπεύω	σπονσοράρω	στουκάρω (αντιμ.)
σενιάρω	σκορπίζω (αντιμ.)	στάζω (αντιμ.)	στομπίζω
σεργιανίζω (αντιμ.)	σκοτεινιάζω (αντιμ.)	σταθεροποιώ	στομπώνω (αντιμ.)
σέρνω	σκοτίζω	σταθμεύω (αντιμ.)	στοχοποιώ
σηκώνω	σκουντώ	σταθμίζω	στραβώνω (αντιμ.)
σημαίνω	σκουραίνω (αντιμ.)	σταλάζω (αντιμ.)	στραγγαλίζω
σηματοδοτώ (αντιμ.)	σκουριάζω (αντιμ.)	σταμπάρω	στραγγίζω (αντιμ.)
σιάζω (αντιμ.)	σκυλεύω	στανιάρω (αντιμ.)	στραμπουλώ
σιγάζω (αντιμ.)	σκυλοβρίζω	σταυρώνω	στραπατσάρω
σιγοβράζω (αντιμ.)	σκυλομετανιώνω	σταχυολογώ	στρατιωτικοποιώ
σιγοντάρω	σκυροδετώ	σταγάζω	στρατολογώ
σιγουράρω	σκώπτω	σταγανοποιώ	στρεβλώνω
σιτίζω	σμαλτώνω	στεγνώνω (αντιμ.)	στρεσάρω
σκαλώνω (αντιμ.)	σμικρύνω	στειρώνω	στρέφω
σκαμπάζω	σμιλεύω	στελεχώνω	στρίβω (αντιμ.)
σκαμπιλίζω	σμπαραλιάζω	στέλνω	στριμώχων

Σ			
στριφογυρίζω (αντιμ.)	συμπαραστέκομαι	συνδηλώνω	συρράπτω
στριφώνω	συμπαρασύρω	συνδιαλάσσω	συρρικνώνω
στροβιλίζω	συμπαρουσιάζω	συνδιαχειρίζομαι	συσκευάζω
στρογγυλεύω (αντιμ.)	συμπεραίνω	συνδυάζω	συσκοτίζω
στρωματοποιώ	συμπεριλαμβάνω	συνεγείρω	συσπειρώνω
στρώνω	συμπιέζω	συνειδητοποιώ	συσσωματώνω
στυλώνω	συμπλέκω	συνεκδίδω	συσσωρεύω
συγκαλύπτω	συμπληρώνω	συνεκπαιδεύω	συστέλλω
συγκαλώ	συμπολιτεύομαι	συνεκτιμώ	συστηματοποιώ
συγκαταλέγω	συμπονώ	συνενώνω	συστρέφω
συγκεκριμενοποιώ	συμπτύσσω	συνεξετάζω	συσφίγγω
συγκεντρώνω	συμπυκνώνω	συνεπάγομαι	συσχετίζω
συγκεράζω	συμφιλιώνω	συνεπικουρώ	σφαγιάζω
συγκεφαλαιώνω	συμφύρω	συνεπιφέρω	σφαλιαρίζω
συγκολλώ	συνάγω	συνεφέρνω	σφαλίζω (αντιμ.)
συγκομίζω	συναγωνίζομαι	συνθέτω	σφενδονίζω
συγκρατώ	συναθροίζω	συνθλίβω	σφετερίζομαι
συγκροτώ	συναινώ	συνιδρύω	σφηνώνω (αντιμ.)
συγκυβερνώ	συναίρω	συνιστώ	σφίγγω (αντιμ.)
συγχαίρω	συναισθάνομαι	συνοδοεύω	σφιχτοδένω
συγχέω	συνακολουθώ (αντιμ.)	συνομολογώ	σφουγγίζω
συγχρηματοδοτώ	συναναστρέφομαι	συνταγογραφώ	σφραγίζω
συγχρονίζω	συναντώ	συνταιριάζω	σφυγμομετρώ
συγχύζω	συναπαντώ	συντάσσω	σφυρηλατώ
συγχνεύω	συναπαρτίζω	συνταυτίζω	σφυροκοπώ
συζευγνύω	συναποκομίζω	συντέμνω	σχεδιοποιώ
συκοφαντώ	συναποφασίζω	συντήκω	σχετίζω
συλλαμβάνω	συνάπτω	συντηρώ	σχετικοποιώ
συλλέγω	συναρθρώνω	συντομογραφώ	σχετίζω
συκοφαντώ	συναριθμώ	συντονίζω	σχετικοποιώ
συμβιβάζω	συναρμόζω	συντρίβω (κυριολεκτικά)	σχηματίζω
συμβολίζω	συναρμολογώ	συντροφεύω	σχηματοποιώ
συμβολοποιώ	συναρτώ	συντυχαίνω	σωματοποιώ
συμβουλεύω	συνασπίζω	συνυποβάλλω	σωριάζω
συμμερίζομαι	συνδουλίζω	συνυπολογίζω	
συμμορφώνω	συνδέω	συνυφαίνω	
συμπαθώ			

Τ (120)			
ταγιάρω	τέμνω	τουμπάρω (αντιμ.)	τροχίζω
ταΐζω	τεντώνω (αντιμ.)	τουρλώνω	τροχοπεδώ (μεταφορικά)
ταιριάζω (αντιμ.)	τερετίζω	τουφεκίζω	τρυπανίζω
ταλαιπωρώ	τερματίζω (αντιμ.)	τραβολογώ	τρυπή (αντιμ.)
ταλανίζω	τεστάρω	τραβώ (κυριολεκτικά)	τσακώνω
ταμπονάρω	τετραγωνίζω	τραγανίζω	τσαλακώνω (αντιμ.)
τανύζω/ τανύω	τεχνάζομαι	τραγικοποιώ	τσαλαπατώ
ταξιδεύω (κάτι) (ως μεταβατικό)	τζάζω (αντιμ.)	τρακάρω (αντιμ.)	τσαμπουνάω
ταξιθετώ	τζατζάρω	τραντάζω	τσατίζω
ταξινομώ	τζογάρω (με τη σημασία «επενδύω»)	τρανώνω (αντιμ.)	τσεκουρώνω
ταπεινώνω	τήκω	τραπεζώνω	τσεπώνω
ταπετσάρω	τηλεμεταφέρω	τρατάρω	τσιγαρίζω
ταπώνω	τηρώ	τραυματίζω	τσιγκλάω
ταράζω	τιγκάρω (αντιμ.)	τραχύνω (αντιμ.)	τσιμεντάρω
ταρακουνώ	τίκτω	τρενάρω	τσιμεντοστρώνω
ταρατσώνω	τιμολογώ	τρέπω	τσιμεντώνω
ταριχεύω	τιμωρώ	τρέφω	τσιμπώ (κυριολεκτικά)/ (με τη μεταφορική χρήση είναι αντιμεταβιβαστικό)
τάσσω	τινάζω	τρέχω (με τη σημασία «πιέζω»)	τσιτσιδώνω
ταυτίζω	τιτλοφορώ	τριγωνίζω	τσιτώνω (μεταφορικά) (αντιμ.)
ταυτοποιώ	τοιχίζω	τρίζω	τσουβαλιάζω
ταχταρίζω	τοιχογραφώ	τρικυμίζω (αντιμ.)	τσουγκρίζω (αντιμ.)
ταχυδρομώ	τοιχοκολλώ	τριπάρω (με τη σημασία «ταξιδεύω (μεταφορικά), τη βρίσκω»)	(τα) τσούζω (μεταφορικά)
τείνω	τοκίζω	τριπλάρω	τσουλώ (αντιμ.)
τειχίζω	τονίζω	τριχοτομώ	τσουρουφλίζω
τεκμηριώνω	τονώνω	τρομάζω (αντιμ.)	τυγχάνω
τελειοποιώ	τοποθετώ	τρομοκρατώ	τυλίγω
τελειώνω (αντιμ.)	τορνεύω	τρομπάρω	τυπώνω
τελευτώ (αντιμ.)	τορπιλίζω	τροπολογώ	τυποποιώ

τελώ (με τη σημασία «εκτελώ»)	τουλουμιάζω	τροποποιώ	τυραννώ
τεμαχίζω	τουμπανιάζω (αντιμ.)	τροφοδοτώ	τυχαιοποιώ

Υ (106)			
υβρίζω	υπερεκτείνω	υποβάλλω	υπομιμνήσκω
υγραίνω	υπερεκτιμώ	υποβαστάζω	υπομισθώνω
υγροποιώ	υπερευχαριστώ	υποβιβάζω	υπομνηματίζω
υδρεύω	υπερθερμαίνω	υποβλέπω	υπονοώ
υδροδοτώ	υπερκαλύπτω	υποβοηθώ	υποπτεύομαι
υδρολύω	υπερκεράζω	υπογειοποιώ	υποσημειώνω
υλοποιώ	υπερκοστολογώ	υπογραμμίζω	υποσιτίζω
υλοτομώ	υπερνικώ	υποδαυλίζω	υποσκάπτω
υμνολογώ	υπερπηδώ	υποδεικνύω	υποσκελίζω
υμνώ	υπερπληρώ	υποδέχομαι	υποσκιάζω
υπαγορεύω	υπερπροστατεύω	υποδηλώνω	υποστασιοποιώ
υπάγω	υπερσιτίζω	υποδιαίρω	υποστέλλω
υπαινίσσομαι	υπερσκελίζω	υποδιπλασιάζω	υποστηρίζω
υπενθυμίζω	υπερτιμολογώ	υποδουλώνω	υποστηλώνω
υπενοικιάζω	υπερτιμώ	υποδύομαι	υπόσχομαι
υπεξαιρώ	υπερτονίζω	υπερεκτιμώ	υποτάσσω
υπεραγαπώ	υπευψώνω	υποθάλλω	υποτιμολογώ
υπερακοντίζομαι	υπερφαλαγγίζω	υποθέτω	υποτιμώ
υπεραμύνομαι	υπερφορολογώ	υποθηκεύω	υποτιτλίζω
υπεραναλύω	υπερφορτίζω	υποκαθιστώ	υπουργοποιώ
υπεραπλουστεύω	υπερφορτώνω (αντιμ.)	υποκατηγοριοποιώ	υποφέρω (με τη σημασία «αντέχω»)
υπερασπίζομαι	υπερχρεώνω	υποκινώ	υποχρεώνω
υπεραυξάνω	υπερψηφίζω	υποκλέπτω	υποψιάζομαι
υπερβαίνω	υπερέχω	υποκρύπτω	υφαρπάζω
υπερβάλλω (με τη σημασία «ξεπερνώ κάποιον»)	υπηρετώ (με τη σημασία «προσφέρω υπηρεσία σε κάποιον»)	υπολαμβάνω	υψώνω
υπερδιπλασιάζω	υπνώνω	υπολήπτομαι	
υπερεκμεταλλεύομαι	υποβαθμίζω	υπολογίζω	

Φ (63)		
φαγουρίζω	φιλοδοξώ	φρικάρω (αντιμ.)
φαιδρύνω	φιλοδωρώ	φρονιματίζω
φακελώνω	φιλοξενώ	φροντίζω
φαλιρίζω (αντιμ.)	φιλοτεχνώ	φρονώ
φαλκιδεύω	φιλοφρονώ	φρουρώ
φανερώνω	φιλτράρω	φτάνω (αντιμ.)
φαντάζομαι	φιμώνω	φτερώνω (αντιμ.)
φαντασιώνομαι	φινάρω	φτηναίνω (αντιμ.)
φαρδαίνω (αντιμ.)	φιξάρω	φτιάχνω (αντιμ.)
φαρμακώνω	φισκάρω (αντιμ.)	φτωχαίνω (αντιμ.)
φασκιώνω	φορτίζω (αντιμ.)	φτωχοποιώ
φείδομαι	φορώ	φυγαδεύω
φερμάρω (αντιμ.)	φουλάρω (αντιμ.)	φυλακίζω
φέρνω	φουντώνω (αντιμ.)	φυλάω (όχι στο κρυφτό)
φέρω	φουρκίζω	φυλλομετρώ
φесώνω	φουσκώνω (αντιμ.)	φυσικοποιώ
φθονώ	φράζω (αντιμ.)	φυτεύω
φιλελευθεροποιώ	φρεζάρω (αντιμ.)	φωνογραφώ
φιλεύω	φρενάρω (μεταφορικά)	φωταγωγώ
φιλιώνω (αντιμ.)	φρεσκάρω	φωτομετρώ
φιλμάρω	φριζάρω (αντιμ.)	φωτοσκιάζω

Χ (68)		
χαζεύω (με τη σημασία «θαυμάζω»)	χαστουκίζω	χρεοκοπώ (αντιμ.)
χαϊδολογώ	χαυνώνω	χρεοπιστώνω
χαιρετίζω	χειραγωγώ	χρεώνω
χακεύω	χειραφετώ	χρήζω
χαλαλίζω	χειρίζομαι	χρηματίζω (με τη σημασία «παρέχω χρήματα»)
χαλαρώνω (αντιμ.)	χειροθετώ	χρηματοδοτώ
χαλικοστρώνω	χειροτερεύω (αντιμ.)	χρησιμεύω
χαλιναγωγώ	χέω	χρησιμοποιώ
χαλκεύω	χιάζω	χρίζω
χαλυβδώνω	χιλιάζω	χρονίζω
χαλώ (αντιμ.)	χιλιοευχαριστώ	χρονογραφώ (μία περίοδο)
χαμηλώνω (αντιμ.)	χιλιοπαρακαλώ	χρυσίζω (αντιμ.)
χαντακώνω	χλομιάζω (αντιμ.)	χρυσοπληρώνω
χαπακώνω	χλωριώνω	χρυσώνω
χαράσσω/-ζω (αντιμ.)	χολώνω (αντιμ.)	χρωματίζω

χαρακτηρίζω	χοντραίνω (αντιμ.)	χτενίζω
χαρακώνω	χορδίζω	χυλώνω (αντιμ.)
χαραμίζω	χορηγώ	χυμοποιώ
χαρίζω	χορταίνω (αντιμ.)	χύνω
χαροποιώ	χουφτιάζω	χώνω
χαρτζλικώνω	χουφτώνω	χωρίζω (αντιμ.)
χαρτογραφώ	χουχουλιάζω (αντιμ.)	χωροθετώ
χαρτοσημαίνω	χρειάζομαι	

Ψ (24)		Ω (4)
ψαλιδίζω	ψιλοκοσκινίζω	ωθώ
ψαρώνω (αντιμ.)	ψιλομετανιώνω	ωραιοποιώ
ψαύω	ψιλοτρομάζω	ωριμάζω (αντιμ.)
ψάχνω	ψοφάω (αντιμ.)	ωφελώ
ψαχουλεύω	ψυλλιάζομαι	
ψέγω	ψυχαναλύω	
ψειρίζω	ψυχανεμίζομαι	
ψευτίζω (αντιμ.)	ψυχογραφώ	
ψηλαφώ	ψυχολογώ	
ψηφιοποιώ	ψυχοπλακώνω	
ψηφώ	ψυχραίνω (αντιμ.)	
ψιλοανησυχώ (αντιμ.)	ψύχω	